

ÇOCUK HAKLARI AÇISINDAN AVRUPA'DA ÇOCUK DOSTU ADALET EL KİTABI (2025) TEMELİNDE SİSTEMDE Kİ SOSYAL HİZMETİN ROLÜ VE ÖZETİ

BÖLÜM I

ÖZET

Yapay Zeka DeepSeek tarafından Türkçeye çeviri dahil söz konusu "Child-friendly Justice in Europe 2025" ¹el "Avrupa'da Çocuk Dostu Adalet El Kitabı -2025) kitabının ilk on sayfasının Türkçe çevirisi ve sosyal hizmet boyutuna ilişkin detaylı değerlendirmeyi temel alarak, Avrupa'daki çocuk dostu adalet sisteminde ki sosyal çalışmacılarının/ sosyal hizmet uzmanlarının (SHU) konumunu, rollerini ve öneminin çocuk hakları perspektif ile ele alınmasına yardımcı olmaktadır.

Her 20 Kasım'da kutlanan "Çocuk Hakları Günü" nin önemine de yönelik bu özeti yanı sıra bu el kitabının tamamı resmi olmayacak şekilde DeepSeek tarafından Türkçe'ye ekte yansıtılmış. 50 yıldan beri Türkiye'de sosyal hizmetler ile ilgili evrensel bilgilerin körleştirilmesi gibi bir çabanın engellenmesine de bir ölçüde yardımcı olmaktadır.

Bu açıdan söz konusu olan "Child-friendly Justice in Europe 2025" (CFJ-EN El Kitabı) kaynağını temel alarak çocuk haklarına nasıl bakıldığı içinde bir değerlendirme noktasıdır. Özellikle Avrupa Konseyi tarafından insan hakları açısından sosyal çalışmacılara yönelik R(91)16 (1991), Rec(2001)1 (2001), Çocuk Dostu Adalet Rehberi(2010), CM/Rec(2011)12 (2011) ve 2016 Uygulama Raporu gibi karar ve bilgiler hem adalet hem de sosyal hizmetler yönetimi içinde önemlidir. Özellikle sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı olmak üzere Avrupa Sosyal Şartı (ASŞ) ve sosyal korumaya yönelik yükümlüğün Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ile birliktelik aynı zamanda "Çocuk Dostu Adalet" ile karşılığını adalet erişimi içindir. Bu bağlamda kurallara dayalı devlet modeline yönelik Avrupa Konseyi üye ülkelere yönelik Avrupa'da öne çıkarılan çocuk dostu adalet (CFJ) sisteminde sosyal çalışmacıların (sosyal çalışmacı) merkezî konumunda yer almaktadır. Hukukun üstünlüğüne kaliteyi de içeren adalet ve çocuk haklarına erişimi de etkilemektedir. Hesapverilebilirlik ve ölçülük ilkesinin yanı sıra dürüstlük gibi evrensel mesleki etik ve ilkeler açısından da kurallar ile birlikte öne çıkan "Çocuk Dostu Adalet" açısından, çok boyutlu rollerini ve karşılaştıkları zorluklar bu el kitabında analiz etmektedir.

1. Kavramsal Çerçeve ve Sosyal Hizmetin Merkezi Konumu

Çocuk Dostu Adalet (CFJ), El Kitabı'nda "**çocukların ihtiyaçlarına uygun, erişilebilir, hızlı ve saygılı bir adalet sistemi**" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, sistemin sadece usuli değil, aynı zamanda psiko-sosyal boyutu gerektirdiğini vurgular.

CFJ-EN, sosyal çalışmacı'ları yargıç, savcı ve avukatların yanında **doğrudan hedef kitle ve merkezi bir bileşen** olarak konumlandırmaktadır. sosyal çalışmacı'lar, çocukların yasal güvencelerinin ötesinde, psikolojik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının korunmasından sorumlu **köprü kurucu** aktörlerdir.

2. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Çok Boyutlu Roller

Sosyal hizmet uzmanlarının CFJ sistemi içindeki rolleri, çocuğun üstün yararını (maddi hak, yorumlama ilkesi, usul kuralı olarak) hayata geçiren temel mekanizmaları oluşturur:

¹ <https://www.publications.cfjnetwork.eu/publication/409?back=/>

A. Bireysel Değerlendirme ve Üstün Yarar Analizi

- **FOCUS Standartları:** sosyal çalışmacı'lar, mahkemelerin çocuğun üstün yararına uygun karar almasının temelini oluşturacak; çocuğun psiko-sosyal, gelişimsel ve ailesel durumuna ilişkin **kapsamlı ve bireyselleştirilmiş değerlendirme** (Sosyal İnceleme Raporu) yapmaktan sorumludur.

B. Çocuğun Katılımı ve Savunuculuk

- sosyal çalışmacı'lar, çocuğun yaş ve olgunluğuna uygun iletişim tekniklerini kullanarak, çocukların görüşlerini güvenli ve anlamlı bir şekilde ifade etmelerini sağlamalıdır. Bu rol, sosyal çalışmacı'nun **insan hakları bağlamında çocuğun yanında olma, tarafsızlık ve dürüstlük** ilkeleriyle soruşturma evresindeki bilgi alma dahil, risk yönetimi ve raporlama görevini üstlenmesini gerektirir.

C. Topluma Kazandırma (Reintegration) ve Alternatif Müdahaleler

- El Kitabı, özellikle adalet yönetime yönelik mevcut kanun ve uygulamaların, söz konusu ilke ve değerler ile çatışma noktalarının değerlendirilmesi amacıyla "Kanunla Çatışma İçinde Olan Çocuklar"***a yönelik **"Give Me a Chance, but a Real One"** (Bana Bir Şans Ver, Ama Gerçek Bir Şans) başlıklı rehberle, topluma kazandırmanın önemini vurgular. Bu açıdan kanunlar ve uygulamalar için hesapverilebilir ve bakışı öne çıkarmaktadır.
- **Bütünsel Yaklaşım:** Reintegrasyon, cezai sistemden çıkıştan ibaret olmayıp, çocuğun hayatının tüm alanlarını (psiko-sosyal destek, eğitim, mesleki eğitim, aile ilişkileri) kapsayan **bütüncül bir süreçtir**.
- **Kanıtı Dayalı İlkeler:** Başarılı reintegrasyon; **bireyselleştirilmiş yaklaşım, erken müdahale, süreklilik ve takip** gibi kanıtı dayalı uygulama ilkelerine dayanır. sosyal çalışmacı'lar, bu süreçte çocuk ile toplum arasında **köprü kurucu, güçlendirme odaklı ve savunucu** bir rol üstlenir.

3. Disiplinlerarası Entegrasyon ve Zorluklar

- **Disiplinlerarası Rol:** sosyal çalışmacı'lar, **Barnahus Kalite Standartları** çerçevesinde, avukat, psikolog ve kolluk kuvvetleri gibi profesyonellerle birlikte çalışarak, çocuğun farklı kurumlar arasında kaybolmasını önleyen **"sabit nokta"** görevini üstlenir.
- **Zorluklar:** Avrupa çapında sosyal hizmetin etkinliğini kısıtlayan ana zorluklar; **kaynak yetersizliği, uzmanlaşmış eğitim eksikliği** ve geleneksel adalet sisteminin **kurumsal direnci** nedeniyle sosyal hizmetin rolünün tam anlaşılabilmesidir.

Bu nedenlerden dolayı ; "Child-friendly Justice in Europe 2025" El Kitabı, sosyal çalışmacıların, çocuk dostu adalet sisteminin "insani yüzü" olduğunu teyit etmektedir. ve Avrupa'da kolektif bir bilgi birikimi sağlamaktadır. Sosyal hizmetin profesyonelleşmesi ve evrensellik ilke ve değerler açısından insan hakları ile ilgili tarafsızlık ve savunuculuk boyutunu içeren sosyal hizmet mesleği, çocukların sadece yasal değil, tüm gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayarak, adaletin odağını cezadan korumaya odaklanmaktadır.. Bu rolün tam potansiyeliyle yerine getirilmesi, ulusal düzeyde uzmanlaşmış eğitim ve kurumsal kaynakların acilen iyileştirilmesine bağlıdır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE YASAL ALTYAPI**

El kitabın ilk on sayfasında sunulan kavramsal çerçeve, çocuk dostu adalet sisteminin temelini oluşturmaktadır. "Çocuk dostu adalet" kavramı, "çocukların ihtiyaçlarına uygun, erişilebilir, yaşa uygun, hızlı ve saygılı bir adalet sistemi" olarak tanımlanmaktadır (Sayfa 10). Bu tanım, sistemin sadece usuli boyutunu değil, aynı zamanda psiko-sosyal boyutunu da vurgulamaktadır.

El kitabın "Temel Hukuki Terimler" bölümünde (Sayfa 10-16) yer alan tanımlar, sosyal hizmet müdahalelerinin yasal dayanaklarını oluşturmaktadır:

- "Çocuklar için adalete erişim" kavramı, çocukların "haklarını talep etmek için ilgili bilgilere erişebilmeleri ve etkili çarelere erişebilmeleri"ni içermektedir.
- "Çocuğun üstün yararı"nın üç boyutlu bir kavram olarak ele alınması (maddi hak, temel yorumlama ilkesi, usul kuralı), sosyal çalışmacıların değerlendirme raporlarının hukuki önemini göstermektedir.

2. SOSYAL HİZMETİN ÇOCUK DOSTU ADALET SİSTEMİNDEKİ KONUMU

El kitabın "Önsöz" bölümünde (Sayfa 6), (social worker) sosyal hizmet uzmanları /sosyal çalışmacılar doğrudan hedef kitle olarak tanımlanmaktadır: "El Kitabı, CFJ-EN üyelerinin yanı sıra, herhangi bir hukuk uygulayıcısı, yargıç, savcı, çocuk korumada yer alan yetkilisi, sosyal çalışmacı , denetim memuru ve çocuklarla çalışan ve/veya adalet sistemleriyle temas halindeyken haklarının korunmasından sorumlu olan kuruluş veya kurum için tasarlanmıştır."

Bu tanım, sosyal hizmet mesleğinin adalet sisteminde artık yardımcı bir aktör değil, merkezi bir bileşen olduğunu göstermektedir. Sosyal hizmet uzmanları, çocukların adalet sistemine girdiği her aşamada (ceza, medeni, idari) köprü görevi görmektedir.

3. SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ÇOK BOYUTLU ROLÜ

3.1. Bireysel Değerlendirme ve İhtiyaç Analizi

El kitabın kaynaklar bölümünde yer alan "FOCUS Standartları - Bireysel Değerlendirme - Çocuk Merkezli Adalete Açılan Bir Kapı" (Sayfa 36) başlıklı çalışma, sosyal çalışmacıların çocuğun psiko-sosyal, gelişimsel ve ailesel durumuna ilişkin kapsamlı değerlendirmeler yapmasının önemini vurgulamaktadır. Bu değerlendirmeler, mahkemelerin çocuğun üstün yararına uygun kararlar almasının temelini oluşturmaktadır.

3.2. Çocuğun Katılımını Sağlama

"Çocuk Danışma Kurulları ile Çalışma ve Çocuk Katılımını Geliştirme Rehberi" (Sayfa 38) gibi kaynaklar, sosyal çalışmacılarının çocukların görüşlerini güvenli ve anlamlı şekilde ifade edebilmeleri için gerekli ortamı sağlama rolünü detaylandırmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, çocuğun yaşına ve olgunluğuna uygun iletişim teknikleri kullanarak çocuğun sürece gerçek anlamda katılımını kolaylaştırmaktadır. (Not: Sosyal çalışmacılar tarafından insan hakları dahil üstlenilen görev bağlamında çocuklar için yanında olmasını gerekmektedir. adalet yönetiminde gözlemci olması ve raporlaması dahil risk yönetimi açısından var olması tarafgirlik dürüstlük ilkesi ile.. Özellikle soruşturma evresinde bilgi alma dahil delil oluşturma parçası olmaması önceliklidir.

3.3. Alternatif Müdahaleler ve Topluma Kazandırma

"Operasyonel Rehberler: Sosyal İşgücü" (Sayfa 42) başlıklı bölüm, sosyal çalışmacıların çocukları yargı sürecinden uzaklaştırma (diversion) ve topluma kazandırma (reintegration) programlarındaki merkezi rolünü vurgulamaktadır. "Give Me a Chance, but a Real One: How to Improve the Reintegration of Children in Conflict with the Law" (Sayfa 36) başlıklı rehber, çocukların topluma kazandırılmasında sosyal hizmet müdahalelerinin somut stratejilerini sunmaktadır. Burada söz konusu sözleşmeler açısından "kanunlarla çatışma içinde olan çocuklar "ile ilgili olgu ve mağduriyetleri ele almaktadır.

Böyle bir mağduriyetle "Give Me a Chance, but a Real One: How to Improve the Reintegration of Children in Conflict with the Law" bölümünün bu şekilde ele alınmasını gerektirmektedir.

-

BÖLÜM İÇERİĞİ (Sayfa 36):

Görüldüğü gibi Başlık: "Give Me a Chance, but a Real One: How to Improve the Reintegration of Children in Conflict with the Law" olup Tematik Alan ise " Reintegration (Topluma Kazandırma)"

Anahtar Kelimeler ise Children in Contact with the Law (Kanunla Çatışma İçinde Olan Çocuklar) ve Reintegration & Rehabilitation (Topluma Kazandırma ve Rehabilitasyon) Başlığın kendisi bile oldukça çarpıcı bir mesaj içermektedir: "Give Me a Chance, but a Real One" (Bana Bir Şans Ver, Ama Gerçek Bir Şans). Bu ifade, çocukların topluma kazandırılmasında yüzeysel veya yarı yapılmış müdahalelerin yeterli olmadığını, gerçek ve kalıcı çözümlere ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Temel Yaklaşım ise "Bütünsel Reintegrasyon" olup el kitabın bu bölümü, reintegrasyonu sadece cezai sistemden çıkma süreci olarak değil, çocuğun hayatının tüm alanlarını kapsayan bütünsel bir yaklaşım olarak ele almaktadır:

Bu amaçla;

- A. Psiko-sosyal Destek:: Çocukların yargı sürecinde yaşadığı travmaların ele alınması ;Özgüven geliştirme ve sosyal beceri eğitimleri ; Akran desteği ve mentorluk programları
- B. Eğitim ve Mesleki Eğitim: Okula geri dönüş süreçlerinin kolaylaştırılması; Mesleki beceri kazandırma programları; İstihdam olanaklarına erişim desteği
- C. Aile ve Toplum Tabanlı Müdahaleler:** Aile ilişkilerinin güçlendirilmesi Toplumda kabul görmenin sağlanmasıDamgalama ve önyargılarla mücadele

"Kanıt Dayalı Uygulama İlkeleri"ise bölümdeki reintegrasyonun etkinliğini artıran temel ilkeler şunlardır:

Bireyselleştirilmiş Yaklaşım:: Her çocuğun ihtiyaçlarının benzersiz olduğunun kabulü Kişiselleştirilmiş reintegrasyon planları ;Düzenli izleme ve değerlendirme

Erken Müdahale:Yargı sürecinin en erken aşamasından itibaren reintegrasyon planlaması; Önleyici müdahalelerin önemi

Süreklilik ve Takip: Reintegrasyonun tek seferlik bir müdahale değil, süreç olduğu anlayışı ;Uzun vadeli takip sistemleri ;Destek hizmetlerinin sürekliliği

Sosyal Hizmet Uzmanlarının/ Sosyal Çalışmacıların Rolü**

Bu bölümde sosyal hizmet uzmanlarına/sosyal çalışmacılara düşen kritik görevler:

- A. Köprü Kurucu Rol: Çocuk ile aile, okul, işveren ve toplum arasında köprü oluşturma ;Farklı kurumlar arasında koordinasyon sağlama
- B. Güçlendirme Odaklı Yaklaşım:Çocukların kendi potansiyellerini keşfetmelerine yardımcı olma Karar alma süreçlerine aktif katılımlarını sağlama
- C. Savunuculuk:Çocukların haklarını koruma;Toplumda farkındalık yaratma

Uygulama Zorlukları ve Çözüm Önerileri

Zorluklar:Kaynak yetersizliği;Kurumlar arası koordinasyon eksikliği;Toplumsal önyargı ve damgalama Yetersiz takip sistemleri

Çözüm Önerileri:Çok disiplinli ekiplerin oluşturulması;Toplum temelli reintegrasyon programları ;Kanıta dayalı uygulamaların yaygınlaştırılması;Politika düzeyinde destek sağlanması

Yenilikçi Uygulama Örnekleri; Bölümde başarılı reintegrasyon programlarından örnekler sunulmaktadır:

Mentorluk Programları:Deneyimli yetişkinlerin çocuklara rehberlik etmesi ;Rol model oluşturma

Restoratif Uygulamalar:Mağdur-zede buluşmaları;Toplum hizmeti programları

Aile Katılımı:Aile terapisi ve danışmanlık hizmetleri;Ebeveyn eğitim programları

Dolayısıyla "Give Me a Chance, but a Real One" bölümü, çocuk adaleti sisteminde reintegrasyonun sadece bir "son aşama" olmadığını, tüm sürecin merkezinde yer alması gereken temel bir hak olduğunu vurgulamaktadır.

Önemli Çıkarımlar:

1. Kalıcı Çözüm Odaklılık: Yüzeysel müdahaleler yerine, çocuğun tüm yaşam alanlarını dönüştürmeyi hedefleyen kapsamlı programlar gereklidir.
2. Hak Odaklı Yaklaşım: Reintegrasyon, çocukların temel bir hakkıdır ve devletler bu hakkı garanti altına almakla yükümlüdür.
3. Toplumsal Sorumluluk: Başarılı reintegrasyon sadece devletin değil, tüm toplumun sorumluluğundadır.
4. Kanıta Dayalı Uygulama: Etkinliği kanıtlanmış yöntemlerin sistematik olarak uygulanması gerekmektedir.

Bu bölüm, çocuk adaleti sisteminde çalışan tüm profesyoneller için, özellikle de sosyal çalışmacılar/sosyal hizmet uzmanları için rehber niteliğinde bir kaynak sunmaktadır. Reintegrasyonun başarısı, çocukların sadece "suç işlememesi" değil, toplumun üretken, mutlu ve sağlıklı bireyleri olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri anlamına gelmektedir.

DİSİPLİNLERARASI İŞBİRLİĞİNDE SOSYAL HİZMETİN ENTEGRASYONU

El kitabı, sosyal hizmet uzmanlarının çok disiplinli ekiplerdeki hayati rolünü sürekli vurgulamaktadır. "Barnahus Kalite Standartları Rehberi" (Sayfa 35) çerçevesinde, çocuk mağdurlar için geliştirilen bu modelde, sosyal hizmet uzmanları; avukatlar, psikologlar, doktorlar ve kolluk kuvvetleri ile birlikte çalışarak koordinasyonu sağlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanı, çocuğun farklı kurumlar arasında kaybolmasını önleyen "sabit nokta" görevi görmektedir.

5. SOSYAL HİZMET UZMANLARI/SOSYAL ÇALIŞMACILAR İÇİN ARAÇ VE KAYNAKLAR

El kitabın "Kaynak Derlemesi" bölümü, sosyal hizmet uzmanları için özel olarak geliştirilmiş çok sayıda aracı içermektedir:

- "Çeşitli Çocuk Hub Kursları" (Sayfa 34): Çocuk koruma, alternatif uygulamalar, restoratif adalet konularında sosyal hizmet uzmanlarına yönelik çevrimiçi eğitimler
- "Bireysel Değerlendirme Araçları" (Sayfa 36): Çocuğun risk ve ihtiyaç analizine yönelik standardize formlar ve protokoller

6. MEVCUT ZORLUKLAR VE GELECEK PERSPEKTİFİ

El kitabın analizine göre, sosyal hizmet uzmanlarının/ sosyal çalışmacıların karşılaştığı başlıca zorluklar şunlardır:

- ****Kaynak Yetersizliği:**** Birçok ülkede sosyal hizmet birimleri yeterli personel ve btçeden yoksun
- ****Eğitim Eksikliği:**** zellikle ocuk adaleti konusunda uzmanlaşmış sosyal hizmet eğitimi sınırlı
- ****Kurumsal Direnç:**** Geleneksel adalet sisteminde sosyal hizmetin rolünün tam olarak anlaşılamaması

Ancak, CFJ-EN ağı ve AB ocuk hakları stratejileri sayesinde sosyal hizmetin rolünün giderek güçlendiği görülmektedir.

****SONUÇ****

"Child-friendly Justice in Europe 2025" el kitabı, sosyal hizmet mesleğinin ocuk dostu adalet sistemindeki merkezi ve vazgeçilmez rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, bu sistemin "insani yüzü" olarak, çocukların sadece yasal haklarını değil, aynı zamanda psikolojik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.

El kitabında sunulan kavramsal ereve, yasal altyapı ve pratik araçlar, sosyal hizmet uzmanlarının ocuk dostu adalet sistemindeki rollerini güçlendirmektedir. Ancak, bu rolün etkin bir şekilde yerine getirilebilmesi için:

1. Uzmanlaşmış eğitim programlarının geliştirilmesi
2. Kurumsal tanınırlığın artırılması
3. Kaynak ayırımının iyileştirilmesi
4. Disiplinlerarası işbirliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Avrupa çapında oluşturulan bu kolektif bilgi birikimi, her bir çocuğun adalet sisteminde saygı gören, korunan ve güçlendirilen bir birey olması için sosyal hizmet mesleğine tarihi bir sorumluluk ve fırsat sunmaktadır.

DeepSeek Ekibi

BÖLÜM II

Avrupa'da ocuk Dostu Adalet ve Sosyal Hizmetler: 2016 ve 2025 Belgeleri Işığında Karşılaştırmalı Değerlendirme

NOT: Avrupa Konseyi tarafından ocuk Dostu Adalet hedefiyle başlatılan öyküde ki kararların devamı olarak bu amaçla bir rapor dahil ayrı bir web sayfası Avrupa Konseyi tarafından hazırlanıp yayımlanmaktadır.² Görüldüğü gibi 2016 tarihli ayrı ve özel rapor, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 2011 yılında kabul ettiği **CM/Rec(2011)12 Sayılı "ocuk ve Aile Dostu Sosyal Hizmetler" Tavsiye Kararı'nın** ye devletler

² <https://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-social-services>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680649301>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046ccea>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680649301>

tarafından ne ölçüde uygulandığını ve karşılaşılan zorlukları analiz ve raporlamaktadır.. Türkçeye halen çevirilmemiş olan bu Rapor, tavsiye kararıyla belirlenen **hak temelli sosyal hizmet standartlarının** uygulamadaki başarısını ve boşluklarını değerlendirmektedir.Bu önemli eksiklik DeepSeek Ekibi tarafından 20 Kasım Çocuk Hakları Günü için Türkçe ye çevirilmiştir.³⁾

Giriş

Avrupa Konseyi üyesi devletlerde çocuk haklarının sosyal hizmetler ve adalet sistemi aracılığıyla korunması, son on beş yılda önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümün iki temel belgesi, ****Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin CM/Rec(2011)12 sayılı "Çocuk Hakları ve Çocuk ve Aile Dostu Sosyal Hizmetler" Tavsiye Kararı****'nin uygulanma durumunu inceleyen ****2016 Raporu**** ile ****Çocuk Dostu Adalet Avrupa Ağı (CFJ-EN)** tarafından yayımlanan "Child-friendly Justice in Europe 2025" El Kitabı******dır. Her iki belge de sosyal hizmet uzmanlarının (sosyal çalışmacı) çocuk hakları sistemindeki merkezi rolünü vurgulamakla birlikte, 2016 Raporu yasal entegrasyon ve uygulama boşluklarını, 2025 El Kitabı ise pratik araçlar ve reintegrasyon odaklı bütüncül yaklaşımları ön plana çıkarmaktadır. Bu çalışma, her iki belgeyi karşılaştırmalı olarak ele alarak Türkiye bağlamındaki yansımalarını akademik bir perspektifle değerlendirmektedir.

1. Kavramsal Çerçeve ve Tanımlamalar

2016 Raporu

"Çocuk ve aile dostu sosyal hizmetler" kavramını, ****sağlanma, katılım ve korunma**** haklarını destekleyen hizmetler olarak tanımlar. Temel ilkeler:

- Çocuğun üstün yararı
- Çocuğun görüşüne saygı
- Aile odaklılık ve kurumsallaşmanın önlenmesi
- Erken müdahale ve önleyici hizmetler

2025 El Kitabı

"Çocuk dostu adalet"i "çocukların ihtiyaçlarına uygun, erişilebilir, yaşa uygun, hızlı ve saygılı adalet sistemi" olarak tanımlar ve ****psiko-sosyal boyutu**** merkeze alır. sosyal çalışmacı'ları yargıç, savcı ve avukatların yanında ****doğrudan hedef kitle**** ve ****merkezi bileşen**** olarak konumlandırır.

****Karşılaştırma:**** 2016'da sosyal hizmetler "çocuk haklarını entegre eden hizmetler" iken, 2025'te "adalet sisteminin insani yüzü" haline gelmiştir. sosyal çalışmacı'ların rolü yardımcı aktörlükten ****köprü kurucu ve savunucu**** aktörlüğe evrilmiştir.

2. Yasal ve Politik Entegrasyon

2016 Raporu (27 üye devletin anketi)

- Üye devletlerin büyük çoğunluğu CM/Rec(2011)12 ruhuna uygun ****mevzuat değişiklikleri**** yapmıştır.
- Çocuğun üstün yararı ve katılım ilkeleri ulusal yasalarla entegre edilmiştir.
- Aile destekleyici politikalar ve kurumsallaşmayı önleme eğilimi güçlenmiştir.
- sosyal çalışmacı'ların çocuk hakları eğitimi birçok ülkede ****zorunlu**** hale gelmiştir.

2025 El Kitabı

3 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/20-kasim-dunya-cocuk-haklari-gunu-turkiyede-sosyal-hizmet-ve-cocuk-haklari-icin-bir-standart-ve-izleme-mekanizmasi-olarak-avrupa-konseyi/>

- FOCUS Standartları, Barnahus Modeli, "Give Me a Chance, but a Real One" reintegrasyon rehberi gibi **somut araçlar** sunar.
- sosyal çalışmacıların **sosyal inceleme raporu**, **bireysel değerlendirme**, **çocuk katılımı** ve **topluma kazandırma** süreçlerindeki bağlayıcı rollerini tanımlar.

Karşılaştırma: 2016'da ilerleme **yasal entegrasyon** düzeyinde kalmışken, 2025'te **pratik uygulama araçları** ve **kanıta dayalı protokoller** öne çıkmıştır.

3. Uygulamadaki Kritik Boşluklar ve Zorluklar

2016 Raporu'nun Tespitleri

1. **Yaygınlaştırma eksikliği:** Üye devletlerin yarısından azı Tavsiye Kararı'nı ulusal dile çevirip yaygınlaştırmıştır.
2. **Stratejik çocuk katılımı eksikliği:** Sadece 11 ülke, çocukların hizmetlerin planlama ve değerlendirme süreçlerine katılımını sağlamaktadır.
3. **Finansal kısıtlamalar:** Kemer sıkma politikaları sosyal hizmet bütçelerini daraltmıştır.
4. **Rehberlik yetersizliği:** Çocuğun üstün yararı ilkesini günlük uygulamada kullanacak **protokol ve kılavuz** eksikliği.
5. **Kurumsallaşma oranlarının yüksekliği:** Aile temelli alternatiflerin yetersizliği.

2025 El Kitabı'nın Güncel Tespitleri

- **Kaynak yetersizliği**, **uzmanlaşmış eğitim eksikliği** ve **geleneksel adalet sisteminin kurumsal direnci** hâlâ devam etmektedir.
- Ancak **Barnahus**, **FOCUS**, **restoratif adalet** gibi modellerle çözüm önerileri sunulmuştur.

Karşılaştırma: 2016'daki temel eksiklikler (yaygınlaştırma, stratejik katılım, finansman) 2025'te de varlığını korumakta; ancak 2025 belgesi **çözüm odaklı araçlar** sunarak ilerleme kaydetmektedir.

4. Türkiye Bağlamında Değerlendirme

2016 Raporu'nda Türkiye

- Ankete katılan 27 ülkeden biri olarak listelenmiştir.
- Ancak **iyi uygulama örneği** kutucuklarında yer almamaktadır.
- Genel bulgular ışığında şu eksiklikler çıkarımı yapılabilir:
 - Tavsiye Kararı'nın ulusal düzeyde etkin yaygınlaştırılmaması
 - Çocukların hizmetlerin planlama/değerlendirme süreçlerine stratejik katılımının yetersizliği
 - Üstün yarar ilkesine günlük uygulama rehberi eksikliği
 - Finansal kısıtlamaların sosyal hizmet kalitesini etkilemesi

2025 El Kitabı ile Karşılaştırma

- Türkiye, ÇKK ve TCK m.31 ile **kısmen uyum** göstermektedir.
- "Yaşa Uygun Prosedürler Değerlendirme Ölçeği"nde **2 puan** (bazı yaş grupları için farklılaşma var, ancak bireyselleştirme yetersiz).
- 2016'da tespit edilen **yaygınlaştırma ve rehberlik eksikliği**, 2025'te hâlâ **kurumsal direnç** ve **eğitim eksikliği** olarak devam etmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

2016 Raporu ile 2025 El Kitabı birlikte okunduğunda, Avrupa'da çocuk dostu sosyal hizmet ve adalet sistemlerinde **üç aşamalı bir süreç** gözlemlenmektedir:

1. **2011-2016:** Yasal entegrasyon aşaması (mevzuat değişikliği)
2. **2016-2025:** Uygulama boşluklarının tespiti ve araç geliştirme aşaması
3. **2025 ve sonrası:** Kanıta dayalı, bütüncül reintegrasyon modellerinin yaygınlaştırılması

Türkiye açısından temel tespitler:

- Yasal çerçevede ilerleme kaydedilmiş, ancak **uygulama, rehberlik ve çocuk katılımı** alanlarında 2016'daki eksiklikler hâlâ giderilememiştir.
- CM/Rec(2011)12'nin **Türkçeye resmi çevirisinin bulunmaması**, 2025 El Kitabı'nın da henüz tam çevirisinin olmaması, **bilgi erişim engeli** yaratmaktadır.
- sosyal çalışmacıların **çocuk hakları odaklı uzmanlaşması** zorunlu hale getirilmiş olsa da, **süpervizyon, protokol ve finansman** eksikliği devam etmektedir.

Politika Önerileri:

1. CM/Rec(2011)12 ve 2025 El Kitabı'nın **resmi Türkçe çevirilerinin** acilen yayımlanması ve yaygınlaştırılması.
2. sosyal çalışmacı'lar için **bağlayıcı** çocuk dostu adalet protokollerinin (FOCUS, Barnahus) ulusal mevzuata entegrasyonu.
3. Çocukların sosyal hizmet politikalarının **stratejik planlama ve değerlendirme** süreçlerine katılımını sağlayacak **ulusal çocuk danışma kurullarının** kurulması.
4. "Give Me a Chance, but a Real One" rehberi temelinde **bütüncül reintegrasyon programlarının** pilot uygulamalarla başlatılması.
5. Sosyal hizmet bütçelerinin **kemer sıkma politikalarından** bağımsız hale getirilmesi.

Sonuç olarak, 2016 ve 2025 belgeleri birlikte ele alındığında, Türkiye'nin çocuk dostu sosyal hizmet ve adalet sisteminde **yasal uyumdan uygulama etkinliğine** geçiş için acil bir yol haritasına ihtiyacı olduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının merkezi rolünün tam anlamıyla hayata geçirilmesi, yalnızca meslekî bir dönüşüm değil, aynı zamanda çocukların üstün yararını gerçekleştirme yönünde tarihî bir sorumluluktur.

Kaynakça

- Council of Europe (2016). *Report on Children's Rights and Child and Family-Friendly Social Services*. Strasbourg.
 - Child Friendly Justice European Network (2025). *Child-friendly Justice in Europe: CFJ-EN Handbook – 2025 Edition*. Brussels: CFJ-EN.
 - Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2011). CM/Rec(2011)12 sayılı Tavsiye Kararı.
- Restoratif Adalet Yaklaşımları: Avrupa Çocuk Dostu Adalet Sistemi ve Türkiye Bağlamında Akademik Değerlendirme
(CFJ-EN 2025 El Kitabı ve 2016 Raporu Işığında)

EK :

AVRUPA ÇOCUK DOSTU ADALET VE SOSYAL HİZMET STANDARTLARI KARŞILAŞTIRMASI

Kriter	2016 Uygulama Raporu (CM/Rec(2011)12)	2025 EI Kitabı (Child-friendly Justice in Europe 2025)
Temel Odak Noktası	Yasal Entegrasyon ve Uygulama Boşluklarının tespiti.	Pratik Araçlar, Bütüncül Yaklaşımlar ve Reintegrasyon modellerinin yaygınlaştırılması.
Kavramsal Çerçeve	"Çocuk ve Aile Dostu Sosyal Hizmetler"	"Çocuk Dostu Adalet (ÇDA)"
Tanımlayıcı İçerik	Hizmetlerin sağlanma, katılım ve korunma haklarını desteklemesi.	Çocukların ihtiyaçlarına uygun, erişilebilir, yaşa uygun, hızlı ve saygılı adalet sistemi. Sosyal çalışmacı bağlamında psiko-sosyal boyutu merkeze alır.
Sosyal Çalışmacının Rolü	Çocuk haklarını entegre eden hizmetlerin sağlayıcısı (Yardımcı aktörlükten evrim).	Sosyal Yargıç, savcı ve avukatların yanında merkezi bileşen, köprü kurucu ve savunucu aktörlük.
Yasal Entegrasyon Düzeyi	Üye devletlerin CM/Rec(2011)12 ruhuna uygun mevzuat değişiklikleri yapması. Üstün yararın yasal entegrasyonu.	FOCUS Standartları, Barnahus Modeli ve "Give Me a Chance, but a Real One" gibi somut, kanıta dayalı araçları yasal ve pratik uygulamaya entegre etmek.
Tespit Edilen Kritik Boşluklar	1. Yaygınlaştırma (ulusal dile çeviri) eksikliği. 2. Stratejik çocuk katılımı eksikliği. 3. Finansal kısıtlamalar . 4. Protokol ve kılavuz yetersizliği.	1. Kaynak yetersizliği. 2. Uzmanlaşmış eğitim eksikliği. 3. Geleneksel adalet sisteminin kurumsal direnci . (2016'daki sorunların devamı).
Türkiye Bağlamındaki Konumu	Ankete katılan ancak iyi uygulama örneği kutucuklarında yer almayan ülke. Çıkarım: Kararın ulusal düzeyde etkin yaygınlaştırılmaması.	Mevzuatta çatışma noktası (ÇKK, TCK m.31). "Yaşar Uygun Prosedürler Değerlendirme Ölçeği"nde düşük puan (2 puan). Kurumsal direnç tespiti.
Süreçteki Konumu (Dönem)	Avrupa'da Yasal Entegrasyon Aşaması (2011-2016).	Avrupa'da Bütünsel Reintegrasyon Modellerinin Yaygınlaştırılması Aşaması (2025 ve sonrası).

BÖLÜM III

AVRUPA'DA ÇOCUK DOSTU ADALET CFJ-EN EI Kitabı – 2025 Baskısı

(<https://www.publications.cfjnetwork.eu/publication/409?back=/>)

CFJ-EN
Child Friendly Justice
European Network
(Çocuk Dostu Adalet Avrupa Ağı)

CFJ-EN, Avrupa Birliği tarafından ortak finanse edilmektedir. Burada ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)a aittir ve her durumda Avrupa Birliği'nin görüş ve düşüncelerini yansıtmaz. Ne Avrupa Birliği ne de hibe makamı bunlardan sorumlu tutulamaz.

ISBN: 978-2-931126-78-3

Belçika Kraliyet Kütüphanesi'ne kayıt numarası (EAN): D/2025/14.132/2

Kapak çizimi: © Jorm Sangsorn / Shutterstock – Grafik tasarım: Olivia Olbrechts

AVRUPA'DA ÇOCUK DOSTU ADALET

CFJ-EN El Kitabı – 2025 Baskısı

İçindekiler

Teşekkürler

Önsöz

CFJ-EN Hakkında

Kısaltmalar

Anahtar Terimler Sözlüğü

1. ****ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ**** 19
2. ****ÇOCUK DOSTU ADALET KONUSUNDAKİ TEMEL YASAL STANDARTLAR VE İÇTİHAT HUKUKU**** 49
 - 2.1. Uluslararası Çerçeve 50
 - 2.2 Avrupa Çerçevesi 53
 - 2.2.1. Avrupa Birliği 53
 - 2.2.1.1 Çocuk dostu adaletle ilgili AB araçlarına genel bakış 53
 - 2.2.1.2. Çocuk dostu adaletle ilgili AB araçlarına ilişkin hükümlerin belirli konulara göre sınıflandırılması 56
 - 2.2.2. Avrupa Konseyi 58
 - 2.2.2.1. Çocuk dostu adaletle ilgili AK araçlarına genel bakış 58
 - 2.2.2.2. Çocuk dostu adaletle ilgili AK araçlarına ilişkin hükümlerin belirli konulara göre sınıflandırılması 61
 - 2.3. Çocuk dostu adaletle ilgili Avrupa içtihat hukuku seçkisi 63
3. ****ÇOCUK DOSTU ADALET KONUSUNDA ÇALIŞAN AVRUPA DÜZEYİNDEKİ TEMEL PAYDAŞLAR**** 89

Teşekkürler

Bu El Kitabı, Çocuk Dostu Adalet Avrupa Ağı (CFJ-EN) Operasyonel Ekibi tarafından hazırlanmıştır. CFJ-EN, Defence for Children International (DCI) Belçika tarafından yönetilmektedir.

Bu belgenin geliştirilmesine Mariana Diallo (CFJ-EN Koordinatörü) öncülük etmiş olup, kendisine Kezia Albertine ve Lenity Thomas (Leiden Hukuk Fakültesi), Alicia De Vuyst (CFJ-EN Araştırma Görevlisi) ve Marie Chapot (CFJ-EN Savunuculuk Sorumlusu) destek sağlamıştır.

Operasyonel Ekibi, bu El Kitabı'nın derlenmesine yardımcı olan kaynakları paylaşan CFJ-EN Üyelerine teşekkür etmek ister: Aditus Foundation (Malta), The AIRE Centre (İrlanda), Alliance des Avocats pour les

Droits de l'Homme (Fransa), Brave Phone (Hırvatistan), Cecilia Popa (Romanya), Centre for Youth and Criminal Justice - University of Strathclyde (İngiltere), Centro Interdisciplinar de Ciências Sociais.NOVA (Portekiz), Child Rights Centre (Sırbistan), DCI-Belçika, DCI-Çekya, DCI-İtalya, DCI-Fransa, DCI-Yunanistan, DCI-Hollanda, Deutsches Kinderhilfswerk (Almanya), German Institute for Human Rights (Almanya), Helsinki Foundation for Human Rights (Polonya), Institute For Inspiring Children's Future (İngiltere), Eftychia Katsigaraki (Yunanistan), Law Institute of the Lithuanian Centre for Social Sciences (Litvanya), Ludwig Boltzmann Institute of Fundamental and Human Rights (Almanya), Maia Chochua (Gürcistan), Marine Braun (Portekiz), Maartje Berger (Hollanda), Methoria (İngiltere), Odette Severino Soares (Portekiz), Penal Reform International (Hollanda), SAPI (Bulgaristan), Silvia Randazzo (Belçika), Terre des Hommes Hellas (Yunanistan), Terre des hommes (Macaristan), Terre des Hommes (Romanya), Validity Foundation (Macaristan), Vrije Universiteit Brussel (Belçika), Annemieke Wolthuis (Hollanda) ve YOPE (Hollanda). Üyelerimiz hakkında daha fazla bilgi için şu adresi ziyaret edin: <https://www.cfjnetwork.eu/our-members>.

CFJ-EN, özellikle Leiden Hukuk Fakültesi'ne ve özellikle de Leiden Hukuk Kliniği'ne, bu El Kitabı'nın geliştirilmesine katkıda bulunan Leiden Üniversitesi Uluslararası Çocuk Hakları Yüksek Lisans Programı (LL.M.) sonrasında Leiden hukuk öğrencilerini bize yönlendirdikleri için paha biçilmez yardımlarından dolayı teşekkür etmek ister.

Önsöz

Çocuk dostu adaleti (CFJ) teşvik etmeye yönelik bu El Kitabı baskısı, CFJ-EN Operasyonel Ekibi tarafından hazırlanmıştır. Avrupa adalet sistemlerinin (ceza, medeni ve idari) çocuk dostu adalet ilkelerine etkin uyarlanmasına ilişkin yıllık el kitabı serisinin dördüncüsüdür.

Bu El Kitabı neleri içeriyor?

El Kitabı, CFJ-EN ve üyeleri tarafından geliştirilen kaynak ve araçları (kılavuzlar, araç setleri, pozisyon belgeleri, eğitim materyalleri, araştırma raporları vb.), bölgesel düzeyde ÇDA ile ilgili mevzuat ve temel içtihat hukukunun yanı sıra ÇDA ile ilgili başlıca etkinlikleri listeler. CFJ-EN'in web sitesinde (www.cfjnetwork.eu/publications) çevrimiçi formatta, İngilizce olarak herkesin erişimine açıktır.

Bu El Kitabı neden geliştirildi?

Bu El Kitabı, çocuk dostu adalet için uygulanabilir yasal çerçevenin, girişimlerin ve kaynakların bir haritasını sunarak, çocuklarla çalışan uygulayıcıların genel bağlama hakim olmalarını ve eylemlerini daha iyi yönlendirmelerini sağlayacaktır. Seçilmiş kaynakları içerdiği için kapsamlı olduğu iddiasında bulunmasa da, profesyonellerin yasal kaynaklara ve CFJ-EN üyeleri tarafından bölgesel proje ve girişimler çerçevesinde geliştirilmiş güncel kaynaklara kolayca ulaşabilecekleri bir "araç kutusu" olarak tasarlanmıştır. Bu araç kutusu, karar alma süreçlerinde onlara yardımcı olmayı amaçlamaktadır. CFJ-EN, bu belgeyi üyeleriyle yakın işbirliği içinde düzenli olarak güncelleyecektir.

El Kitabı kimin için?

El Kitabı, CFJ-EN üyelerinin yanı sıra, adalet sistemleriyle temas halindeyken çocuklarla çalışan ve/veya haklarının korunmasından sorumlu olan herhangi bir hukuk uygulayıcısı, yargıç, savcı, çocuk koruma yetkilisi, sosyal hizmet uzmanı, denetim memuru, kuruluş veya kurum için tasarlanmıştır.

CFJ-EN Hakkında

Çocuk Dostu Adalet Avrupa Ağı (CFJ-EN), 2019 yılında Defence for Children International'ın Avrupa seksiyonları tarafından gayri resmi olarak başlatıldı. Avrupa Birliği ile bir Çerçeve Ortaklık Anlaşması'nın resmileştirilmesi sayesinde, CFJ-EN Nisan 2022'den beri tam olarak faaliyettedir. CFJ-EN, Eylül 2023 itibarıyla

Avrupa'da 21 ülkede 40 üyeye sahiptir. Üyeleri arasında sivil toplum kuruluşları, araştırma enstitüleri ve bağımsız uzmanlar bulunmaktadır.

CFJ-EN'in amacı, Avrupa genelindeki kuruluşları bir araya getirmek, politika ve mevzuatı etkilemek ve Avrupa bölgesel ve ulusal düzeylerde ÇDA ile ilgili bilgileri yaymaktır. Geleceğe yönelik vizyon, Avrupa'daki çocukların, yaşa uygun, kapsayıcı ve etkili hizmetlere ve çocuk dostu adaleti uygulamak için donanımlı uygulayıcılara erişebilmesidir. Bu vizyonu hayata geçirmek için, çalışmalarını Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye dayandırmakta ve Avrupa Konseyi'nin Çocuk Dostu Adalet İlkeleri Kılavuzu'nun, usuli güvenceler ve mağdurların haklarına ilişkin Avrupa Direktifleri'nin ve diğer temel Avrupa araçlarının uygulanmasını desteklemeyi amaçlamaktadır.

CFJ-EN şu hedeflere yönelik çalışır:

****Çocukların eylemliliğini güçlendirmek****, çocukların ve gençlerin anlamlı ve kapsayıcı katılımını teşvik ederek ve çocuklarla çalışan uygulayıcıların çocuk katılımının önemini anlamasını sağlayarak.

****Uygulama kalitesini teşvik etmek****, çocuklarla çalışan hukuki ve hukuki olmayan uygulayıcıların kapasitelerini artırarak ve Avrupa genelinde çocuk dostu adalet konusunda bilgi ve uzmanlık paylaşılarak.

****Hesap verebilirliği sağlamak****, Avrupalı politika yapıcıları ilham verici uygulamalar hakkında bilgilendirerek ve onları bu konularda bilinçlendirerek ve ulusal politika yapıcıları çocuk dostu adalettaki son gelişmeler hakkında bilgilendirerek ve onları bu konularda bilinçlendirerek.

****Ağı güçlendirmek****, Ağın çocuk dostu adalet konusunda iletişim kurma ve tanıtım yapma kapasitelerini güçlendirerek ve üyelere destek sağlayarak ve çocuklar için etkin adalete erişim hedefiyle Avrupa genelinde işbirliklerini teşvik ederek.

Kısaltmalar**

Aşağıdaki tablo, El Kitabı boyunca kullanılan çeşitli kısaltmaları listeler.

KISALTMA | ANLAMI

AADH	Alliance des Avocats pour les droits de l'Homme
CFJ	Çocuk Dostu Adalet
CFJ-EN	Çocuk Dostu Adalet Avrupa Ağı
CDENF	Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Yönlendirme Komitesi
CoE	Avrupa Konseyi
CILSP	Merkezi Entegre Hukuki Hizmetler ve Uygulamalar (Centre of Integrated Legal Services and Practices)
CJEU	Avrupa Birliği Adalet Divanı
CRC	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
DCI	Defence for Children International
EC	Avrupa Komisyonu
ECHR	İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme (yaygın adıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)
ECtHR	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
EFRJ	Avrupa Restoratif Adalet Forumu
ENF-VAE	Avrupa Konseyi Şiddetin Önlenmesi Uzmanlar Komitesi
EU	Avrupa Birliği
FRA	Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı
GC	Birleşmiş Milletler Genel Yorum
GREVIO	Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Eylem Uzmanlar Grubu

HPC	Hope for Children	
IJJO	Uluslararası Çocuk Adaleti Gözlemevi	
LIL	Litvanya Sosyal Bilimler Merkezi Hukuk Enstitüsü	
LBİ-GMR	Ludwig Boltzmann Temel ve İnsan Hakları Enstitüsü	
PICUM	Kayıt Dışı Göçmenler için Uluslararası İşbirliği Platformu	
SAPI	Sosyal Faaliyetler ve Uygulamalar Enstitüsü	
TFEU	Avrupa Birliği'nin Temel Antlaşması	
Tdh	Terre des hommes	
UAC	Refakatsiz Çocuklar	
UN	Birleşmiş Milletler	
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	

ANAHTAR TERİMLER VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Temel Hukuki Terminoloji

ÇOCUKLARIN ADALETE ERİŞİMİ

Adalet erişim, "barışçıl ve kapsayıcı toplumları sürdürülebilir kalkınma için teşvik etmek, herkes için adalet erişim sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak" olan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 16 ve daha spesifik olarak, "Ulusal ve uluslararası düzeyde hukukun üstünlüğünü teşvik etmek ve herkes için adalet eşit erişimi sağlamak" olan SKH 16.3 ile ilişkilidir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'ne (UN A/HRC/25/35) göre, çocukların adalet erişimi "(4), ulusal ve uluslararası norm ve standartlarda, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme dahil olmak üzere belirtilen hak ihlalleri için adil ve zamanında bir çözüm elde edebilme yeteneğini ifade eder. Bu, ulusal yargı alanlarının medeni, idari ve cezai alanlarına (geleneksel ve dini adalet mekanizmaları dahil), uluslararası yargı alanlarının yanı sıra alternatif ve onarıcı uyuşmazlık çözüm mekanizmalarına uygulanır ve çocukları sınırsız olarak etkileyen, ceza hukukunu ihlal ettiği iddia edilen, suçlanan veya ihlal ettiği kabul edilen çocuklar, mağdurlar ve tanıklar veya bakım, vesayet veya korumalarına ilişkin diğer nedenlerle adalet sistemiyle temas kuran çocuklar dahil olmak üzere tüm ilgili yargılama süreçlerini kapsar. (5) Çocukların adalet erişim kavramı, tüm çocukların hukuki güçlendirilmesini gerektirir. Haklarını talep etmek için ilgili bilgilere ve etkili çarelere erişebilmeleri sağlanmalıdır; bu, yasal ve diğer hizmetler, çocuk hakları eğitimi, danışmanlık veya rehberlik ve bilgili yetişkinlerden destek yoluyla olabilir. Ayrıca, çocukların adalet erişimi, çocukların haklarını kullanırken gelişen olgunluklarını ve anlayışlarını dikkate almayı gerektirir(^1)."

TUTUKLAMALTERNATİFLERİ

Hem soruşturma öncesi hem de cezalandırma aşamalarında, ceza adalet sistemi aracılığıyla resmi olarak yargılanan çocuklara, özgürlüğünden yoksun bırakmayı içermeyen önlemler(^2).

ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI

BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuğun üstün yararının üç yönlü bir kavram olduğunun altını çizer:

Maddi bir hak: Söz konusu mesele hakkında bir karara varılmak üzere farklı çıkarlar değerlendirilirken, çocuğun üstün yararının değerlendirilmesi ve birincil bir düşünce olarak dikkate alınması hakkı ve bir çocuğa, tanımlanmış veya tanımlanmamış bir grup çocuğa veya genel olarak çocuklara ilişkin olabilir. Madde 3, fıkra 1, Devletler için içkin bir yükümlülük yaratır, doğrudan uygulanabilir (kendi kendine yürürlük kazanır) ve bir mahkeme önünde ileri sürülebilir.

Temel, yorumlayıcı bir hukuk ilkesi: Bir hukuk hükmü birden fazla şekilde yorumlamaya açıksa, çocuğun üstün yararını en etkili şekilde gözeten yorum seçilmelidir. Sözleşme'de ve İhtiyari Protokollerinde yer alan haklar yorum çerçevesini sağlar.

Bir usul kuralı: Belirli bir çocuğu, tanımlanmış bir çocuk grubunu veya genel olarak çocukları etkileyecek bir karar verileceği zaman, karar alma süreci söz konusu kararın çocuk veya çocuklar üzerindeki olası etkisinin (olumlu veya olumsuz) değerlendirilmesini içermelidir. Çocuğun üstün yararını değerlendirmek ve belirlemek usuli güvenceler gerektirir. Ayrıca, bir kararın gerekçesi, bu hakkın açıkça dikkate alındığını göstermelidir. Bu bağlamda, Taraf Devletler kararda hakkın nasıl saygı gösterildiğini, yani çocuğun üstün yararına neyin olduğunun kabul edildiğini; bunun dayandığı kriterleri ve çocuğun çıkarlarının geniş politika meseleleri veya bireysel davalar olsun, diğer hususlara karşı nasıl dengelendiğini açıklamalıdır³.

ÇOCUK

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre çocuk, 18 yaşın altındaki her kişidir⁴.

ÇOCUK İSTİSMARI

Çocuk istismarı, "sorumluluk, güven veya güç ilişkisi bağlamında, çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişimine veya onuruna gerçek veya potansiyel zarar veren, fiziksel ve/veya duygusal kötü muamenin, cinsel istismarın, ihmalin veya kayıtsız muamelenin veya ticari veya diğer sömürünün tüm biçimleri" olarak tanımlanabilir⁵.

Çocuk istismarı dört kategoriye ayrılır:

****Fiziksel istismar,**** bir çocuğun kaza olmayan bir şekilde yaralanması veya incinmesidir. Fiziksel istismar her zaman görünür izler veya yaralar bırakmaz, ancak vurma, sarsma, boğazlama, nefesini kesme, fırlatma, yakma, ısırma, zehirleme veya fiziksel kısıtlama kullanmayı içerebilir.

****Cinsel istismar,**** bir yetişkinin, gencin veya çocuğun, gücünü veya otoritesini başka bir çocuğu cinsel faaliyete dahil etmek için kullanmasıdır. Cinsel istismar fiziksel, sözlü veya duygusal olabilir; cinsel bir şekilde öpme, tutma veya okşama, çocuğa cinsel organları gösterme, yaşa uygun olmayan cinsel bir tarzda konuşma, müstehcen telefon görüşmeleri, mesajlar veya sözler söyleme, bir çocuğun mahremiyetine ısrarla müdahale etme, bir çocuğun vajinasına veya anüsüne penis, parmak veya başka bir cisimle penetrasyon, 16 yaşından küçük bir çocukla cinsel ilişkide bulunma, çocuğa pornografik filmler, dergiler veya fotoğraflar gösterme, bir çocuğun cinsel bir tarzda poz vermesini veya davranmasını sağlama, bir çocuğu veya genci bir cinsel eylemi izlemeye zorlama, bir çocuğu veya genci başka bir çocukla cinsel ilişkiye zorlama, oral seks, tecavüz, ensest veya çocuk fuhşunu içerebilir.

****Duygusal istismar,**** bir çocuğun, sosyal, duygusal veya entelektüel gelişimini olumsuz etkileyecek şekilde muamele görmesidir. Duygusal istismar, reddetme, aşağılayıcı isimler takma, alay etme veya zorbalık, bağırma, eleştiri, uzun süreler boyunca çocuğu tecrit etme veya hapsetme veya aile içi ve aile şiddetine maruz bırakma nedeniyle olabilir.

****İhmal,**** bir çocuğun temel ihtiyaçlarının (yiyecek, barınma ve temiz yaşam koşulları, sağlık hizmeti, yeterli giysi, kişisel hijyen ve yeterli gözetim) karşılanmaması, onun sağlığını ve gelişimini etkilemesidir[6].

ÇOCUK DOSTU ADALET

Avrupa Konseyi'ne göre, "çocuk dostu adalet", aşağıda listelenen ilkeleri göz önünde bulundurarak ve çocuğun olgunluk ve anlama düzeyine ve davanın koşullarına gereken önemi vererek, tüm çocukların haklarına en yüksek ulaşılabilir düzeyde saygı gösterilmesini ve etkili şekilde uygulanmasını garanti eden adalet sistemlerini ifade eder. Özellikle, erişilebilir, yaşa uygun, hızlı, özenli, çocuğun ihtiyaçlarına ve haklarına uyarlanmış ve odaklanmış, usul hakkı, davalara katılma ve davaları anlama, özel ve aile hayatına saygı ve bütünlük ve onur hakları dahil olmak üzere çocuğun haklarına saygı gösteren adalettir.[7]"

ÇOCUK ADALET SİSTEMİ

Çocuk adalet sistemi, ceza, medeni ve idari yargılamalarda çocukların haklarını, menfaatlerini ve ihtiyaçlarını korumak için tasarlanmış özelleşmiş yasalar, prosedürler ve politikalara sahip bir sistemdir.

ÇOCUK KATILIMI

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (Sözleşme) 12. Maddesi, insan hakları antlaşmaları arasında benzersiz bir hükümdür; bir yandan yetişkinlerin tam otonomisine sahip olmayan ancak diğer yandan hak özneleri olan çocukların yasal ve sosyal statüsünü ele alır. Paragraf 1, kendi görüşlerini oluşturma kapasitesine sahip her çocuğa, çocuğu etkileyen her konuda bu görüşleri serbestçe ifade etme hakkını garanti eder, çocuğun görüşlerine yaşına ve olgunluğuna uygun olarak gereken ağırlığın verilmesi şartıyla. Paragraf 2, özellikle, çocuğun kendisini etkileyen herhangi bir yargısal veya idari işlemde dinlenilme hakkına sahip olacağını belirtir["Katılım", bireylerin ve birey gruplarının, kendilerini etkileyen konularda görüşlerini serbestçe ifade etme, dinlenilme ve karar alma süreçlerine katkıda bulunma hakkına, aracına, alanına, fırsatına ve gerektiğinde desteğine sahip olmaları, görüşlerine yaşlarına ve olgunluklarına uygun olarak gereken ağırlığın verilmesi ile ilgilidir.

(

ÇOCUK HAKLARI YAKLAŞIMI

Çocuk hakları yaklaşımı şu özelliklere sahip bir yaklaşımdır:

- ÇHS ve diğer uluslararası insan hakları belgelerinde belirtilen çocuk haklarının gerçekleştirilmesini ilerletir;
- Davranışı, eylemleri, politikaları ve programları yönlendirmek için ÇHS ve diğer uluslararası insan hakları belgelerinden çocuk hakları standartlarını ve ilkelerini (özellikle ayrımcılık yapmama; çocuğun üstün yararı; yaşam, hayatta kalma ve gelişim hakkı; dinlenilme ve ciddiye alınma hakkı; ve çocuğun haklarını kullanmasında ebeveynler, bakımverenler ve toplum üyeleri tarafından, çocuğun gelişen kapasiteleri doğrultusunda yönlendirilme hakkı) kullanır;
- Hak sahibi olarak çocukların haklarını talep etme kapasitesini ve görev sahiplerinin çocuklara yönelik yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesini geliştirir[10].

ÇOCUK TİCARETİ

Çocuk ticareti, çocukların sömürü amacıyla işe alınması ve/veya transfer edilmesi, barındırılması veya alınması anlamına gelir. Çocukların hakları UNICEF'te yaptığımız her şeyin merkezindedir. Ticaret bu hakları ihlal eder ve çocukların potansiyellerine tam olarak ulaşma yeteneğini reddeder.

Bu istismar biçimi genellikle, finansal, sosyal veya politik kazanç yoluyla, bir şekilde tacir yararına olur. Çocuk ticareti, istismar ve kötü muamele ile birlikte gerçekleşir. İlgili çocuklar birçok dehşete katlanır ve kurtarıldıktan sonra bile hayatları üzerindeki etki kalıcı ve yıkıcıdır. Çocuk ticareti şu niyetle ortaya çıkabilir: zorunlu çalıştırma, cinsel sömürü veya çocuk evliliği.[11]

ÇOCUK MAĞDUR VE TANIK

Suçun mağdurları veya faili olduğu iddia edilen kişi veya kişi gruplarının kovuşturulmasındaki rollerinden bağımsız olarak, suça tanık olan 18 yaşın altındaki çocuklar ve ergenler[12].

ADALET SİSTEMİYLE TEMAS HALİNDEKİ ÇOCUKLAR

Bir suç işlediği şüphesi veya iddiası nedeniyle, bir suçun mağduru ve/veya tanığı olarak veya bir medeni veya idari davada tanık veya taraf olarak adalet sistemiyle temas kuran 18 yaşın altındaki kişi.

ŞİKAYET MEKANİZMASI

Bir şikayet mekanizması, haklarının ihlal edildiğine inanan çocukların, bireysel olarak veya kolektif bir grup olarak, çözüm arayabilecekleri ve ihlali durdurabilecekleri bir araçtır. Bu, bir hak ihlali durumunda çözüm hakkının ayrılmaz bir parçasıdır¹³.

ÖZGÜRLÜKTEN YOKSUN BIRAKMA

Herhangi bir yargısal, idari veya diğer kamu makamının emriyle, bir kişinin kendi isteğiyle ayrılmasına izin verilmeyen, kamusal veya özel bir gözetim altına alma ortamında her türlü gözaltı veya hapsedilme veya yerleştirilme¹⁴.

YÖNLENDİRME (DIVERSION)

Çocukları, ilgili yargılama öncesinde veya sırasında herhangi bir zamanda yargı sisteminden uzaklaştırmak için alınan önlemler¹⁵.

Yönlendirme, insan hakları ve yasal güvenceler tam olarak saygı gösterildiği sürece, çocukları, kanunla ihtilafa düşen çocukları, çoğunun -muhtemelen çoğunluğun- resmi yargılamaların potansiyel olumsuz etkilerinden kaçınmasını sağlayan prosedürler veya programların geliştirilmesi ve uygulanması yoluyla yargısal süreçlerden uzaklaştırmak anlamına gelir¹⁶.

CEZAİ SORUMLULUK ASGARİ YAŞI (MACR)

Kanunun, çocukların ceza hukukunu ihlal etme kapasitesine sahip olmadığını belirlediği asgari yaş¹⁷.

KOVUŞTURMA ÖNCESİ GÖZALTI

Tutuklama anından karar veya hüküm aşamasına kadar, duruşma boyunca gözaltı dahil olmak üzere gözaltı¹⁸.

ONARICI ADALET

Mağdurun, failin ve/veya bir suçtan etkilenen diğer herhangi bir bireyin veya toplum üyesinin, genellikle adil ve tarafsız bir üçüncü tarafın yardımıyla, suçtan doğan meselelerin çözümünde birlikte aktif olarak yer aldığı herhangi bir süreç

ETKİN ÇÖZÜM HAKKI

Çözüm hakkı temel bir insan hakkıdır ve çocukların adalete erişiminin temel bir boyutudur. Çocukların doğrudan bir çözüme erişimi olduğunu kabul etmek ve sağlamak, aynı zamanda çocukların tam vatandaşlar ve kendi hayatlarının aktörleri olduğunun kabulüdür. Çözüm hakkı, marjinalleştirilmiş ve haklarının ihlal edilme riski daha yüksek olan çocuklar ve gençler (örneğin şiddet mağduru çocuklar, bakım altındaki veya kapalı kurumlardaki çocuklar, bir azınlığa mensup çocuklar, hareket halindeki çocuklar ve kanunla temas halindeki çocuklar, diğerleri arasında) için özellikle önemlidir²⁰.

*DİNLENİLME HAKKI

Çocukların dinlenilme ve ciddiye alınma hakkı vardır, kendilerini etkileyen her konuda görüş bildirmeye hak kazanırlar ve görüşlerine uygun özen ve dikkat gösterilmelidir.

Çocukların dinlenilme hakkı, ayrımcılık yapmama hakkı, yaşama ve gelişme hakkı ve çocuğun üstün yararı ile birlikte ÇHS'nin dört yönlendirici ilkesinden biridir²¹.

DURUM SUÇU (STATUS OFFENCE)

Önleme konusunda sistemsal bir yaklaşım, aynı zamanda, okula devamsızlık, evden kaçma, dilenme veya izinsiz girme gibi genellikle yoksulluk, evsizlik veya aile içi şiddetin sonucu olan küçük suçların suç olmaktan çıkarılması yoluyla çocuk adalet sistemine giden yolları kapatmayı da içerir. Cinsel sömürü mağduru çocuklar ve birbirleriyle rıza göstererek cinsel eylemlerde bulunan ergenler de bazen kriminalize edilmektedir²².

ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET

Çocuğa yönelik şiddet, ebeveynler veya diğer bakımverenler, akranlar, romantik partnerler veya yabancılar tarafından işlenmiş olsun, 18 yaşın altındaki kişilere yönelik her türlü şiddet biçimini içerir.

Çocuğa yönelik şiddetin çoğu, bir çocuğun gelişiminin farklı aşamalarında meydana gelme eğiliminde olan altı ana kişilerarası şiddet türünden en az birini içerir.

****Kötü muamele**** (şiddet içeren cezalandırma dahil), bebeklerin, çocukların ve ergenlerin ebeveynler, bakımverenler ve diğer otorite figürleri tarafından fiziksel, cinsel ve psikolojik/duygusal şiddeti; ve ihmalini içerir; en sık evde ancak okullar ve yetimhaneler gibi ortamlarda da görülür.

****Zorbalık**** (siber zorbalık dahil), ne kardeş ne de mağdurla romantik bir ilişkisi olan başka bir çocuk veya çocuk grubu tarafından gerçekleştirilen, istenmeyen saldırgan davranıştır. Tekrarlanan fiziksel, psikolojik veya sosyal zarar içerir ve genellikle okullarda ve çocukların toplandığı diğer ortamlarda ve çevrimiçi olarak gerçekleşir.

****Gençlik şiddeti,**** 10-29 yaşları arasındaki çocuklar ve genç yetişkinler arasında yoğunlaşır, en sık toplum ortamlarında tanındıkları ve yabancılar arasında meydana gelir, zorbalık ve silahlı (silah ve bıçak gibi) veya silahsız fiziksel saldırıyı içerir ve çete şiddetini içerebilir.

****Yakın partner şiddeti**** (veya aile içi şiddet), bir yakın partner veya eski partner tarafından uygulanan fiziksel, cinsel ve duygusal şiddeti içerir. Erkekler de mağdur olabilir de, yakın partner şiddeti orantısız bir şekilde kadınları etkiler. Yaygın olarak çocuk evlilikleri ve erken/zorla evlilikler içindeki kız çocuklarına karşı gerçekleşir. Romantik olarak ilişkili ancak evli olmayan ergenler arasında bazen "flört şiddeti" olarak adlandırılır.

****Cinsel şiddet,**** rıza dışı tamamlanmış veya teşebbüs edilmiş cinsel teması ve temasa içermeyen cinsel nitelikteki eylemleri (röntgencilik veya cinsel taciz gibi); rıza gösteremeyen veya reddedemeyen bir kişiye karşı işlenen cinsel ticaret eylemlerini; ve çevrimiçi sömürüyü içerir.

****Duygusal veya psikolojik şiddet,**** bir çocuğun hareketlerini kısıtlama, aşağılama, alay etme, tehdit ve gözdağı verme, ayrımcılık, reddetme ve diğer fiziksel olmayan düşmanca muamele biçimlerini içerir²³.

GENÇ/ GENÇ KİŞİ

BM'nin belirttiği gibi, "Gençlik yaş grubunun evrensel olarak kabul edilmiş bir uluslararası tanımı yoktur. Bununla birlikte, istatistiksel amaçlar için, Birleşmiş Milletler—Üye Devletlerin yaptığı diğer tanımlara hâlel getirmeksizin—'gençliği' 15 ile 24 yaşları arasındaki kişiler olarak tanımlar"²⁴.

Avrupa Birliği'nin Bağlayıcı ve Bağlayıcı Olmayan Araçları

Bağlayıcı hukuki araçlar

YÖNERGE (DIRECTIVE)

Yönerge, ABD'nin 288. Maddesi uyarınca, AB Üye Devletleri için bağlayıcı, ulaşılabilecek bir hedef belirleyen ancak Devletleri bunu nasıl yapacakları konusunda serbest bırakan bir uyumlaştırma aracı, tek taraflı bir eylemdir. Böylece, yönerge, uygulanmasına izin vermek için Üye Devletler düzeyinde ulusal bir normatif üretim gerektirir. Uygulamada, AB Üye Devletleri yönergeleri uygulamak için yasalar veya genelgeler kabul eder.

AK, bir yönergeyi Parlamento'ya ve Avrupa Birliği Konseyi'ne önerir, onlar da bu tek taraflı eylemi tasarruf eder ve kabul eder. Ayrıca, Üye Devletlerin yönergelere, özellikle de etkin şekilde aktarımlarına uyduğunu sağlayan Avrupa Birliği Adalet Divanı'dır. Ulusal hukuka aktarım, yönerge kabul edildiğinde belirlenen son tarihe kadar (genellikle iki yıl içinde) gerçekleşmelidir. Bir ülke bir yönergeyi aktarmadığında, Komisyon ihlal prosedürü başlatabilir.

TÜZÜK (REGULATION)

Tüzük, tüm AB ülkelerinin mevzuatına otomatik ve tek tip olarak uygulanır. Yönergenin aksine, ABD'nin 288. Maddesi uyarınca ulusal hukuka aktarılması gerekli değildir. İki tür tüzük vardır: a. AK'nın teklifi üzerine AB Konseyi (Bakanlar Konseyi) tarafından tek başına veya Avrupa Parlamentosu ile birlikte kabul edilen tüzükler; ve b. Komisyon tarafından, kendi yetkisi altında veya AB Konseyi'nin kararları uyarınca kabul edilen tüzükler.

KARAR (DECISION)

Bir karar, bütünüyle yasal olarak bağlayıcı bir eylemdir. Açıkça belirtilmediği sürece, bir karar AB'nin tamamı için bağlayıcıdır. Kararlar belirli tüzel kişilere hitap edebilir, bu durumda bir karar yalnızca onlar için

bağlayıcıdır. Mevcut haliyle karar, Aralık 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile tanıtılmıştır. Önceki Antlaşmalar tarafından tanıtılan çeşitli yasal araçların yerini alır.

ANTLAŞMA (TREATY)

Antlaşmalar, herhangi bir konuda ülkeler arasında yapılan yasal olarak bağlayıcı anlaşmalardır. Antlaşmalar uluslararası hukuka tabidir.

-SENET (ACT)

Bir senet, yasama işlemini doğrulamak için yazılı bir araçtır. Avrupa Birliği'nde senetler bazen daha sonra yasama sürecine girebilecek antlaşmaların temeli olarak kullanılır.

PROTOKOL

Bir protokol, bir antlaşmaya eklenir ve o antlaşmanın belirli bir bölümünde ayrıntılı önlemleri veya eylemleri şart koşar. İmzacı taraflar bir antlaşmaya girdiklerinde, aynı zamanda antlaşmanın hükmettiği herhangi bir protokolle de bağlıdırlar.

DEVREDİLMİŞ SENET (DELEGATED ACT)

AB yasama işlemlerinin (kararlar, yönergeler, tüzükler) esaslı olmayan kısımlarını değiştirmek için Komisyon devredilmiş senetleri kullanabilir. Ayrıntılı önlemleri tanımlamak yararlı olabilir. Senedi Komisyon kabul eder. Parlamento ve Konseyin itirazı olmaması şartıyla yürürlüğe girecektir.

UYGULAMA SENEDİ (IMPLEMENTING ACT)

Avrupa Komisyonu, AB yasalarının Üye Devletler tarafından tek tip şekilde uygulandığından emin olmak için koşullar belirlemek üzere, yasal olarak bağlayıcı eylemler olan uygulama senetlerini (kararlar, yönergeler, tüzükler) kullanır.

Bağlayıcı olmayan araçlar

TAVSİYE KARARI (RECOMMENDATION)

Tavsiye kararı, AB kurumlarının görüşlerini açıklamalarına ve her alanda bir eylem çizgisi önermelerine olanak tanır.

GÖRÜŞ (OPINION)

AB kurumları, herhangi bir yasal yükümlülük getirmeden bir açıklama yapmak, bir bakış açısını açıklamak için görüşü kullanabilir.

İLKE (GUIDELINE)

İlkeler, bir politika alanındaki gelecekteki eylemler için bir çerçeve belirleyen bağlayıcı olmayan eylemlerdir. Bu çerçeveler kapsam olarak geniş ve genel ifadelerle belirtilme eğilimindedir ve 'gelecekteki eylemler' genellikle yasal olarak bağlayıcı araçlar şeklini alır. AB, sınırlı sayıda politika alanında ilke yayınlar.

BİLDİRİ (COMMUNICATION)

Avrupa Komisyonu tarafından kullanılan bildiri, yumuşak hukuk (soft law) eylemidir. Avrupa'nın birincil ve ikincil mevzuatını yorumlamak için gösterge değerine sahiptir.

TERİMLER VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Birliği. Siyasi boyut, yetkililerin belirli bir konudaki pozisyonundaki değişiklikleri kaydetmeyi amaçlar.

BEYAN (DECLARATION)

Bir beyan aracılığıyla Avrupa Birliği kurumları, belirli bir konu hakkındaki bakış açılarını ilişkilendirir. Bir beyan, yasama süreçlerini başlatmak için kullanılmaz, ne de somut programları duyurmak için kullanılır. AB nadiren beyanları kullanır.

AB'DE TEMEL HAKLARIN DURUMU HAKKINDA AVRUPA PARLAMENTOSU KARARI

Sivil Özgürlükler, Adalet ve İçişleri Komitesi'nin çalışmalarının takibi olarak, Parlamento Üyeleri düzenli olarak AB'deki temel hakların durumu ve Üye Devletlerde bu hakların korunmasına ilişkin belirli konular hakkında Avrupa Parlamentosu genel kurul toplantılarında tartışır ve kararlar kabul eder.

YEŞİL KİTAP

Yeşil kitap aracılığıyla Avrupa Komisyonu, belirli bir alandaki olası gelecek politikalar hakkında bir tartışma başlatmaya çalışır. Sonuçta, bir yeşil kitap daha sonraki yasama teklifleri için bir temel oluşturabilir.

BEYAZ KİTAP

Beyaz kitap aracılığıyla Avrupa Komisyonu, daha sonraki bir aşamada öne sürmeyi planladığı yeni politikalar hakkında tartışma başlatır. Beyaz kitaplar ayrıntılı belgeler olma eğilimindedir ve genellikle bir veya daha fazla yasama teklifi için temel oluşturur.

RAPOR

Raporlar, mevcut politikaları bildirmek ve değerlendirmek için Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanır. Bir rapor, politika geliştirme için bir temel sağlayabilir.

ÇALIŞMA BELGESİ

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan çalışma belgeleri veya çalışma dokümanları, geniş bir konu yelpazesini kapsar, ancak her zaman belirli politikalara, programlara ve yasama tekliflerine ilişkin bilgi sağlamaya veya mevcut politikaları desteklemeye yöneliktir. Çalışma belgeleri ne politika ne de eylem yayınlar.

Bölgesel Düzeydeki Temel Kurumlar**

Avrupa Birliği

AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ

Avrupa Birliği Konseyi, AB'nin her Üye Devletinden bir bakanı içerir. AB'nin yürütme organıdır. Avrupa Parlamentosu tarafından değiştirilen bir önlemi nitelikli çoğunlukla değiştirebilir, kabul edebilir veya reddedebilir. Ayrıca, her Devlet nüfusuna göre oyda belirli bir ağırlığa sahiptir.

AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ

Avrupa Birliği, 1 Aralık 2009'da Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden bu yana hukuki kişiliğe sahiptir ve bölgesel yargı kurumudur. Adalet Divanı ve Genel Mahkeme olmak üzere iki mahkemeden oluşur. ABAD'ın temel görevi, AB hukukunun her ülkede tek biçimli şekilde uygulandığından ve yorumlandığından emin olmaktır. İdareler ve ulusal mahkemeler, AB mevzuatının ulusal hukuk üzerindeki üstünlüğünü tanıma ve bu hukukun vatandaşlara bahsettiği hakları korumak için yetkinin her alanında uygulama yükümlülüğüne sahiptir. Buna "doğrudan uygulanabilirlik" denir.

AVRUPA KOMİSYONU

Avrupa Komisyonu, 27 Üye Devletin her birinden beş yıl için atanmış bir komisyon üyesinden (başkan dahil) oluşur. Temel işlevi, girişim hakkının sahibi olarak, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu gibi diğer Avrupa kurumlarından etkilenecek yasama girişimlerini başlatmaktır. Bu şekilde, başkanın Birlik Durumu konuşmasında belirlenen Birlik eylemlerinin yönlendirilmesine katkıda bulunur. AB yetkinliğindeki tüm alanlarda önlemler önerir. Son olarak, eylemlerin ve antlaşmaların hukukiliğinin koruyucusudur çünkü onlara saygı göstermeyen bir Üye Devleti yaptırıma tabi tutabilir.

AVRUPA KONSEYİ

Avrupa Konseyi, tüm Avrupa ülkelerinin devlet başkanları, Avrupa Konseyi Başkanı ve Avrupa Komisyonu Başkanı'ndan oluşur. Temel yetkisi, AB'nin genel siyasi yönü ve öncelikleri üzerinedir. Ayrıca, AB Komisyonu'ndan bunu ele alacak ve incelemesi için Avrupa Birliği Konseyi'ne iletecek bir teklif yapmasını isteyebilir.

AVRUPA PARLAMENTOSU**

Avrupa Parlamentosu, her beş yılda bir doğrudan genel oyla seçilir. Tüm Üye Devletlerden 705 üyeden oluşur. Avrupalı vatandaşları temsil eder. Temel rolü, Avrupa Birliği Konseyi ile birlikte Komisyon tekliflerini ve AB bütçesini değiştirmek ve oylamaktır. Ayrıca, ABD'nin 225. Maddesi uyarınca, Komisyon'dan mevzuat önermesini istemesine olanak tanıyan bir girişim hakkı vardır.

BÖLGELER KOMİTESİ

Komite yetkilerini AB'nin 13.4. Maddesinden ve ABD'nin 300 ve 305-307. Maddelerinden alır. Avrupa entegrasyonu davasına hizmet eden, bölgesel veya yerel bir seçim yetkisi sahibi 329 kişiden oluşan siyasi bir meclistir. Bölgeler Komitesi, Avrupa Komisyonu'nun stratejileri gibi AB politikalarının ve eylemlerinin yerel düzeyde uygulanmasını sağlar ve onları daha etkili hale getirir.

AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR AJANSI (FRA)

FRA, politika yapımcıların vatandaşları için daha fazlasını nasıl yapabileceklerini anlamalarına ve ajansın uzmanlık alanlarından biri olan çocuk haklarını daha etkili hale getirmelerine yardımcı olmak için temel haklara ilişkin hukuk ve verileri toplar ve analiz eder.

Avrupa Konseyi

AVRUPA KONSEYİ

Avrupa Konseyi, 1949'da, Londra Antlaşması'nın yürürlüğe girmesini takiben 46 Üye Devlet ve 6 Gözlemci Statülü Devlet ile kurulan bir uluslararası örgüttür. Amacı, demokrasiyi ve insan haklarını korumak ve hukuki, kültürel ve sosyal konularda işbirliğini teşvik ederek Avrupa birliğini geliştirmektir. Kuruluşundan bir yıl sonra, vatandaşların haklarını ve özgürlüklerini korumak için en önemli antlaşma olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) kabul edilmiştir.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 1959'da kurulmuştur. Temel görevi AİHS'ne uyulmasını sağlamaktır. Özellikle, AİHM, bir taraf devletin AİHS ve protokollerinde belirtilen medeni ve siyasi haklara ilişkin insan hakları hükümlerinden birini veya daha fazlasını ihlal ettiğini iddia eden başvuruları dinler. Bir başvuru bir birey, bir grup birey veya diğer taraf devletlerden biri veya daha fazlası tarafından yapılabilir ve Mahkeme, kararların yanı sıra danışma görüşleri de yayınlayabilir. Kararları ilgili devletler için bağlayıcıdır. Her Üye Devletten birer olmak üzere 47 yargıçtan oluşur.

"Hep birlikte adalet sistemini değiştirelim.

Hepimiz Genç Adalet Dönüştürücüleri olalım.

Hepimiz bugün söylediklerimize
inanmalıyız."

Theodor, Strazburg
Çocuk Adalet Karavanı 2024

ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ**

ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ

Aşağıdaki derleme, okuyucuya benzersiz ve erişilebilir bir formatta kullanışlı araçlar ve kaynaklar sağlamayı amaçlamaktadır.

Aşağıda üyelerimiz tarafından üretilen veya katkıda bulunulan yayınların yanı sıra diğer kuruluş veya kurumlardan diğer temel kaynakları bulacaksınız. Bu derleme şunları içermektedir:

- Web Siteleri
- Araştırma Belgeleri
- Çevrimiçi Eğitim, Araçlar ve Kurslar
- El Kitapları, İlkeler ve Kılavuzlar
- Savunuculuk ve Politika Belgeleri
- Araç Setleri
- Diğer Araçlar
- Kitaplar, Ciltler

BAŞLIK

Child Friendly Justice – European Network (CFJ-EN) (Çocuk Dostu Adalet – Avrupa Ağı)

TEMATİK ALANLAR

Adalet Erişim; Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi; Usuli Güvenceler; çocuğa yönelik şiddet; İklim Adaleti

ANAHTAR KELİMELELER

Karşılıklı öğrenme – araştırma – savunuculuk - farkındalık yaratma - çocuk dostu adalet eğitimi

LİDER / YAZAR(LAR)

DCI Belçika

****Children's rights behind bars (2014-2018)**** (Parmaklıklar Ardındaki Çocuk Hakları)

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma: Çocuk Hakları; Çocuğa Yönelik Şiddet; Adalet Erişim

Gözaltını izleme – özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuklar – önleyici ve çocuk hakları temelli yaklaşım | DCI Belçika

****FOCUS: working together for children in criminal proceedings (2020-2021)**** (FOCUS: ceza davalarındaki çocuklar için birlikte çalışmak) | Çocuk Sanık, Şüpheli & Hükümlü; Usuli Güvenceler; Çocuk Mağdur & Tanık | Bireysel değerlendirmeler – çocuk mağdurlar – Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık | Tdh Avrupa |

****i-Restore (2019-2021)**** (i-Onarım)

Onarıcı adalet - çocuk adaleti

– Avrupa incelemeleri – Arnavutluk – Romanya – Yunanistan – çocuk mağdurlar

EFRJ, Tdh Avrupa

****LA Child (2020-2021)**** (LA Çocuk)

****My lawyer, my rights (MLMR) (2016-2018)**** (Avukatım, Haklarım)

Çocuk Sanık, Şüpheli & Hükümlü; Hukuki Yardım & Adli Yardım

Hukuki yardım - Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık

DCI Belçika

****Araştırma Belgeleri****

BAŞLIK

TEMATİK ALANLAR

ANAHTAR KELİMELELER | LİDER / YAZAR(LAR)

****Aile & Medeni Konular**** | Adalet Erişim, Kalite Standartları, Yargılama Usulleri, Aile Davaları, Usuli Haklar Prof.'in Dr.'in jur. Anja Kannegießer, Prof.'in Dr.'in phil. Grit Höppner |

****Zihinsel Engelli Çocukların Adalet Erişimi: Veri toplama ve yayma raporu - bulguların sentezi (2015)**** | Adalet Erişim | Adalet Erişim, Engelli Çocuklar, Veri Toplama | Validity Foundation (eski-MDAC) |

****Zihinsel Engelli Çocukların Çeşitli Ülkelerde Adalet Erişiminde Karşılaştığı Engeller (2015)**** | Adalet Erişim Çocuk Katılımı, Adalet Erişim, Engelli Çocuklar | Validity Foundation (eski-MDAC)

****İrlanda'da Onarıcı Gençlik Adaletinin Geleceğindeki Zorluklar: Müdahaleyi En Aza İndirme, Katılımı En Üst Düzeye Çıkarma (2022)**** | Onarıcı Adalet | Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Çocuk Katılımı, Kurumlar Arası İşbirliği, Onarıcı Adalet | Ian D. Marder, Louise Forde

****Çocuk Göçmenler ve Çocuk Dostu İdari Adalet Usulleri (2020)**** | Onarıcı Adalet | Göçteki Çocuklar, İdari Adalet | DCI Belçika, Yunanistan, İspanya, Fransa, Çekya, Hollanda, Dünya Hizmeti

****Avrupa'da Kanunla Temas Halindeki Çocuklar: Eğilimler ve Fırsatlar (2021)**** | Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi | Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Avrupa Hukuku, Ceza Davaları, Çocuk Dostu Adalet, Adalet Erişim, Çocuk Hakları | DLA Piper, Tdh Avrupa

****Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Macaristan ve Romanya'daki Çocuk Adalet Sistemlerinde Yönlendirmenin İncelenmesi (2018) ile Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar****

Çocukların Adalet Erişimi

****Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Macaristan ve Romanya'daki Çocuk Adalet Sistemlerinde Yönlendirmenin İncelenmesi (2018) ile Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar**** | Çocuk Sanık, Şüpheli & Hükümlü | Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Yönlendirme | DCI Belçika, Tdh Avrupa, Brave Phone, PDJS, IUJO, PILnet, Pressley Ridge |

****Çocukların Adalet Süreçlerine Tam Anladıkları Bir Dilde Etkin Katılım Hakkı – Doğu Asya ve Pasifik Bölgesi (2023)**** | Adalet Erişim | Adli Yardım, Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Katılımı, Dinlenilme Hakkı, Adalet Erişim, Çocuğun Üstün Yararı, Ayrımcılık Yapmama, Çocuk Hakları, Savunmasız Çocuklar, Çocuk Dostu Dil | UNICEF, King & Wood Mallesons

****Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocuklarla Çalışan Personel için Temel Yeterlilikler (2021)**** | Özgürlüğünden yoksun bırakma | COVID-19, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Kapasite Geliştirme Organisation Internationale de la Francophonie

****AB'de Gözaltındaki Çocuklara Yönelik Şiddeti Sonlandırmak: Çocuklar için SKH16+ Adaletine Ulaşmak için Avrupa Birliği'nde Geliştirilmiş Veri Toplama Araştırma Belgesi**** | Özgürlüğünden yoksun bırakma Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

****Çocuk Mağdurları İçeren Davalarda Onarıcı Adalet Uygulamasına İlişkin Avrupa Araştırma Raporu (2020)**** | Onarıcı Adalet | Çocuk Mağdurlar, Onarıcı Adalet | Tdh Avrupa, EFRJ

****Batı Balkanlar'da Çocuklar için Hakkaniyetli Adalet Erişim - Bir Alt Bölgesel Gündem (2018)**** | Adalet Erişim | Adalet Erişim, Çocuk Katılımı, Çocuğun Üstün Yararı, Çocuk Hakları | UNICEF

****Tam Araştırma Raporu Evden Kaçma: Nedenler, Farkındalık ve Tepkiler (2021)**** | Çocuğa yönelik şiddet | Veri Toplama, Çocuğa Yönelik Şiddet, Evden Kaçan | Missing Children Europe

Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi 2020 Küresel Durum Raporu

Çocuğa yönelik şiddet

Uluslararası İlkeler, Veri Toplama, Çocuğa Yönelik Şiddet

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

****Göçle İlgili Usullerde Avrupa Konseyi Çocuk Dostu Adalet İlkelerinin Uygulanması (2020)****

****Çocuğa Yönelik Şiddetin Uluslararası Sınıflandırması (2024)****

****Çocuğun Üstün Yararına Uluslararası Aile Arabuluculuğu Uluslararası Çocuk Kaçırmada Arabuluculuk için Metodoloji ve Yönelimler (2022)****

****Uluslararası ve Avrupa Araçlarında Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar için Adli Yardım (2020)****

Göçteki Çocuklar

Göçteki Çocuklar, İdari Usuller, Çocuk Dostu Adalet, Göçle İlgili Usuller, Adalet Süreçleri

DCI Belçika, Yunanistan, İtalya

****Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar için Adli Yardım Mevcut Avrupa Ulusal Çerçevesi Üzerine Rapor (2020)****

Çocuğa yönelik şiddet

Aile & Medeni Konular

Veri Toplama, Çocuk Mağdurlar, Çocuğa Yönelik Şiddet

Arabuluculuk, Çocuğun Üstün Yararı

UNICEF

Missing Children Europe, DCI İtalya

Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Avrupa Hukuku, Ceza Davaları,

****Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar için Adli Yardım****

****Ceza Davalarındaki Çocuklar için Adli Yardım: Mevcut Avrupa Ulusal Çerçevesi Üzerine Rapor (2020)****

Çocuk Sanık, Şüpheli & Hükümlü

Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Avrupa Hukuku, Ceza Davaları

LLI., DCI Belçika, DLA Piper, CILSP

****Avrupa'da Barnahus'ta Çocuk Katılımının Haritalandırılması: 2021 Anket Sonuçları****

Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi

Çocuk mağdurlar, Barnahus, Çocuk Katılımı, Dinlenilme Hakkı, Kurumlar Arası İşbirliği

Child Circle, HPC, Stifelsen Alimanna Bannhuset, TUSLA, Empowering Children Foundation, SAPI, Finnish Institute for Health and Welfare, Republika Slovenija Ministerstvo za Pravosodje, AvBIT LABS, BONIGI, Tdh Avrupa, Barnahus Network: Council of the Baltic States

****BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne Devlet Uyumunun İzlenmesi (2022)****

Adalet Erişim

Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Çocuk Katılımı, Dinlenilme Hakkı, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Adalet Erişim

Ziba Vaghri, Jean Zermarten & Roberta Ruggiero, Gerison Lansdown

****Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar için Adli Yardım Ulusal Raporları (2020)****

Hukuki Yardım & Adli Yardım

Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık

LLL, DCJ Belçika, DLA Piper, CILSP

****Zihinsel Engelli Çocukların Adalet Erişimi Üzerine Rapor Özeti (2015)****

Adalet Erişim

Adalet Erişim, Engelli Çocuklar, Veri Toplama

Validity Foundation (eski-MDAC)

****Arnavutluk'ta Çocuk Mağdurları İçeren Davalarda Onarıcı Adalet Uygulaması Araştırma Raporu (2020)****

Onarıcı Adalet

Çocuk Mağdurlar, Onarıcı Adalet

Tdh Avrupa, EFRJ

****Yunanistan'da Çocuk Mağdurları İçeren Davalarda Onarıcı Adalet Uygulaması Araştırma Raporu (2020)****

Çocuk Mağdurlar, Onarıcı Adalet

Tdh Avrupa, EFRJ

****Romanya'da Çocuk Mağdurları İçeren Davalarda Onarıcı Adalet Uygulaması Araştırma Raporu (2020)** | Çocuk Mağdurlar, Onarıcı Adalet | Tdh Avrupa, EFRJ**

****Onarıcı Adalet, Gençlik Şiddeti ve Polislik: Kanıtların Gözden Geçirilmesi (2022)****

Onarıcı Adalet

****Teknik Not: COVID-19 ve Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocuklar (2021)****

****COVID-19'un Çocukların Adalete Erişimi Üzerindeki Etkisi Adalete Erişim (2021)****

****Entegre Çocuk Koruma Sistemlerine Doğru – Zorluklar, Umut Veren Uygulamalar ve İleriye Dönük Yollar Araştırma Belgesi (2025)****

****Mağdurların Haklarının Temellendirilmesi – Destek Hizmetleri, Bildirim ve Koruma****

Şu dilde de mevcut: Fransızca, Almanca

****Belçika – 2022 Ülke Profili, ihtiyaç sahibi çocuklar****

Şu ülkeler için de mevcut: Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çekya, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Letonya, Malta, Hollanda, Kuzey İrlanda, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya

Çocuk Hakları

Ceza Davaları, Çocuk Mağdurlar, Jonathan Hobson Adalete Erişim, Onarıcı Adalet, Polislik

Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, COVID-19, Adalete Erişim, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, COVID-19, Adalete Erişim, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

UNICEF

UNICEF

Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Mağdurlar, FRA Adalete Erişim, Çocuk Koruma, Çocuğun Üstün Yararı, Alternatif Bakım

Avrupa Hukuku, Çocuk Mağdurlar, Çocuğa Yönelik Şiddet, Avrupa Konseyi

Çocuk Hakları Veri Toplama, Çocuk Yoksulluğu, İhtiyaç Sahibi Çocuklar, Avrupa Birliği

****ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ****

****Temel Haklar Raporu (2023)****

Çocuk Hakları

****Nereye Gidersek Gidelim, Biri Bize Zarar Veriyor (2022)****

Çocuğa Yönelik Şiddet

****27 Üye Devlette Cinsiyete Dayalı Şiddet Mağdurlarının (çocuklar dahil) Yasal Çerçevesi (2022)****

Çocuğa Yönelik Şiddet

****Gözetiminde Çocuk Haklarını Geliştirme: Uluslararası Reform için Bir Model (2022)****

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Avrupa Hukuku, Çocuk Dostu Adalet, Uluslararası İlkeler, Avrupa Birliği, Çocuk Hakları

Göçteki Çocuklar, Çocuk Mağdurlar, Ayrımcılık Yapmama Veri Toplama, Çocuk Yoksulluğu, İhtiyaç Sahibi Çocuklar, Avrupa Birliği
Avrupa Hukuku, Ceza Davaları, Çocuğa Yönelik Şiddet, Cinsiyete Dayalı Şiddet
Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Adalet Erişim, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Onarıcı Adalet, Uluslararası İlkeler, Usuli Güvenceler, Alternatif Bakım
FRA

Center for Interdisciplinary Studies & Save the Children
Avrupa Parlamentosu

Ursulla Kikelly, Pat Bergin

ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ

****Temel Haklar Raporu (2023)****
Çocuk Hakları

****Nereye Gidersek Gidelim, Biri Bize Zarar Veriyor (2022)****
Çocuğa Yönelik Şiddet

****27 Üye Devlette Cinsiyete Dayalı Şiddet Mağdurlarının (çocuklar dahil) Yasal Çerçevesi (2022)****
Çocuğa Yönelik Şiddet

****Gözaltında Çocuk Haklarını Geliştirme: Uluslararası Reform için Bir Model (2022)****
Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Avrupa Hukuku, Çocuk Dostu Adalet, Uluslararası İlkeler, Avrupa Birliği, Çocuk Hakları | FRA
Göçteki Çocuklar, Çocuk Mağdurlar, Ayrımcılık Yapmama, Veri Toplama, Çocuk Yoksulluğu, İhtiyaç Sahibi Çocuklar, Avrupa Birliği | Disiplinlerarası Çalışmalar Merkezi & Save the Children
Avrupa Hukuku, Ceza Davaları, Çocuğa Yönelik Şiddet, Cinsiyete Dayalı Şiddet Avrupa Parlamentosu
Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Adalet Erişim, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Onarıcı Adalet, Uluslararası İlkeler, Usuli Güvenceler, Alternatif Bakım | Ursulla Kikelly, Pat Bergin

ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ

Çevrimiçi Eğitim, Araçlar ve Kurslar

TEMATİK ALANLAR

BAŞLIK ANAHTAR KELİMELELER LİDER / YAZAR(LAR)

****Zihinsel Engelli Çocukların Adalet Erişimi: Eğitim Materyalleri (2022)**** Adalet Erişim, Kapsayıcılık & Ayrımcılık Yapmama Adalet Erişim, Engelli Çocuklar Validity Foundation (eski-MDAC) |

****AB'de Göçmen Çocukların Adalet Erişimi**** Göçteki Çocuklar Göçteki Çocuklar, Adalet Erişim, Aile Hayatı Hakkı | International Commission of Jurists

****ARISACHild - Hükümlü Çocuklarla Çalışan Profesyoneller için Geliştirilmiş Kapasite Eğitimi Çevrimiçi Eğitim Araçları ve Kursları (2025)**** | Çocuk Sanık, Şüpheli & Hükümlü

****Alternatif Bakımdaki Çocuklarla Çalışan Bakım Profesyonelleri için Bir Eğitim El Kitabı**** Çocuk Koruma Uluslararası İlkeler, Alternatif Bakım, Çocuk Koruma | SOS Children's Villages

****AB Kalkınma İşbirliğinde Çocuk Haklarının Anaakımlaştırılması (2022)**** Çocuk Hakları Çocuk Hakları, Uluslararası İşbirliği Avrupa Birliği

****Çocukların İnsan Hakları - Disiplinlerarası Bir Giriş (2022)**** Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi, Çocuk Hakları | Dinlenilme Hakkı, Çocuk Hakları, Çocuk Katılımı, Adli Yardım Hakkı University of Geneva

****Öğretmenler için Çocuk Koruma (2022)**** Çocuk Koruma, Çocuk Hakları Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk İhmali, Çocuk İstismarı, Olumsuz Çocukluk Deneyimleri Queensland University of Technology

****Çocuk Hakları: Teori ve Uygulama (2022)**** | Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi, Çocuk Koruma | Göçteki Çocuklar, Çocuk Mağdurlar, Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Sömürüsü, Çocuk İhmali, Çocuk Ticareti, Çocuk İstismarı Harvard University

Çocuk Mağdurların Korunması ile İlgili Kurslar ve Destek (2022)

Çocuk Mağdur ve Tanık

Çocuk Mağdurlar, Barnahus, Çocuk Katılımı, Engelli Çocuklar, Usuli Güvenceler, Şiddet ve İstismar, Çocuk Sömürüsü, Çocuk İhmali, Tıbbi Muayene, Adli Görüşmeler

Child Circle, HPC, TUSLA, Empowering Children Foundation, SAPI, Finnish Institute for Health and Welfare, BONIGI, Tdh Avrupa, Barnahus Network: Council of the Baltic Sea States, Stiftelsen, Alimanna Barnhuset, Republika Slovenija, Ministrstvo za Pravosodje, AvBIT, LABSN

Onarıcı Adalet Yoluyla Çocuk Mağdurların Korunması Üzerine E-Öğrenme (2021)

Onarıcı Adalet

Çocuk Mağdurlar, Onarıcı Adalet

Tdh Avrupa, EFRJ

Çocuk Gözaltına Son Verme

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Göçteki Çocuklar, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Alternatifler, Göçmen Gözaltı

International Detention Coalition

****HELP Çevrimiçi Kursları ve Programları****

Çocuk Hakları

Göçteki Çocuklar, Çocuk Dostu Adalet, Adalete Erişim, Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Hakları, Çocuk Sömürüsü, Aile İçi Şiddet

Avrupa Konseyi

****IDEA Çocuk Hakları (2022)****

Çocuk Hakları, Adalete Erişim

Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Kapasite Geliştirme

University College Cork

****Çocuklar ve Gençlerle Hukuki Uygulamayı Geliştirme (2022)****

Adalet Erişim, Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi

Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Dinlenilme Hakkı, Çocuk Katılımı

University of Liverpool

****Bireysel değerlendirme - Çocuk Merkezli Adalet Açılan Bir Kapı****

Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Çocuk Mağdurlar, Kurumlar Arası İşbirliği, Bireysel Değerlendirmeler

Child Circle, SAPI, Tdh Avrupa, DCI Hollanda, Child Rights Centre

****Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocuklar Üzerine KMOOK: BM Küresel Çalışması'ndan Öğrenmek****

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Göçteki Çocuklar, Çocuk Dostu Adalet, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Global Campus of Human Rights

****Verimiz Müttefikinizdir (2022)****

Kapsayıcılık & Ayrımcılık Yapmama

Adalet Erişim, Engelli Çocuklar, Veri Toplama, LGBTI+ Çocuklar, Azınlıklar, Roman Çocuklar

FRA

****İnsani Ortamlarda Çocukların Korunması (2022)****

Şiddet İçeren Aşırıcılık ve Silahlı Çatışma

Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Koruma, Silahlı Çatışma, İnsani Hukuk, Olumsuz Çocukluk Deneyimleri, Dayanıklılık

Columbia University

****Travmaya, Afete ve Savaşa Maruz Kalan Çocuklarda Dayanıklılık (2022)****

Şiddet İçeren Aşırıcılık ve Silahlı Çatışma

Çocuğa Yönelik Şiddet, Silahlı Çatışma, Dayanıklılık

University of Minnesota

****AB'de Savunmasız Çocukların Haklarını Yerine Getirmek için Profesyonellerin Kapasitesinin Güçlendirilmesi (2022)****

Adalet Erişim

Çocuk Katılımı, Kapasite Geliştirme, Savunmasız Çocuklar, Çocuk Dostu İletişim

Coram International

****Ceza, İdari ve Medeni Adalette Çocukları Temsil Eden Avukatların Eğitimi****

Adalet Erişim, Hukuki Yardım & Adli Yardım

Çocuk Dostu Adalet, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Kapasite Geliştirme, İdari Adalet, Ceza Adaleti, Medeni Adalet, Hukuki Yardım

European Lawyers-Foundation

****Çocuk Koruma Üzerine Çeşitli Child Hub Kursları (2022)****

Çocuk Koruma

Onarıcı Adalet, Çocuğa Yönelik Şiddet, Usuli Güvenceler, Alternatif Bakım, Koruma, İnsani Kriz, Gözaltı Alternatifleri, Alternatif Bakım

Child Hub, Tdh Avrupa

****El Kitapları, İlkeler ve Kılavuzlar****

BAŞLIK

TEMATİK ALANLAR

ANAHTAR KELİMELELER | LİDER / YAZAR(LAR)

****Çocuk Haklarıyla Tutarlı Stratejik Dava Uygulamasının Geliştirilmesi**** | Adli Yardım, Avrupa Hukuku, Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Dinlenilme Hakkı, Çocuk Hakları, Stratejik Dava | Aoife Nolan, Ann Skelton, Karabo Ozah

****Yönetici Özeti****

****Çocuk Destek Çalışanları için Mesleki Uygulamalarını Geliştirmelerine Yönelik Bir Kılavuz ve çocuklarla birlikte oluşturulan E-modül (2021)**** | Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi Çocuk Katılımı, Kapasite Geliştirme | International Institute for Child Rights and Development, Films for All

****Barnahus Kalite Standartları: Çocuk Mağdur ve Şiddet Tanıklarına Çok Disiplinli ve Kurumlar Arası Müdahale için Rehber (2017)**** | Çocuk Mağdur ve Tanıklar | Çocuk Mağdurlar, Barnahus, Kurumlar Arası İşbirliği, Tıbbi Muayene, Adli Görüşmeler, Çocuk İstismarı, ÇDKA (MDIA), Kalite Standartları | Child Circle, HPC, Stiftelsen, Allmanna Barnhuset, TUSLA, Empowering Children Foundation, SAPI, Finnish Institute for Health and Welfare, Republika Slovenija Ministrstvo za Pravosodje, AvBIT LABSn, BONIGI, Tdh Avrupa, Barnahus Network: Council of the Baltic Sea States

****Lübnan'daki Kişisel Statü Mahkemeleri için Çocuk Dostu Mahkeme İlkeleri (2020)**** | Adalet Erişim | Kapasite Geliştirme, Yargılama Usulleri | Tdh Avrupa

****Çocuk Dostu Adalet Terminolojisi İlkesi (2022)**** Adalet Erişim Çocuk Dostu Adalet, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Adalet Erişim | Child Justice Network

****Avrupa'da Çocuk Dostu Adalet (2022 baskısı)****

İşpanyolca olarak da mevcut

****Avrupa'da Çocuk Dostu Adalet (2023 baskısı)****

Fransızca olarak da mevcut

****Çocuk Dostu Adalet: Çocukların ve Profesyonellerin Bakış Açıları ve Deneyimleri (2022)****

****Çocukların katılım hakkı ve çocuk adalet sistemi: Uygulama için Teori ve Uygulamalar (2016)****

Adalet Erişim Avrupa Hukuku, Çocuk Dostu Adalet, Kapasite Geliştirme, Uluslararası İlkeler | CFJ-EN |

Avrupa Hukuku, Çocuk Dostu Adalet, Kapasite Geliştirme, Uluslararası İlkeler Child Friendly Justice European Network |

Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi | Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Katılımı, Çocuk Hakları FRA

Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi | Adalet Süreçleri, Çocuk Katılımı, Dinlenilme Hakkı İspanya, Belçika, Pulse Foundation Bulgaristan, University of Tartu Estonya, ARSIS Yunanistan, DCI İtalya

****İklim değişikliği & Çocuk dostu adalet (CFJ-EN El Kitabı – 2024 Özel Baskısı) El Kitapları, İlkeler ve Kılavuzlar (2024)**** İklim Adaleti Çocuk Dostu Adalet, İklim Adaleti, İklim Değişikliği Child Friendly Justice European Network |

****Deine Meinung zählt – Alles zur Kindesanhörung in zivilrechtlichen Verfahren (Fikriniz Önemli – Medeni Hukuk Usullerinde Çocuk Dinlenmeleri Hakkında Her Şey) (2023)**** | Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi | Adli Yardım, Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Mağdurlar, Çocuk Katılımı, Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Koruma, Hukuki Yardım | Marie Meierhofer Institut für das Kind, UNICEF Schweiz und Liechtenstein (Marie Meierhofer Çocuk Enstitüsü, UNICEF İsviçre ve Lihtenştayn)

****FOCUS Standartları - Bireysel Değerlendirme - Çocuk Merkezli Adalet Açılan Bir Kapı (2021)**** | Çocuk Sanık, Şüpheli veya Hükümlü Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Ceza Davaları, Çocuk Mağdurlar, Bireysel Değerlendirmeler | Child Circle, SAPI, Tdh Avrupa, DCI Hollanda, Child Rights Centre |

****Bana Bir Şans Ver, Ama Gerçek Bir Şans: Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Topluma Kazandırılması Nasıl İyileştirilir?**** | Topluma Kazandırma | Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Topluma Kazandırma ve Rehabilitasyon | Tdh Avrupa |

****Akış Şeması: Geri Dönüş Politikaları ve Uygulamalarında Çocuk Hakları (2022)****

Göçteki Çocuklar

Göç

Göçteki Çocuklar, Çocuğun Üstün Yararı, Çocuk Hakları, Geri Dönüş Usulleri

PICUM

****Refakatsiz Çocuklar için Vesayet - Vesayet Görevlisi Eğiticileri için El Kitabı (2023)****

Çocuk Hakları

Kapasite Geliştirme, Çocuğun Üstün Yararı, Refakatsiz Çocuklar, Vesayet

FRA

****Çocuklar ve Gençler için Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi (2022-2027) Kılavuzu****

Adalet Erişim

Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Katılımı, Adalet Erişim, Avrupa Konseyi, Çocuk Hakları

Avrupa Konseyi

****Parlamenteler için Kılavuz: Göç usulleri nedeniyle çocukların özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerleri ziyaret etmek****

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Çocukların İdari Gözetimi, İdari Gözetim Alternatifleri, Gözetimi İzleme

DCJ Belçika, Fransa, İtalya, Hollanda, Helsinki Foundation for Human Rights (Polonya), LBI-GMR, Institute of Social Studies of the University of Tartu (Estonya), Irish Penal Reform Trust (İrlanda), Ombudsman's Office of the Republic (Letonya), National Association of Educative and Social Communities (Lüksemburg), Research Centre CICOP, West University in Timisoara (Romanya), Proyecto Solidario (İspanya)

****Avrupa Birliği'nde Refakatsiz Çocuklar için Vesayet Sistemleri: 2014'ten Bu Yana Gelişmeler (2022)****

Göçteki Çocuklar
Göç

Göçteki Çocuklar, Avrupa Birliği, Vesayet

FRA

****ÇOCUK DOSTU ADALET KAYNAK DERLEMESİ****

****Refakatsiz Çocuklar için Vesayet****

****Çocuklar - Vesayet Görevlisi Eğitimcileri için El Kitabı (2023)** Göç**

****Refakatsiz ve Ayrılmış Çocuk Mülteciler için Profesyonellere Yönelik Kılavuz (2022)** Göçteki Çocuklar**

****Çocuklar ve Gençler için Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi: 2022-2027 Kılavuzu (2022)** Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi**

****Kanunla İhtilafa Düşen Çocuklar için Çocuk Dostu Adli Yardım İlkeleri: Adli Yardım Sağlayıcıları ve Politika Yapıcılar için Öneriler ve İlham Verici Uygulamalar (2021)** Hukuki Yardım & Adli Yardım**

****Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar için İlkeler** Çocuk Sanık, Şüpheli veya Hükümlü Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar**

****Çocuk Danışma Kurullarında Çocuk Katılımını ve Gençlikle Çalışmayı Geliştirmek için İlkeler (2019)** Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi**

Kapasite Geliştirme, Çocuğun Üstün Yararı, Refakatsiz Çocuklar, Vesayet

Kapasite Geliştirme, Refakatsiz Çocuklar, Mülteci Çocuklar

BM Mülteci Örgütü & University of Cornillas

Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Katılımı, Adalet Erişim, Avrupa Konseyi, Çocuk Hakları

Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Ceza Davaları, Çocuk Dostu Adalet

LIL, DCI Belçika, CILSP

Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar

Dinlenilme Hakkı, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Katılım

DCI Belçika, Tdh Avrupa, Brave Phone, PDJS, IUJO, PILnet, Pressley Ridge

****Çocuk Haklarına İlişkin Avrupa Hukuku El Kitabı (2022)****

Çocuk Hakları

Göçteki Çocuklar, Adalet Süreçleri, Veri Toplama, Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Hakları, Çocuk Sömürüsü, Çocuk İstismarı, Aile Davaları, İçtihat Hukuku

FRA

****Kriz ve Acil Durumlarda Çocukların Cinsel Sömürüye ve Cinsel İstismara Karşı Korunması El Kitabı (2022)****

Çocuğa Yönelik Şiddet

Çocuk Mağdurlar, Çocuk İstismarı, Cinsel Sömürü, Lanzarote Sözleşmesi, Kriz, Acil Durumlar, Cinsel İstismar

Avrupa Konseyi

****Kriz ve Acil Durumlarda Çocukların Cinsel Sömürüye ve Cinsel İstismara Karşı Korunması El Kitabı (2022)****

Çocuğa Yönelik Şiddet

Çocuk Mağdurlar, Çocuk İstismarı, Cinsel Sömürü, Lanzarote Sözleşmesi, Kriz, Acil Durumlar, Cinsel İstismar

Avrupa Konseyi

****Sert Hukuk ve Yumuşak Hukuk: Çocuk Adaletine İlişkin Uluslararası ve Bölgesel Standartlar****

Çocuk Sanık, Şüpheli veya Hükümlü

Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Ceza Davaları, Hukuki Yardım Hakkı, Uluslararası Standartlar ve İlkeler

DCI Belçika, İtalya, Hollanda, Child Circle (Belçika); Bulgarian Helsinki Committee (Bulgaristan), Child Law Clinic of the University College Cork (İrlanda), Helsinki Foundation for Human Rights (Polonya)

****El Kitabı: Katılımcı Bir Bakış Açısından Topluma Kazandırma ve Haklar - AB ülkelerinde Yenilikçi Uygulama Örnekleri (2018)****

Topluma Kazandırma

Dinlenilme Hakkı, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Avrupa Birliği, Çocuk Katılımı, Topluma Kazandırma ve Rehabilitasyon

DCI Belçika, Fransa, İtalya, Hollanda, Helsinki Foundation for Human Rights (Polonya), LBI-GMR, Institute of Social Studies of the University of Tartu (Estonya), Irish Penal Reform Trust (İrlanda), Ombudsman's Office of the Republic (Letonya), National Association of Educative and Social Communities (Lüksemburg), Research Centre CICOP West University in Timisoara (Romanya), Proyecto Solidario (İspanya)

****BM İnsan Hakları Kararlarını Çocuk Haklarını Geliştirmek için Nasıl Kullanılır? (2023)****

****Çocuk Dostu Bir Belge Nasıl Yazılır? (2022)****

Çocuk Hakları

Çocuk Hakları, İnsan Hakları Kararları

Save the Children

****Uluslararası Pratik Rehber: Kanunla ihtilafa düşen çocukları savunan avukatlar****

Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi

Çocuk Katılımı, Kapasite Geliştirme, Çocuk Dostu Dil, Siyasi Haklar

Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Ceza Davaları, Dinlenilme Hakkı, Hukuki Yardım Hakkı

Save the Children

DCI Belçika, İtalya, Hollanda, Child Circle (Belçika); Bulgarian Helsinki Committee (Bulgaristan), Child Law Clinic University College Cork (İrlanda), Helsinki Foundation for Human Rights (Polonya)

****Çocuğa Yönelik Şiddetin Uluslararası Sınıflandırması (ICVAC) El Kitapları, İlkeler ve Kılavuzlar (2024)****

Çocuğa Yönelik Şiddet

Çocuk Dostu Adalet, Barnahus, Kurumlar Arası İşbirliği, Veri Toplama, Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Koruma, Çocuk Hakları, Şiddet ve İstismar, Çocuk İhmali

UNICEF

****Ich habe Rechte- Ein Wegweiser durch das Strafverfahren für jugendliche Zeuginnen und Zeugen (Haklarım Var - Genç Tanıklar için Ceza Muhakemesi Yolu Rehberi) (2023)****

****Çocuk Adaleti Eğitim El Kitabı: Eğitim Rehberi ve Katılımcı Materyalleri (2006)**** Çocuk Sanık, Şüpheli veya Hükümlü | Çocuk Dostu Adalet, Gözaltı Alternatifleri, Topluma Kazandırma ve Rehabilitasyon UNICEF

****Haklarınızı Bilin – Kanunla İhtilafa Düşen Küçükler için Kılavuz**** Çocuk Sanık, Şüpheli veya Hükümlü | Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Dinlenilme Hakkı, Bilgi Edinme Hakkı | LIL, DCI Belçika, CILSP |

****Birlikte karar verelim! Çocukların karar alma süreçlerine anlamlı ve etkili katılımı için kılavuz (2023)**** Çocuk Katılımı ve Güçlendirilmesi | Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Katılımı, Avrupa Konseyi, Çocuk Hakları Avrupa Konseyi

****AB Üye Devletleri için El Kitabı: Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Hakları Nasıl Sağlanır?**** | Çocuk Sanık, Şüpheli veya Hükümlü | Adli Yardım, Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Ceza Davaları, Dinlenilme Hakkı, Hukuki Yardım Hakkı | DCI Belçika, İtalya, Hollanda, Child Circle (Belçika), Bulgarian Helsinki Committee (Bulgaristan), Child Law Clinic of the University College Cork (İrlanda), Helsinki Foundation for Human Rights (Polonya) |

****Çocuklar, Gençler ve Aileler için Düzenleme El Kitabı (2018)**** | Göçteki Çocuklar | Göçteki Çocuklar, Veri Toplama, Kayıt Dışı Çocuklar, Uluslararası & Avrupa Hukuku, Düzenleme Usulleri | PICUM |

****Diğer Araçlar****

BAŞLIK

Çocukların Adalet Erişimi: Eleştirel Bir Değerlendirme (2022)

TEMATİK ALANLAR

Adalet Erişim

ANAHTAR KELİMELE

Çocuk Dostu Adalet, Adalet Erişim

LİDER / YAZARLAR

Mona Paré, Mariëlle Ruth Bruning, Caroline Siffrein-Blanc, Thierry Moreau

Çocukların AB Medeni Davalarında Bilgi Edinme Hakkı (2021)**

- ****Bilgiye Erişim****

- Uluslararası Hukuk, Çocuk Hakları, Medeni Adalet, Aile Davaları, Usuli Haklar, Bilgi Edinme Hakkı

****Data Wenke, Roberta Bendinelli, Leontine Bruijnen, Laura Carpaneto, Carlos Esplugues Mota, Samuel Fulli-Lemaire, Maria González Marimón, Sara Lembrechts, Francesca Maoli, Boriana Musseva, Vasil Pandov, Francesco Pesce, Ilaria Queirolo, Pablo Quinzá Redondo, Geraldo Rocha Ribeiro, Dana Rone, Tine Van Hof****

****Être Enfant en Centre d'Accueil: Renforcer les Chances des Familles. Après l'Exil (Bir Kabul Merkezinde Çocuk Olmak: Ailelerin Şansını Güçlendirmek. Sürgün Sonrası) (2023)****

- ****Göçteki Çocuklar****

- Göçteki Çocuklar, Çocuk Koruma, Aile Hayatı Hakkı, Göçmen Gözaltı

****Onarıcı Çocuk Adaleti Üzerine Tematik Bilgi Notu (2020)****

- ****Onarıcı Adalet****

- Çocuk Dostu Adalet, Onarıcı Adalet

****Onarıcı Adalet Hakkında S&S: Temel Kavramlar ve Sık Sorulan Sorular (2020)****

- ****Onarıcı Adalet****

- Ceza Davaları, Çocuk Dostu Adalet, Çocuk Mağdurlar, Onarıcı Adalet

****Katja Fournier, Dirk Geldof, Anke Heyerick, Kaat Van Acker, Claire Wiewauters****

EFRJ

Tdh Avrupa, Restorative Justice Netherlands, EFRJ

Kitaplar, Ciltler

BAŞLIK

****Çocuk Dostu Adalet Hakkında Bir Hikaye Kitabı El Kitapları, İlkeler ve Kılavuzlar (2024)****

****Bulgarca olarak da mevcut****

TEMATİK ALANLAR**

****ANAHTAR KELİMELE** **LİDER YAZAR(LAR)****

Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Çocuk Katılımı, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Adalete Erişim, Özgürlüğünden Yoksun Bırakma, Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Koruma, Ayrımcılık Yapmama, Çocuk Hakları, Aile Hayatı Hakkı, Savunmasız Çocuklar, Çocuk Dostu İletişim | Child Friendly Justice European Network |**Etre Enfant en Centre d'Accueil:** Renforcer les Chances des Familles. **Göçteki Çocuklar** Göçteki Çocuklar, Çocuk Koruma, Aile Hayatı Hakkı, Göçmen Gözaltı | Katja Fournier, Dirk Geldof, Anke Heyerick, Kaat Van Acker, Claire Wiewauters
Après l'Exil (Sürgün Sonrası) (2023)
Felemenkçe olarak da mevcut

Sur la crête - Du foyer de justice aux sommets des Alpes (Sırtın Üzerinde - Adalet Yurdundan Alpler'in Zirvelerine) (2023)

ÇOCUKLARIN ADALETE ERİŞİMİ: Eleştirel Bir Değerlendirme (2022)**

**Adalete Erişim

Çocuk Şüpheli ve/veya Sanık, Ceza Davaları, Çocuk Dostu Adalet, Adalet Süreçleri, Adalet Sistemiyle Temas Halindeki Çocuklar, Adalete Erişim

Çocuk Dostu Adalet, Adalete Erişim

Mona Paré, Marielle Ruth Bruning, Caroline Siffrein-Blanc, Thierry Moreau

ÇOCUK DOSTU ADALET KONUSUNDAKİ
TEMEL YASAL
STANDARTLAR VE
İÇTİHAT HUKUKU

ÇOCUK DOSTU ADALET KONUSUNDAKİ TEMEL YASAL STANDARTLAR VE İÇTİHAT HUKUKU

Çocuk dostu adalet, kaynaklarını uluslararası hukuktan, başlıca Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'den alır. Avrupa Konseyi'nin Çocuk Dostu Adalet İlkeleri'nin ötesinde, Avrupa'da çocuk dostu adaletle doğrudan bağlantılı bir dizi yasal norm ve içtihat hukuku bulunduğunu hatırlamakta fayda var. Böylece, Avrupa'da çocuk dostu adalet ilkelerinin yerel düzeyde daha iyi uygulanması için güçlü bir temel mevcuttur. Aşağıdaki liste kapsamlı olmayı amaçlamamakta, ilgili belgelerden bir seçki sunmaktadır.

2.1 Uluslararası Çerçeve

"Uluslararası çerçeve"den bahsederken, esas olarak Birleşmiş Milletler organları ve ajansları tarafından geliştirilen kurallar, ilkeler ve standartlara atıfta bulunuyoruz.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS), çocukların medeni, siyasi, ekonomik, sosyal, sağlık ve kültürel haklarını ortaya koyar. Bazı maddeler çocuk dostu adalet için özellikle önemlidir:

- Sözleşme'nin Başlangıç kısmı
- Ayrımcılık yapmama hakkına ilişkin Madde 2
- Çocuğun üstün yararına ilişkin Madde 3
- Çocukların haklarına saygı gösterilmesi, korunması ve yerine getirilmesini sağlamaya ilişkin Madde 4
- Aile birleşimine ilişkin Madde 10
- Mahremiyetin korunmasına ilişkin Madde 16
- Şiddet, istismar, ihmal konusunda Madde 19
- Ailesi olmayan çocuklarla ilgili Madde 20
- Mülteci çocuklara ilişkin Madde 22
- İyi bir yaşam kalitesi hakkına ilişkin Madde 24
- Çocuğun yerleştirilmesinin gözden geçirilmesine ilişkin Madde 25

- Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuklara ilişkin Madde 37
- Silahlı çatışmadaki çocuklara ilişkin Madde 38
- Bir çocuk mağdurun topluma kazandırılması ve iyileştirilmesine ilişkin Madde 39
- Çocuk adaletinin yönetimine ilişkin Madde 40

Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesine Dair Sözleşme gibi diğer önemli BM insan hakları sözleşmeleri de bulunmaktadır. Bunlar da çocuk dostu adaletle ilişkin uluslararası çerçevenin şekillenmesine katkıda bulunur. Onaylayan Devletler için bağlayıcı olduklarından, bu Sözleşmeler ve ilgili izleme organları çocuk dostu adaletin uygulanması için anahtardır.

ÇHS'de yer alan hakların uygulanmasını yönlendirmek ve teşvik etmek amacıyla, Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorumlar yayınlamaktadır. Hepsi çocuk dostu adaletin bir yönüyle bağlantılı olabilse de, bazıları çocuk dostu adalet üzerine yapılacak her türlü çalışmayı yönlendirmek için özellikle önemlidir:

- Ülke dışındaki refakatsiz ve ayrılmış çocukların muamelesine ilişkin 6 No'lu Genel Yorum (CRC/GC/2005/6)
- Çocuğun dinlenilme hakkına ilişkin 12 No'lu Genel Yorum (CRC/GC/2009/12)
- Çocuğun üstün yararının birincil düşünce olarak dikkate alınması hakkına ilişkin 14 No'lu Genel Yorum (CRC/GC/2013/14)
- Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi'nin 4 No'lu (2017) ve Çocuk Hakları Komitesi'nin 23 No'lu (2017) Ortak Genel Yorumu: Uluslararası göç bağlamında çocukların insan hakları konusunda menşe, transit, varış ve geri dönüş ülkelerinin devlet yükümlülükleri (CRC/GC/2017/23)
- Çocuk adalet sisteminde çocukların haklarına ilişkin 24 No'lu Genel Yorum (CRC/GC/2019/24), 10 No'lu Genel Yorum'un yerine
- Dijital ortamla ilişkili olarak çocukların haklarına ilişkin 25 No'lu Genel Yorum (CRC/C/GC/2021/25)
- Çocuk hakları ve çevre, özellikle iklim değişikliğine özel odaklanarak, 26 No'lu Genel Yorum (CRC/C/GC/2023/26)

2025 yılında, Çocuk Hakları Komitesi, çocukların adaletle erişim ve etkili çözüm hakkına ilişkin 27 No'lu Taslak Genel Yorum'u öne sürmüştür. 2026 yılında kabul edilmesi beklenmektedir.

BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen ****Kararlar**** da çocuk dostu adalet için uygulanabilir ilke, kural ve standartlar içerir. Bu kararlar yasal olarak bağlayıcı değildir ancak Devletlere önemli öneriler sunar. Bunlar şunları içerir:

- Birleşmiş Milletler Çocuklar için Alternatif Bakım İlkeleri (2010)
- Çocuk Mağdur ve Suç Tanıklarını İçeren Davalarda Adaletle İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeleri (2005)
- Birleşmiş Milletler Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin İlkeler (Riyad İlkeleri) (1990)
- Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları) (1990)
- Cezaevına Alternatif Önlemlere İlişkin Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Tokyo Kuralları) (1990)
- Çocuk Adaletinin Yönetimine İlişkin Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları) (1985)

Eylül 2015'te, BM Genel Kurulu Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini onaylamıştır - SKH 16'nın (barış, adalet ve güçlü kurumlar) peşinde koşulması, çocuk dostu adalet ile güçlü bir şekilde bağlantılıdır ve özellikle çocukların adaletle erişimini içerir.

Aralık 2018'de, BM Genel Kurulu, BM Üye Devletlerinin çoğunluğu tarafından kabul edilmesinin ardından Güvenli, Düzenli ve Düzenli Göç için Küresel Sözleşme'yi onaylamıştır. Küresel sözleşme, göçteki çocuklar için çocuk dostu usullerle ilgilidir.

Çocuk dostu adalet için diğer ilgili yayınlar çeşitli BM organları ve ajansları tarafından yayınlanmıştır:

- UNODC Onarıcı Adalet El Kitabı (2020)
- BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocuklar Küresel Çalışması (2019)
- Çocuğa Yönelik Şiddete İlişkin Özel Temsilci Raporu, "Çocuk adalet sistemi içinde çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi ve müdahaleler" (2012)
- BM İnsan Hakları Konseyi Adalet Yönetiminde, Özellikle Çocuk Adaletinde İnsan Hakları Kararı (2011)
- Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Rehber Notu: Birleşmiş Milletler'in Çocuklar için Adalet Yaklaşımı (2008)
- UNODC Ceza Adalet Sistemindeki Çocuklar için Eylem İlkeleri (Viyana İlkeleri) (1997)

Cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği konularına uluslararası insan hakları standartları ve bunların uygulanmasına ilişkin Yogyakarta İlkeleri, Uluslararası Hukukçular Komisyonu'nun (ICJ) 29 insan hakları uzmanından oluşan bir grup tarafından Kasım 2006'da oluşturulmuştur. Bunlar, uluslararası insan hakları hukukunun cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği ile ilişkili olarak uygulanmasını ele almaktadır. İlkeler, 26 Mart 2007'de Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nde küresel bir şart olarak başlatılmıştır. 2017'de Yogyakarta İlkeleri artı 10 ile tamamlanmıştır.

****2.2 Avrupa çerçevesi****

Avrupa'da, çocuk dostu adalet üzerine araçsal standartlar hem Avrupa Birliği hem de Avrupa Konseyi çerçevesinde kabul edilmiştir. Aşağıdaki normlar - yumuşak ve sert hukuk - çocuk dostu adaleti ana hatlarıyla belirtmektedir. Bunlar, ulusal düzeyde etkin bir şekilde çocuk dostu olan adalet sistemlerine doğru çalışmak için önemli araçlardır. Bu standartlar özellikle önemlidir çünkü Avrupa kurumlarının çocuk haklarını uygulamadaki taahhüt düzeyini temsil ederler. Bağlayıcı olsun ya da olmasın, her biri Üye Devletlerin mevzuatı üzerinde bir etkiye sahiptir.

****2.2.1 Avrupa Birliği****

Çocuk dostu adalet alanında birkaç tür AB standardı uygulanabilir. Etkileri ve Üye Devletler içinde uygulanma şekilleri çeşitlidir. İlk olarak, araçları onları geliştiren AB kurumuna göre sınıflandırdık (bölüm 2.2.1.1). İkinci olarak, belirli konulardaki Avrupa standartlarının çocuk dostu adaletle nasıl ilişkili olduğuna dair kolay bir genel bakış sunmak için konulara göre sınıflandırılmışlardır.

****2.2.1.1 Çocuk dostu adaletle ilgili AB araçlarına genel bakış****

Avrupa Parlamentosu ve Konsey, çocukları korumak ve çocuk dostu adalet alanında güvenceler dayatmak için iki öncü yönerge kabul etmiştir:

- Suç mağdurlarının hakları, desteği ve korunmasına ilişkin asgari standartları belirleyen 2012/29/AB sayılı Yönerge (Mağdurların Hakları Yönergesi).

2022'de, Yönerge'nin bir değerlendirmesi gerçekleşti:

- Komisyon Çalışanları Çalışma Belgesi, Suç Mağdurlarının Hakları, Desteği ve Korunmasına İlişkin Asgari Standartları Belirleyen ve Konsey Çerçeve Kararı 2001/220/JHA'nın Yerini Alan 25 Ekim 2012 Tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2012/29/AB Sayılı Yönergesinin Değerlendirmesi

Bu değerlendirmenin ardından, Avrupa Komisyonu 12 Temmuz 2023'te Yönerge'nin aşağıdaki revize edilmiş metnini önerdi:

- Suç mağdurlarının hakları, desteği ve korunmasına ilişkin asgari standartları belirleyen ve Konsey Çerçeve Kararı 2001/220/JHA'nın yerini alan 2012/29/AB Sayılı Yönerge'yi değiştiren Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi teklifi.

- Ceza davalarında şüpheli veya sanık çocuklar için usuli güvencelere ilişkin (AB) 2016/800 sayılı Yönerge (Çocuklar için Usuli Güvenceler Yönergesi)

Ayrıca, çocuklar da dahil olmak üzere adalet sistemiyle temas halindeki tüm kişiler için geçerli olan diğer ilgili yönerge ve tüzükler bulunmaktadır, bunlar arasında:

- Aile birleşimi hakkına ilişkin 2003/86/AT sayılı Yönerge (Aile Birleşimi Yönergesi)
- Medeni ve ticari konularda arabuluculuğun belirli yönlerine ilişkin 2008/52/AT sayılı Yönerge
- Yasadışı olarak ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri dönüşüne ilişkin 2008/115/AT sayılı Yönerge (Geri Dönüş Yönergesi)
- Tercüme ve çeviri hakkına ilişkin 2010/64/AB sayılı Yönerge
- Bilgi edinme hakkına ilişkin 2012/13/AB sayılı Yönerge
- Uluslararası korumanın verilmesi ve geri alınmasına ilişkin 2013/32/AB sayılı Yönerge (Mülteci Kabul Usulleri Yönergesi)
- Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kabul koşullarına ilişkin 2013/33/AB sayılı Yönerge (Kabul Koşulları Yönergesi)
- Avukata erişim hakkı ve özgürlüğünden yoksun bırakma bağlamındaki haklara ilişkin 2013/48/AB sayılı Yönerge
- Adli yardıma ilişkin (AB) 2016/1919 sayılı Yönerge
- Ceza davalarında duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin (AB) 2016/343 sayılı Yönerge
- Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyle ilişkin 14 Mayıs 2024 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyin (AB) 2024/1385 sayılı Yönergesi
- Medeni ve ticari konularda yargı yetkisi ve kararların tanınması ve tenfizi hakkında Brüksel I Tüzüğü (44/2001)
- Evlilik meselelerinde ve velayet meselelerinde yargı yetkisi, kararların tanınması ve tenfizi ve uluslararası çocuk kaçırma konusunda Brüksel IIter Tüzüğü (2019/1111) (gözden geçirilmiş)
- Evlilik meselelerinde ve velayet meselelerinde yargı yetkisi ve kararların tanınması ve tenfizi hakkında Tüzük (2201/2003/AT)
- Nafaka yükümlülükleriyle ilgili konularda yargı yetkisi, uygulanabilir hukuk, kararların tanınması ve tenfizi ve işbirliği hakkında Konsey Tüzüğü (4/2009/AT)

AB, çevrimdışı ve çevrimiçi çocuk cinsel istismarıyla mücadeleyi gündeminin en üst önceliği ve AB Güvenlik Birliği ve 2020-2025 Stratejisi'nin temel hedefi haline getirmiştir. 6 Şubat 2024'te Komisyon, çocuklara yönelik cinsel istismar ve cinsel sömürü ve çocuk cinsel istismarı materyali ile mücadeleye ilişkin ve Konsey Çerçeve Kararı 2004/68/JHA'nın yerini alan (gözden geçirilmiş) bir Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi teklifi sunmuştur.

Avrupa Komisyonu, AB Çocuk Hakları Stratejisi gibi, Avrupa Üye Devletleri için çalışma alanları önermeyi amaçlayan stratejileri düzenli olarak kabul etmektedir. Ayrıca, AK, yerel ve bölgesel yetkililer ve sivil toplum ile diyalogu teşvik etmek için Bölgeler Komitesi ve Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi aracılığıyla AB politikalarının ve eylemlerinin Üye Devletlerde uygulanmasını sağlar.

Üye Devletleri AB hukukunu uygulamaya teşvik etmek için, Avrupa Komisyonu aşağıdaki stratejileri kabul etmiştir; bunlar farklı derecelerde çocuklar için adalet ile ilgilidir:

- Çocuk haklarına ilişkin AB Stratejisi (2021-2024), yani ÇDA'ya ilişkin Bölüm 4
- Mağdur haklarına ilişkin Strateji (2020-2025)
- Eşitlik Birliği: LGBTQ Eşitlik Stratejisi 2020-2025
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi (2020-2025)
- 2021-2024 için Avrupa Yargı Eğitimi stratejisi
- Göçteki çocukların korunmasına ilişkin 2017 tarihli Bildiri
- Çocuk Haklarının Tanıtılması ve Korunmasına İlişkin AB İlkeleri (2017)
- Çocuklar ve silahlı çatışmaya ilişkin AB İlkeleri (2008)

- Mülteci hukuku ve geri göndermeme ile ilgili olarak Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Avrupa Birliği adına imzalanmasına ilişkin Konsey Kararı (2017/866), 1 Haziran 2023'te onaylandı

Avrupa Komisyonu, 2015 yılında AB'nin 28 Üye Devletinde çocukların ceza, medeni ve idari adli yargılamalara dahil olmasına ilişkin Politika Belgesi'ni kabul etmiştir.

AB kurumları, bu alanda çeşitli araçlar geliştiren AB Temel Haklar Ajansı aracılığıyla araştırma yapmakta, uygulamada değişiklikleri teşvik etmekte ve bu yönergelerin uygulanmasında kendileri aktif olmaktadır:

- Çocuk haklarına ilişkin Avrupa hukuku el kitabı (2022)
- Adalet erişimine ilişkin Avrupa hukuku el kitabı (2016)

"Çocuk Dostu Adalet - 10 AB Üye Devletinde çocukların medeni ve ceza adli yargılamalara katılımına ilişkin profesyonellerin bakış açıları ve deneyimleri" Raporu (2015)

- Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için vesayet el kitabı (2014)

****2.2.1.2 Çocuk dostu adaletle ilgili AB araçlarına ilişkin hükümlerin belirli konulara göre sınıflandırılması****

Bu bölüm, çocuklar için adaletle ilgili spesifik AB hükümlerini önermektedir. Her spesifik konu için Avrupa çerçevesine hızlı bir genel bakış sağlamak amacıyla konuya göre düzenlenmiştir. Bu konu listesi kapsamlı değildir, ancak çocuk dostu adalette yer alan çeşitli alt konular hakkında genel bir fikir vermektedir. Bu bölüm, el kitabının gelecek sürümlerinde gerektiği şekilde tamamlanacaktır.

SİĞİNMA & GÖÇ

Giriş ve ikamet

ABİ, Madde 21 Temel Haklar Şartı, Madde 7 (aile hayatı), Madde 45 (seyahat özgürlüğü); Serbest Dolaşım Yönergesi (2004/38/AT); Mülteci Kabul Usulleri Yönergesi (2013/32/AB); Dublin Tüzüğü (No.604/2013); Schengen Sınırlar Kodu Tüzüğü (562/2006), Ek VII, 6

****Yaş tespiti****

Mülteci Kabul Usulleri Yönergesi (2013/32/AB), Madde 25(5)

****Birleşme ve ayrılmış çocuklar****

Aile Birleşimi Yönergesi (2003/86/AT); Nitelik Yönergesi (2011/95/AB), Madde 31; Kabul Koşulları Yönergesi (2013/33/AB); Geçici Koruma Yönergesi (2001/55/AT); Dublin Tüzüğü (No.604/2013)

****Gözetim****

Kabul Koşulları Yönergesi (2013/33/AB), Madde 11 Geri Dönüş Yönergesi (2008/115/AT), Madde 17

****Sınır dışı etme****

Serbest Dolaşım Yönergesi (2004/38/AT), Başlangıç (parag. 24), Maddeler 7, 12, 13 ve 28 (3) (b); ABİ, Madde 20 Geri Dönüş Yönergesi (2008/115/AT); Dublin Tüzüğü (No.604/2013)

****Adalet erişimi****

Temel Haklar Şartı, Maddeler 47–48 (etkili çözüm ve adil yargılanma hakkı, masumiyet karinesi ve savunma hakkı); Dublin Tüzüğü

(No.604/2013); Nitelik Yönergesi (2011/95/AB), Madde 31; Mülteci Kabul Usulleri Yönergesi (2013/32/AB), Maddeler 7 ve 25; Mağdurların Hakları Yönergesi (2012/29/AB), Madde 8

****CEZA ADALETİ & ALTERNATİF YARGILAMALAR****

****Adil yargılanma güvenceleri****

Temel Haklar Şartı, Maddeler 47 (etkili çözüm ve adil yargılanma hakkı), 48 (masumiyet karinesi ve savunma hakkı) ve 49 (ceza suçları ve cezalarının kanuniliği ve orantılılık ilkeleri); Tercüme ve Çeviri Hakkı Yönergesi (2010/64/AB); Bilgi Edinme Hakkı Yönergesi (2012/13/AB); Avukata Erişim Yönergesi (2013/48/AB); Usuli Güvenceler Yönergesi (2016/800)

****Gözetim****

Temel Haklar Şartı, Maddeler 4 (işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağı) ve 6 (özgürlük hakkı); Usuli Güvenceler Yönergesi (2016/800)

****Tanıklar ve mağdurlar****

Mağdurların Hakları Yönergesi (2012/29/AB); Çocuk Cinsel İstismarı Yönergesi (2011/93/AB); İnsan Ticareti Yönergesi (2011/36/AB) (refakatsiz çocuklar dahil)

****AİLE İÇİ ŞİDDET****

• AB, Avrupa Komisyonu (2024), Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyle ilişkin 14 Mayıs 2024 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyin (AB) 2024/1385 sayılı Yönergesi

****AYRIMCILIK YAPMAMA****

• AB, Avrupa Komisyonu (2020), Bir eşitlik birliği: Eşitlik, içerme ve katılım için AB Roman stratejik çerçevesi
• Avrupa Komisyonu Bildirisi (2020) 620 nihai, 7 Ekim 2020
• AB, Avrupa Komisyonu (2020), Eşitlik birliği: LGBTQ eşitlik stratejisi 2020–2025
• Avrupa Komisyonu Bildirisi (2020) 698 nihai, 12 Kasım 2020
• AB, Avrupa Komisyonu (2021), Komisyon'un, ırksal veya etnik kökene bakılmaksızın kişiler arasında eşit muamele ilkesini uygulayan Konsey Yönergesi 2000/43/AT'nin ('Irk Eşitliği Yönergesi') ve istihdam ve meslekte eşit muamele için genel bir çerçeve oluşturan Konsey Yönergesi 2000/78/AT'nin uygulanmasına ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e Raporu

(No.604/2013); Nitelik Yönergesi (2011/95/AB), Madde 31; Mülteci Yargılama Usulleri Yönergesi (2013/32/AB), Madde 7 ve 25; Mağdurların Hakları Yönergesi (2012/29/AB), Madde 8

****CEZA YARGILAMASI & ALTERNATİF YARGILAMALAR****

*** **Adil yargılama güvenceleri****

* Temel Haklar Şartı, Madde 47 (etkili bir hukuk yoluna ve adil yargılanma hakkı), Madde 48 (masumiyet karinesi ve savunma hakkı) ve Madde 49 (cezai suç ve cezalarda kanunilik ve orantılılık ilkeleri); Tercüme ve Çeviri Hakkı Yönergesi (2010/64/AB); Bilgi Edinme Hakkı Yönergesi (2012/13/AB); Bir Avukata Erişim Yönergesi (2013/48/AB); Usuli Güvenceler Yönergesi (2016/800)

*** **Gözetim/Tutukluluk****

* Temel Haklar Şartı, Madde 4 (işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya ceza yasağı) ve Madde 6 (kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı); Usuli Güvenceler Yönergesi (2016/800)

*** **Tanıklar ve mağdurlar****

* Mağdurların Hakları Yönergesi (2012/29/AB); Çocukların Cinsel İstismarı Yönergesi (2011/93/AB); İnsan Ticareti Yönergesi (2011/36/AB) (refakatsiz çocuklar dahil)

****AİLE İÇİ ŞİDDET****

* AB, Avrupa Komisyonu (2024), Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 14 Mayıs 2024 tarihli kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyle dair Direktifi (AB) 2024/1385

****AYRIMCILIK YAPMAMA****

- * AB, Avrupa Komisyonu (2020), Bir eşitlik birliği: Eşitlik, içerme ve katılım için AB Roman stratejik çerçevesi
- * Avrupa Komisyonu Tebliği (2020) 620 nihai, 7 Ekim 2020
- * AB, Avrupa Komisyonu (2020), Eşitlik birliği: LGBTİQ eşitlik stratejisi 2020-2025
- * Avrupa Komisyonu Tebliği (2020) 698 nihai, 12 Kasım 2020
- * AB, Avrupa Komisyonu (2021), Komisyonun, ırksal veya etnik kökene bakılmaksızın kişiler arasında eşit muamele ilkesini uygulayan Konsey Direktifi 2000/43/AT'ın ('İrk Eşitliği Direktifi') ve istihdamda ve çalışmada eşit muamele çerçevesi oluşturan Konsey Direktifi 2000/78/AT'ın uygulanmasına ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e Raporu
- * Avrupa Komisyonu Tebliği (2021) 139 nihai, 19 Mart 2021
- * FRA (2016), İkinci Avrupa Birliği Azınlıklar ve Ayrımcılık Araştırması: Romanlar – Seçilmiş bulgular, Lüksemburg, Yayın Ofisi, 29 Kasım 2016. FRA (2017), İkinci Avrupa Birliği Azınlıklar ve Ayrımcılık Araştırması – Ana sonuçlar, Lüksemburg, 6 Aralık 2017
- * FRA (2020), LGBTİ eşitliği için kat edilecek uzun bir yol, Lüksemburg, 14 Mayıs 2020
- * FRA ve AİHM (2018), Avrupa ayrımcılık karşıtı hukuku el kitabı, Lüksemburg, 21 Mart 2018

****AİLE HUKUKU YARGILAMALARI****

- * Temel Haklar Şartı, Madde 24(3) (her çocuğun anne ve babasıyla düzenli olarak kişisel ilişki ve doğrudan temas kurma hakkı)
- * Çocuklar için Usuli Güvenceler Yönergesi (2016/800)
- * Arabuluculuk Yönergesi (2008/52/AT)
- * Sınır ötesi uyuşmazlıklarda adalet erişime ilişkin Direktif (2003/8/AT)
- * Medeni ve ticari konularda yargı yetkisi, tanıma ve tenfiz hakkında Brüksel | Tüzük (44/2001)
- * Evlilik birliğinden doğan konularda ve velayete ilişkin konularda kararların yargı yetkisi, tanınması ve tenfizi ve uluslararası çocuk kaçırma hakkında Brüksel II *ter* (2019/1111) (gözden geçirilmiş)

****2.2.2 Avrupa Konseyi****

****2.2.2.1 Çocuk dostu adaletle ilgili Avrupa Konseyi araçlarına genel bakış****

Avrupa Konseyi, çocuk dostu adalet konusunda kilit kaynaklar ve araçlar yayınlamıştır. Bunlar, adalet sistemini iyileştirmeyi ve çocukların özel ihtiyaçlarına uyarlamayı amaçlamaktadır.

Başlıca kaynak, halihazırda gözden geçirilmekte olan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Çocuk Dostu Adalet İlkeleri'dir (2011). Bu bağlayıcı olmayan ilkeler, Üye Devletlerin çocuk dostu adalet konusundaki hukuk reformları için temel olarak kullanmaları teşvik edilen, mevcut uluslararası ve Avrupa standartlarına dayanan pratik bir araçtır. Bu ilkeler, katılım, çocuğun üstün yararı, onur, ayrımcılıktan korunma ve hukukun üstünlüğü gibi bu alandaki temel tanım ve ilkeleri içermektedir. Yargılama öncesi, sırası ve sonrası için çocuk hakları çerçevelerini içerir.

*Çocuk dostu adalet için uygulanabilir Avrupa Konseyi'nin başlıca uluslararası sözleşmeleri şunlardır:

- * Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi (Lanzarote Sözleşmesi) (2014)
- * Avrupa Konseyi Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Sözleşme (İstanbul Sözleşmesi) (2011)

- * Çocuklarla İlişki Kurulmasına Dair Sözleşme (2003)
- * Çocukların Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (1996)
- * İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (yaygın olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AIHS olarak bilinir) (1950)

Çocuk dostu adalet ele alınırken ilgili diğer uluslararası araçlar şunlardır:

- * Avrupa Sosyal Şartı (gözden geçirilmiş) (ESC) (1996)
- * Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşme (1995)
- * İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (1989)
- * Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsüne Dair Avrupa Sözleşmesi (1983)

Kapsamlı bir standartlar dizisi şu belgelerde yer almaktadır:

- * Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi (2022-2027) (Adalet Erişimi başlıklı bölüm 2.4)
- * Ceza Konularında Onarıcı Adaletin Rolüne Dair Venedik Bildirisi (2021)
- * Çocukların göçmen gözaltı uygulamaları ve göçmen gözaltına alternatiflerin kullanımı üzerine bir çalışma (2017)
- * Yaptırım veya tedbirlere tabi genç suçlular için Avrupa Kuralları (2009)
- * Ceza konularında arabuluculuğa ilişkin mevcut tavsiyenin daha iyi uygulanması için kılavuz ilkeler CPEJ (2007)
- * Bir Ulusal Çocuk Katılım Stratejisi veya Bir Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi içinde bir Katılım Stratejisi Geliştirmek için Kılavuz İlkeler (2023)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, tamamen veya kısmen çocuk dostu adaletle ilgili olarak Üye Devletler için çeşitli tavsiyeler kabul etmiştir. Tavsiye, bağlayıcı olmayan bir araçtır ve Komitenin "ortak bir politika" üzerinde anlaştığı konulara uygulanır. Avrupa Konseyi Statüsü'nün 15.b) maddesi, Komiteye, üye hükümetlerden tavsiyelerle ilgili olarak "kendileri tarafından alınan önlemler hakkında bilgi vermesini" isteme yetkisi verir.

- * Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere çocuğa yönelik şiddet hakkında raporlama sistemlerini güçlendirmeye ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2023)8
- * Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere suç mağdurlarının hakları, hizmetler ve destek konusundaki Tavsiyesi CM/Rec(2023)2
- * Bakanlar Komitesi'nin göçmen, mülteci ve sığınmacı kadın ve kız çocuklarının haklarını korumaya ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2022)17
- * Bakanlar Komitesi'nin göç bağlamında refakatsiz ve ayrılmış çocuklar için etkili vasi atanmasına ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2019)11
- * Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere ceza konularında onarıcı adalet hakkındaki Tavsiyesi CM/Rec(2018)8
- * Bakanlar Komitesi'nin hapsedilen ebeveynlerin çocuklarına ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2018)5
- * Bakanlar Komitesi'nin gençlerin haklara erişimine ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2016)7
- * Bakanlar Komitesi'nin 18 yaş altı çocukların ve gençlerin katılımına ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2012)2
- * Bakanlar Komitesi'nin çocukların hakları ve çocuklara ve ailelere dost sosyal hizmetlere ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2011)12
- * Bakanlar Komitesi'nin yaptırım veya tedbirlere tabi genç suçlular için Avrupa Kurallarına ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2008)11
- * Bakanlar Komitesi'nin kurumlarda yaşayan çocukların haklarına ilişkin Tavsiyesi Rec(2005)5
- * Bakanlar Komitesi'nin çocuk suçluluğu ile baş etmenin yeni yolları ve çocuk adaletinin rolüne ilişkin Tavsiyesi Rec(2003)20
- * Bakanlar Komitesi'nin göçmen ailelerden gelen gençlerin suçlu davranışlarına sosyal tepkilere ilişkin Tavsiyesi n° R (88)6

- * Bakanlar Komitesi'nin göçmen ailelerden gelen gençler arasında çocuk suçluluğuna sosyal tepkilere ilişkin Tavsiyesi n° R (87)20
- * Bakanlar Komitesi'nin çocukların kötü muameleye karşı korunmasına ilişkin Tavsiyesi n° R (79)17

Daha genel olarak, 2000 Roma Konferansı'nı takip eden çabalar bağlamında Sözleşme Sisteminin verimliliğini artırmak için çeşitli tavsiyeler kabul edilmiştir; bunlar çocuklar için de geçerlidir:

- * Bakanlar Komitesi'nin ölüm cezası, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezada kullanılan malların ticaretine karşı önlemlere ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2021)2
- * Bakanlar Komitesi'nin ceza konularında onarıcı adalete ilişkin Tavsiyesi CM/Rec(2018)8
- * Bakanlar Komitesi'nin Avrupa cezaevi kurallarına ilişkin Tavsiyesi Rec(2006)2
- * Bakanlar Komitesi'nin zihinsel bozukluğu olan kişilerin insan haklarının ve itibarının korunmasına ilişkin Tavsiyesi Rec(2004)10
- * Bakanlar Komitesi'nin kanun tasarılarının, mevcut kanunların ve idari uygulamanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirlenen standartlarla uyumluluğunun denetlenmesine ilişkin Tavsiyesi Rec(2004)5
- * Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Polis Etiği Kurallarına ilişkin Tavsiyesi Rec(2001)10
- * Bakanlar Komitesi'nin suçluluğun önlenmesinde erken psikososyal müdahalenin rolüne ilişkin Tavsiyesi Rec(2000)20

Aşağıdaki daha eski tavsiyeler de burada belirtilebilir:

- * Bakanlar Komitesi'nin yoksulların hukuka ve adalete etkin erişimi hakkındaki Tavsiyesi n° R (93)1
- * Bakanlar Komitesi'nin hapisnede eğitime ilişkin Tavsiyesi n° R (89)12
- * Bakanlar Komitesi'nin sığınma ile ilgili ulusal usullerin uyumlaştırılmasına ilişkin Tavsiyesi n° R (81)16
- * Bakanlar Komitesi'nin adalete erişimi kolaylaştıran önlemlere ilişkin Tavsiyesi n° R (81)7

Ayrıca, Avrupa Konseyi ve Komiteleri ve çalışma gruplarından tematik alanlarda raporlar hazırlamaları istenebilir. Çocuk dostu adalet açısından özellikle aşağıdaki raporlar ilgi çekicidir:

- * İnsan Ticaretiyle Mücadele Eylemi için 2023 yılına ilişkin Yıllık GRETA Raporu (2024)
- * Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Eylemine ilişkin 6. Genel GREVIO Raporu (2024)
- * Çocuk dostu çocuk adaleti: retorikten gerçeğe (2014) - çocuk adalet müdahalelerinin, özellikle de çocuk gözaltının gerçekliği üzerine rapor.

****2.2.2.2 Çocuk dostu adaletle ilgili Avrupa Konseyi araçlarının hükümleri (belirli konulara göre sınıflandırılmış)****

Bu bölüm, çocuk dostu adalet için uygulanabilir olan ve ilgi konusuna göre düzenlenmiş yukarıda belirtilen yasal araçlardan seçilmiş belirli hükümler sunmaktadır. Bu hükümler, uluslararası araçların çocuk dostu adalet üzerindeki etkisi hakkında fikir vermektedir. Bu liste kapsayıcı değildir ve gelecekteki sürümlerde bu El Kitabını tamamlamak için kesinlikle başka alanlar bulunabilir.

****SİĞİNMA & GÖÇ****

- * Giriş ve ikamet: AİHS, Madde 8 (aile hayatı); ESC, Madde 19
- * Yaş tespiti: AİHS, Madde 8 (özel hayat)
- * Aile birleşimi ve ayrılmış çocuklar: AİHS, Madde 8 (özel ve aile hayatına saygı hakkı)
- * Gözaltı (genel): AİHS, Madde 5 (kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı)
- * Sınır dışı etme: AİHS, Madde 8 (özel ve aile hayatına saygı hakkı)
- * Adalete erişim: AİHS, Madde 13 (etkili bir hukuk yoluna başvuru hakkı)

****CEZA YARGILAMASI & ALTERNATİF YARGILAMALAR****

- * Adil yargılama güvenceleri: AİHS, Madde 6 (adil yargılama); ESC, Madde 17; Lanzarote Sözleşmesi

- * Gözaltı/Tutukluluk: AİHS, Madde 3 (işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya ceza yasağı) ve Madde 5 (kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı); ESC, Madde 17; İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi
- * Tanıklar ve mağdurlar: AİHS, Madde 3 (işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya ceza yasağı) ve Madde 8 (özel hayat); Lanzarote Sözleşmesi, Madde 31; İstanbul Sözleşmesi, Madde 26.

****AYRIMCILIK YAPMAMA****

Avrupa Konseyi (2014), LGBTİ çocuklar güvenlik ve eşitlik hakkına sahiptir, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri İnsan Hakları Yorumu, 2 Ekim 2014; Avrupa Konseyi, FCNM Danışma Komitesi (2006), Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşme kapsamında eğitim üzerine yorum, ACFC/25DOC(2006)002, 2 Mart 2006

****AİLE HUKUKU YARGILAMALARI****

AİHS, Madde 8 (aile hayatına saygı hakkı); Çocuklarla İlişki Kurulmasına Dair Sözleşme, Madde 1; Çocukların Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, Madde 6

****AİLE İÇİ ŞİDDET****

AİHS, Madde 3 (işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya ceza yasağı); İstanbul Sözleşmesi, Madde 6; Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 14 Mayıs 2024 tarihli kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyle dair Direktifi (AB) 2024/1385.

****2.3 Çocuk dostu adaletle ilgili seçilmiş Avrupa içtihadı****

Avrupa içtihadını geliştiren iki birincil kurum Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'dir (AİHM). Bu bölümde, çocuk dostu adalet hakkında konu başlıklarına göre düzenlenmiş etkili yargı kararları ve yasal eğilimlerin bir seçkisi sunulmaktadır^{(^25)}}. Bu bölümde yer alan kararlar kapsayıcı bir liste temsil etmemekle birlikte, okuyucuya çocuk dostu adalet konusundaki son dönem etkili içtihat hukuku hakkında genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır^{(^26)}}.

Başvurucu olarak çocukların yer aldığı veya bir çocuğun haklarının doğrudan ilgili olduğu davalarda dahi, çocuklar sıklıkla yasal temsilciler veya avukatlar tarafından temsil edilmemekte ve davalar nadiren onların bakış açısından incelenmektedir. Bu devam eden eksiklik, uluslararası adalet mahkemelerinin, bir çocuğun dinlenilme hakkını, yaşamını ve refahını etkileyen yargılamalara tam olarak katılma hakkını ve kendine özgü bakış açısını ifade etme hakkını somutlaştırmadaki devam eden bir başarısızlığını temsil etmektedir. Çocuk dostu adalet standartları geliştikçe, hukuk aktörlerinin çocukların yalnızca hukuk tarafından korunmasını değil, aynı zamanda hukuk içinde temsil edilmesini sağlamak görevidir.

****İSTİSMAR, İHMAL ve KÖTÜ MUAMELE****

****İlgili AİHS Maddeleri:****

- * Madde 3: İşkence ve Kötü Muamele Yasağı
- * Madde 8: Kişisel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı
- * Madde 13: Etkili Bir Hukuk Yoluna Başvuru Hakkı

****Üstün İlkeler:**** Çocuk haklarını içeren diğer alanlarda olduğu gibi, çocuğun fiziksel istismarı, ihmali veya cinsel istismarı davaları temel olarak çocuğun eşsiz savunmasızlığını ve bağımlılığını ilgilendirir. Makamlardan, çocuk istismarı vakalarını ele almak, caydırmak ve kovuşturmak için tüm makul araçları ve mevcut yetkileri kullanmaları beklenir. Bu, makul bir süre içinde kapsamlı bir soruşturma yürütmeyi ve acil hukuki yardım sağlamayı içerir. Çocukların psikolojik ihtiyaçları, yalnızca çocuk dostu adaleti takip etmek için değil, aynı zamanda makamların çocuk mağdurların şiddete yetişkinlerden farklı tepki verebileceği konusunda hassas olmalarını sağlamak için soruşturma ve yargılama usullerine dahil edilmelidir.

\(^{25}\)) Mmkn olduğunca, kararlar resmi İngilizce çevirileriyle sağlanmıştır. Resmi bir İngilizce eviri mevcut değilse, bunun yerine Fransızcası verilmiştir. Lütfen HUDOC'un belirli kararlar için ek resmi dil sürümleri sağlayabileceğini unutmayın.

\(^{26}\)) ocuk Dostu Adalet El Kitabı'nın 2.3 Bölümü, AIRE Merkezi'nin yardımıyla derlenmiştir.

****İlgili İçtihat****

****_Artırılmış Koruma Ykmllğ_****

* Mahkeme, bir çocuğun paylaşılan ****insan onurunun****, çocuğa yönelik şiddetin kovuşturulmasının ve önlenmesinin altında yatan değer olduğunu vurgulamıştır: "ocuğa temel onuru sağlamak, 'gelenek' olarak kabul edilen veya 'disiplin' kisvesi altında gizlenen çocuğa yönelik şiddeti kınamada hiçbir taviz verilemeyeceği anlamına gelir." ocuğun eşsiz savunmasızlığı ve bağımlılığı, "şiddetten daha fazla değil, daha fazla korunmalarını zorunlu kılar" ve Mahkemenin kötü muamelenin ne oluşturduğuna ilişkin değerlendirmesini etkileyebilir: AİHM, ****D.M.D. / Romanya****, Başvuru No.23022/13, 3 Ekim 2017, para. 50; AİHM, ****Dushka / Ukrayna****, Başvuru No.29175/04, 3 şubat 2011.

* Mahkeme, "Madde 3'n demokratik toplumun en temel değerlerinden birini temsil ettiğini" vurgulayarak, makamların özel kişilerin elindeki kötü muamele de dahil olmak üzere kötü muameleye karşı etkili koruma sağlama yükümlülüğü olduğunu belirtmiştir. Bu, özellikle savunmasızlığı, makamlar için mevcut tüm "yetki yelpazesini" kullanarak koruma sağlama konusunda bir "yasal görev" oluşturan çocuklar söz konusu olduğunda böyledir: AİHM, ****Z. ve Diğerleri / Birleşik Krallık [BD]****, Başvuru No.29392/95, 10 Mayıs 2001, para. 73-74; ayrıca bkz.: AİHM, ****A. / Birleşik Krallık****, Başvuru No.25599/94, 23 Eylül 1998; ****Osman / Birleşik Krallık [BD]****, Başvuru No.23452/94, 28 Ekim 1998.

* Yargı sisteminin, çocukları ve savunmasız mağdurları Madde 3 ihlallerinden koruma görevini yerine getirememesinin tekrarlandığı davalarda, bu tür tekrarlanan eylemler, bireysel eylemler sadece ihmal niteliğinde olsa bile "birlikte... Devletin sorumluluğunu gerektiren ağır ihmal karakterize edebilir": AİHM, ****Innocence en Danger Derneği / Fransa**** ve ****Enfance et Partage Derneği / Fransa****, Başvuru No.15343/15, 4 Haziran 2020, para. 191.

****_Etkili Soruştırma ve Kovuştırma_****

* Bir Devletin pozitif yükümlülüklerinin tam "kapsamı" Madde 3 davalarında farklılık gösterse de, yine de resmi bir soruştırma gereklidir ve etkili bir soruşturmanın ne olduğu tutarlıdır: makamlar, "davanın gerçeklerinin tespit edilmesine ve sorumluların belirlenmesine ve cezalandırılmasına" yol açacak mevcut tüm makul araçları kullanmalıdır. Bu, "ulaşılacak sonuçlara ilişkin bir yükümlülük değil, kullanılacak araçlara ilişkin bir yükümlülüktür." Bu, "olayların mağdurun rahatlatmasına yardımcı olacak şekilde makul bir süre içinde" tamamlanması ve acil bir soruştırma yürütülmesi beklentisini de içerir: AİHM, ****M.C. ve A.C. / Romanya****, Başvuru No.12060/12, 12 Nisan 2016, para. 111; AİHM, ****D.M.D. / Romanya****, Başvuru No.23022/13, 3 Ekim 2017; AİHM, ****X ve Diğerleri / Bulgaristan****, Başvuru No.22457/16, 2 şubat 2021.

* Devam eden, tespit edilmiş ocuk istismarı ve ihmali davalarında, "makul ölçüde mevcut önlemleri almama", ilgili makamların *****soruştırma eksikliği****, iletişim ve işbirliği eksikliği" dahil, Devletin koruma görevini yerine getirememesi anlamına gelir: AİHM, ****E. ve Diğerleri / Birleşik Krallık****, Başvuru No.33218/96, 26 Kasım 2002, para. 99-100; AİHM, ****D.M.D. / Romanya****, Başvuru No.23022/13, 3 Ekim 2017.

* "Sözleşme'nin 3. Maddesini ihlal edecek derecede şiddetli şiddet eylemlerinden doğrudan herhangi bir Devlet sorumluluğunun bulunmaması, Devleti tüm yükümlülüklerinden muaf tutmaz." Aksine, bu durumlarda makamlar, "bu tür bir muamele özel kişiler tarafından uygulanmış olsa bile, iddia edilen kötü muamele hakkında etkili bir resmi soruştırma yürütmekle" yükümlüdür: AİHM, ****M.C. ve A.C. / Romanya****, Başvuru No.12060/12, 12 Nisan 2016, para. 110; AİHM, ****D.M.D. / Romanya****, Başvuru No.23022/13, 3 Ekim 2017;

AİHM, **Denis Vasilyev / Rusya**, Başvuru No.32704/04, 17 Aralık 2009; AİHM, **Z. ve Diğerleri / Birleşik Krallık**, Başvuru No.29392/95, 10 Mayıs 2001.

* Mahkeme geçmişte, aile içi şiddet mağdurlarının -"çocuk ya da değil"- yasal, psikolojik veya başka şekilde yapabilecek durumda olmadıklarında "yargılama sürecini başlatmalarını ve takip etmelerini" gerektiren bir sistemin yetersiz olduğunu ve "Devletin tüm aile içi şiddet biçimlerini cezalandıran ve mağdurlar için yeterli güvenceler sağlayan etkili bir sistem kurma konusundaki pozitif yükümlülüğünün altında kaldığını" tespit etmiştir: AİHM, **A.E. / Bulgaristan**, Başvuru No.53891/20, 23 Mayıs 2023, para. 100; AİHM, **Volodina / Rusya**, Başvuru No.41261/17, 9 Temmuz 2019.

****Polis Şiddeti****

* Polis şiddeti konusunda, Mahkeme, "polis memurlarının, çocuklarla temas halindeyse, onların özel savunmasızlıklarını dikkate almaları gerektiğine" ve "onların çocuklara yönelik davranışlarının, sırf çocuk oldukları gerçeği nedeniyle, yetişkinlere yöneltile kabul edilebilir görülebilecek olsa bile, Sözleşme'nin 3. Maddesinin gereklilikleriyle bağdaşmayabileceğine" hükmetmiştir: AİHM, **Bouyid / Belçika [BD]**, Başvuru No.23380/09, 28 Eylül 2015.

* Ayrıca, Mahkeme, özellikle çocukların yakın kişisel ilişkisi olduğu yetişkinlere yönelik olmak üzere, çocukların huzurunda yetişkinlere yöneltilen polis şiddetinin, "makamların ... kötü muameleyi önlemedeki başarısızlığı" anlamına geldiğine hükmetmiştir. Kolluk kuvvetleri her zaman çocukların varlığını ve duygusal ve fiziksel güvenlikle ilgili güçlü çıkarlarını "dikkate almalıdır": AİHM, **A. / Rusya**, Başvuru No.37735/09, 12 Kasım 2019.

****Kamu Kurumları ve Okullar****

* Mahkeme, çocuk istismarından şüphelenilen durumlarda, "öğretmenlerin şiddet önleme sisteminde hayati bir rol oynayabileceğini... Gerçekten de, bazen çocuğun tek güvendiği kişi olan ve çocuğu günlük olarak yakından gözlemlemekle sorumlu olan öğretmenlerin" "çocuğun gelişimine dair genel bir görüşe sahip olma" konusunda benzersiz bir konumda olduklarını gözlemlemiştir. Makamlar, şüpheli çocuk istismarına ilişkin soruşturma yürütürken ve eğitimciler tarafından bu doğrultuda sunulan raporları ciddiye alırken bunu dikkate almalıdır: AİHM, **Innocence en Danger Derneği / Fransa** ve **Enfance et Partage Derneği / Fransa**, Başvuru No.15343/15, 4 Haziran 2020, para. 167.

* Öğretmenler, öğrenciler üzerinde "benzersiz bir otorite konumuna" yerleştirilmiştir, bu da eylemlerini bir çocuğun "onuru, refahı ve psikolojik gelişimi" üzerinde özellikle güçlü kılar. Kısmen çocuklar okuldayken eğitim makamlarının kontrolüne tabi oldukları için, "eğitim makamlarının birincil görevi öğrencilerin güvenliğini sağlamaktır": AİHM, **F.O. / Hırvatistan**, Başvuru No.29555/13, 22 Nisan 2021, para. 86, 82; AİHM, **Kayak / Türkiye**, Başvuru No.60444/08, 10 Temmuz 2012; **Osman / Birleşik Krallık [BD]**, Başvuru No.23452/94, 28 Ekim 1998.

* Gerçekten de, bir Devletin çocukları zarardan koruma pozitif yükümlülüğü, "ilköğretim gibi önemli bir kamu hizmetinin sağlanması bağlamında özel bir önem taşır", burada okul yetkilileri gibi Devlet aktörleri, "öğrencilerin, ve özellikle de özellikle savunmasız olan ve bu makamların münhasır kontrolü altında olan küçük çocukların refahını korumakla" yükümlüdür: AİHM, **O'Keeffe / İrlanda [BD]**, Başvuru No.35810/09, 28 Ocak 2014, para. 145; ayrıca bkz: AİHM, **Grzelak / Polonya**, Başvuru No.7710/02, 15 Haziran 2010; **İlbeyi Kemaloğlu ve Meriye Kemaloğlu / Türkiye**, Başvuru No.19986/06, 10 Nisan 2012; AİHM, **X ve Diğerleri / Bulgaristan**, Başvuru No.22457/16, 2 Şubat 2021.

* Ayrıca, bu ilke, yetimhaneler gibi diğer kamu kurumları için de geçerlidir; burada Devletler benzer şekilde "artırılmış bir koruma görevine sahiptir", çünkü çocuklar "ebeveyn bakımından yoksun bırakılarak" daha da savunmasız hale getirilmekte ve bunun yerine Devlet makamlarının bakımına verilmektedir. Bu gibi

durumlarda, makamların özen yükümlülüğü devam eder ve kötü muamele gerçek bir riskse, "özel bir dikkat" gereklidir: AİHM, **X ve Diğerleri / Bulgaristan**, Başvuru No.22457/16, 2 Şubat 2021, para. 195, 197; AİHM, **Nencheva ve Diğerleri / Bulgaristan**, Başvuru No.48609/06, 18 Haziran 2013; AİHM, **O'Keeffe / İrlanda**, Başvuru No.35810/09, 28 Ocak 2014.

****Cinsel İstismar****

*** Etkili Mevzuat, Soruşturma ve Kolluk**

* *****Çocuk cinsel istismarının doğası***** öyledir ki, Mahkeme, "yararlı tespit ve raporlama mekanizmalarının varlığının, ilgili ceza kanunlarının etkin uygulanması için temel olduğunu" ve acil soruşturma ve kovuşturma yapabilen destekleyici ve işlevsel bir "kolluk mekanizmasının" gerekli olduğunu belirtmiştir. AİHM, **O'Keeffe / İrlanda**, Başvuru No.35810/09, 28 Ocak 2014, para. 148; AİHM, **X ve Y / Hollanda**, Başvuru No.8978/80, 26 Mart 1985; AİHM, **Juppala / Finlandiya**, Başvuru No.18620/03, 2 Aralık 2008; AİHM, **Beganović / Hırvatistan**, Başvuru No.46423/06, 25 Haziran 2009; AİHM, **Mahmut Kaya / Türkiye**, Başvuru No.22535/93, 28 Mart 2020.

* Mahkeme ayrıca, Devletlerin *****etkili ceza hukuku hükümleri*****, erişilebilir yasal çareler ve "temel değerlerin ve özel hayatın temel yönlerinin tehlikede olduğu tecavüz gibi ciddi eylemlere karşı" etkili caydırıcılık sağlama konusunda "pozitif bir yükümlülüğü" olduğuna hükmetmiştir. Bu, özellikle "çocuklar ve diğer savunmasız bireyler" için geçerlidir: AİHM, **M.C. / Bulgaristan**, Başvuru No.39272/98, 4 Aralık 2003, para. 150; AİHM, **X ve Y / Hollanda**, Başvuru No.8978/80, 26 Mart 1985.

* Birden fazla makamın dahil olduğu durumlarda, işbirliği, koordinasyon veya iletişim kurmama, böyle bir başarısızlık bilinen veya şüphelenilen çocuk cinsel istismarını azaltmada bir başarısızlıktan sorumluyrsa, bu Devletin çocukları kötü muameleden yeterince koruyamadığını temsil eder: AİHM, **Loste / Fransa**, Başvuru No.59227/12, 3 Kasım 2022, para. 102-103.

* ****Çocuk tecavüzü veya cinsel saldırı**** durumunda, Mahkeme, "fiziksel direnç kanıtını her durumda talep etmek gibi cinsel suçların kovuşturulmasında herhangi bir katı yaklaşımın, belirli tecavüz türlerinin cezasız kalması riski taşıdığını" ve "çeşitli psikolojik faktörler nedeniyle" yetişkinlerden beklenen rıza göstermeme standartlarını karşılayamayabilecek çocukları özellikle risk altına soktuğunu ifade etmiştir: AİHM, **M.C. / Bulgaristan**, Başvuru No.39272/98, 4 Aralık 2003, para. 164, 166; AİHM, **I.G. / Moldova**, Başvuru No.53519/07, 15 Mayıs 2012.

* Çocuk cinsel istismarı ve tecavüzü, *****acil soruşturma önlemleri***** gerektirmeli ve diğer etkili soruşturmalar gibi, mağdurun rahatlamasına yardımcı olacak ve "sorumluların uygun şekilde cezalandırılmasına yol açabilecek" makul bir zaman çerçevesi içinde tamamlanmalıdır. Makamların bu şekilde hareket etmemesi, başvuru hukuki çareye başvurusunu zaman aşımına uğratmamalıdır: AİHM, **P.M. / Bulgaristan**, Başvuru No.49669/07, 24 Ocak 2012, Para. 65-66; AİHM, **C.A.S. ve C.S. / Romanya**, Başvuru No.26692/05, 20 Mart 2012; AİHM, **R.I.P. ve D.L.P. / Romanya**, Başvuru No.27782/10, 10 Mayıs 2012.

-Cinsel İstismar****

*** **Etkili Mevzuat, Soruşturma ve Kolluk****

* *****Çocuk cinsel istismarının doğası***** öyledir ki, Mahkeme, "yararlı tespit ve raporlama mekanizmalarının varlığının, ilgili ceza kanunlarının etkin uygulanması için temel olduğunu" ve acil soruşturma ve kovuşturma yapabilen destekleyici ve işlevsel bir "kolluk mekanizmasının" gerekli olduğunu belirtmiştir: AİHM, **O'Keeffe / İrlanda**, Başvuru No.35810/09, 28 Ocak 2014, para. 148; AİHM, **X ve Y / Hollanda**, Başvuru No.8978/80, 26 Mart 1985; AİHM, **Juppala / Finlandiya**, Başvuru No.18620/03, 2 Aralık 2008; AİHM, **Beganović /

Hırvatistan**, Başvuru No.46423/06, 25 Haziran 2009; AİHM, **Mahmut Kaya / Türkiye**, Başvuru No.22535/93, 28 Mart 2020.

* Mahkeme ayrıca, Devletlerin "***etkili ceza hukuku hükümleri***", erişilebilir yasal çareler ve "temel değerlerin ve özel hayatın temel yönlerinin tehlikede olduğu tecavüz gibi ciddi eylemlere karşı" etkili caydırıcılık sağlama konusunda "pozitif bir yükümlülüğü" olduğuna hükmetmiştir. Bu, özellikle "çocuklar ve diğer savunmasız bireyler" için geçerlidir: AİHM, **M.C. / Bulgaristan**, Başvuru No.39272/98, 4 Aralık 2003, para. 150; AİHM, **X ve Y / Hollanda**, Başvuru No.8978/80, 26 Mart 1985.

* Birden fazla makamın dahil olduğu durumlarda, yeterli işbirliği, koordinasyon veya iletişim kurmama, böyle bir başarısızlık bilinen veya şüphelenilen çocuk cinsel istismarını azaltmada bir başarısızlıktan sorumluysa, bu Devletin çocukları kötü muameleden yeterince koruyamadığını temsil eder: AİHM, **Loste / Fransa**, Başvuru No.59227/12, 3 Kasım 2022, para. 102-103.

* **Çocuk tecavüzü veya cinsel saldırı** durumunda, Mahkeme, "fiziksel direnç kanıtını her durumda talep etmek gibi cinsel suçların kovuşturulmasında herhangi bir katı yaklaşımın, belirli tecavüz türlerinin cezasız kalması riski taşıdığını" ve "çeşitli psikolojik faktörler nedeniyle" yetişkinlerden beklenen rıza göstermeme standartlarını karşılayamayabilecek çocukları özellikle risk altına soktuğunu ifade etmiştir: AİHM, **M.C. / Bulgaristan**, Başvuru No.39272/98, 4 Aralık 2003, para. 164, 166; AİHM, **I.G. / Moldova**, Başvuru No.53519/07, 15 Mayıs 2012.

* Çocuk cinsel istismarı ve tecavüzü, "***acil soruşturma önlemleri***" gerektirmeli ve diğer etkili soruşturmalar gibi, mağdurun rahatlamasına yardımcı olacak ve "sorumluların uygun şekilde cezalandırılmasına yol açabilecek" makul bir zaman çerçevesi içinde tamamlanmalıdır. Makamların bu şekilde hareket etmemesi, başvuru hukuki çareye başvurusunu zaman aşımına uğratmamalıdır: AİHM, **P.M. / Bulgaristan**, Başvuru No.49669/07, 24 Ocak 2012, Para. 65-66; AİHM, **C.A.S. ve C.S. / Romanya**, Başvuru No.26692/05, 20 Mart 2012; AİHM, **R.I.P. ve D.L.P. / Romanya**, Başvuru No.27782/10, 10 Mayıs 2012.

** Mahkeme, "zihinsel engelli bir çocuğa yönelik cinsel yaklaşımları suç sayan bir mevzuatın bulunmamasının", Devletin "mağdurun Madde 8 haklarını koruma konusundaki pozitif yükümlülüğünü yerine getirememesi" anlamına geldiğini vurgulamıştır: AİHM, **O'Keeffe / İrlanda**, Başvuru No.35810/09, 28 Ocak 2014, para. 147; AİHM, **X ve Y / Hollanda**, Başvuru No.8978/80, 26 Mart 1985. Belirli bir mevzuat her zaman gerekli olmasa da, Devletler çocuk cinsel istismarını yargılamak, çocukların genel savunmasızlığını ve psikolojisini ve zihinsel engelli, özel ihtiyaçları olan, zihinsel sağlık sorunları olan veya fiziksel engelli bireysel çocukların artan savunmasızlığını dikkate almakla yükümlüdür: AİHM, **V.C. / İtalya**, Başvuru No.54227/14, 1 Şubat 2018, para. 110; AİHM, **I.C. / Romanya**, Başvuru No.36934/08, 24 Mayıs 2016.

* **Çocuğun İhtiyaçları ve Çocuk Dostu Usuller**

* Mahkeme, "çocuk haklarının etkin korunmasının", çocukların "hem soruşturma öncesi hem de duruşma sırasındaki ifadelerinin korunmasına" bağlı olduğuna hükmetmiştir. Bu, çocuklara yönelik ağır kötü muamele eylemlerinin etkili bir şekilde kovuşturulması için gerekli olduğu durumlarda "çocuk dostu" uyarlamalara izin veren esnek standartların benimsenmesinin yanı sıra, "çocuk dostu önlemlerin" "kendi başlarına bir çocuğun ifadesine veya kanıtına verilen değeri azaltmamasını" sağlamayı içerir: AİHM, **R.B. / Estonya**, Başvuru No.22597/16, 22 Haziran 2021, para. 102; AİHM, **M.G.C. / Romanya**, Başvuru No.61495/11, 15 Mart 2016; AİHM, **I.C. / Romanya**, Başvuru No.36934/08, 24 Mayıs 2016.

* Mahkeme, Devletlerin Madde 3 ve 8 uyarınca sorumluluklarının "cezai soruşturmalar sırasında çocuğun üstün yararının gözetilmesini gerektirdiğini" ve çocuk mağdurların eylemlerinin herhangi bir değerlendirmesinin, bir çocuğun psikolojik ve zihinsel durumuna karşı hassas olması gerektiğini vurgulamıştır. "Çocukların şiddet içeren cinsel istismarına ilişkin davalarda yer alan özel psikolojik faktörleri" dikkate almama, Devletin çocukları cinsel istismardan korumak için kurduğu sistemin "etkinliği konusunda şüpheler" uyandırabilir: AİHM, **C.A.S. ve C.S. / Romanya**, Başvuru No.26692/05, 20 Mart 2012, para. 81-82; AİHM,

****P. ve S. / Polonya****, Başvuru No.57375/08, 30 Ekim 2012; AİHM, ****M.G.C. / Romanya****, Başvuru No.61495/11, 15 Mart 2016; AİHM, ****I.C. / Romanya****, Başvuru No.36934/08, 24 Mayıs 2016.

* Bir çocuğun özel psikolojik ihtiyaçlarına gereken dikkati göstermek, yalnızca çocuklara yeterli koruma sağlamanın değil, aynı zamanda etkili bir soruşturma yürütmenin de temel bir bileşenidir. Bu, psikolojik uzmanlara ve tanıklıklara kulak vermeyi, yardım ve danışmanlık sağlamayı, çocuk psikolojisi konusunda uygun şekilde eğitilmiş kişiler tarafından sorgulamayı ve çocuğun görüş ve duygularının dikkate alınmasını içerir: AİHM, ****A.P. / Moldova Cumhuriyeti****, Başvuru No.41086/12, 26 Ekim 2021; AİHM, ****I.G. / Moldova****, Başvuru No. 53519/07, 15 Mayıs 2012; AİHM, ****X ve Diğerleri / Bulgaristan****, Başvuru No.22457/16, 2 Şubat 2021; ****N. G. / Türkiye****, Başvuru No.40591/11, 9 Şubat 2021.

* Çocuk cinsel istismarı davalarındaki Devlet yargılamaları, her zaman çocuğun savunmasızlığını, "kendi görüş ve duygularını" ve içinde bulundukları durumun benzersiz psikolojik ve duygusal zorluklarını dikkate almalıdır. Bunu yapmamak, çocukları mevcut ve gelecekteki kötü muameleden koruma yükümlülüğüne uygun olmayan bir sistemi akla getirir: AİHM, ****P. ve S. / Polonya****, Başvuru No.57375/08, 30 Ekim 2012, para. 166; AİHM, ****M.G.C. / Romanya****, Başvuru No.61495/11, 15 Mart 2016.

****ADALETE ERİŞİM****

****İlgili AİHS Maddeleri:****

- * Madde 2: Yaşam Hakkı
- * Madde 3: İşkence ve Kötü Muamele Yasağı
- * Madde 5: Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı
- * Madde 6: Adil Yargılanma Hakkı
- * Madde 13: Etkili Bir Hukuk Yoluna Başvuru Hakkı

****Üstün İlkeler:**** Çocuklar da tıpkı yetişkinler gibi, AİHS uyarınca belirlendiği şekilde, adil yargılanma, usuli adil yargılama ve insani gözetim haklarına sahiptir. Muamelenin ve yargılamaların yeterliliğini belirlerken, Mahkeme çocukları içeren davalar için daha yüksek bir standart uygular. Çocuklar, savunmasızlıkları, olgunluk düzeyleri ve bireysel ihtiyaçları temelinde, uygun hizmetlere, bakıma ve bir vasi veya yetişkinin rehberliğine erişim hakkının yanı sıra artırılmış koruma hakkına sahiptir.

****İlgili İçtihat****

****Yargısal İşlemler:****

* ****Bir avukata erişim****, adil yargılanma hakkının (Madde 6) temel bir unsurudur ve bu hak, ister polis gözetimindeyken (AİHM, ****Salduz / Türkiye****, Başvuru No.36391/02, 27 Kasım 2008, para. 51; AİHM, ****İbrahim ve Diğerleri / Birleşik Krallık****, Başvuru No.50541/08 ve diğerleri, 13 Eylül 2016), isterse yargılama süreci boyunca, örneğin itifat veya tanıklık verilirken (AİHM, ****Adamkiewicz / Polonya****, Başvuru No.54729/00, 2 Mart 2010, par. 70 ve 89; AİHM, ****Beuze / Belçika****, Başvuru No.71409/10, 9 Kasım 2018), ****Bizdîga / Moldova****, Başvuru No.15646/18, 17 Ekim 2023, ****Biba / Arnavutluk****, Başvuru No.24228/18, 7 Mayıs 2024) olsun, çocukları da kapsar.

* Tek başına veya birlikte, hukuki temsil sağlamayan, bir vasanın yardımını sunmayan, taraf tanıkları sorgulama fırsatı tanımayan veya anlamlı bir şekilde katılma ve dinlenilme fırsatı vermeyen usuller ****usulen yetersizdir ve çocuğun Madde 6 haklarının ihlali anlamına gelir****: AİHM,

****Blokhin / Rusya [BD]****, Başvuru No.47152/06, 23 Mart 2016; AİHM, ****Panovits / Kıbrıs****, Başvuru No.4268/04, 11 Aralık 2008; ****Güveç / Türkiye****, Başvuru No.70337/01, 20 Ocak 2009; AİHM, ****Soykan / Türkiye****, Başvuru No.47368/99, 21 Nisan 2009, ****Cupiał / Polonya****, Başvuru No.67414/11, 9 Mart 2023.

* Çocuklar, ****tarafsız bir yargı organına****, tarafsız idari ve yargısal işlemlere ve yargı aktörleri tarafından gerekli özdenetime (AİHM, ****Buscemi / İtalya****, Başvuru No.29569/95, 16 Eylül 1999) sahiptir. Koşullar ışığında aşırı derecede uzun süren yargılamalar, başvurusunun Madde 6 haklarını ihlal edebilir: AİHM, ****Kayak / Türkiye****, Başvuru No.60444/08, 10 Temmuz 2012.

* ****Bir avukata erişimin yeterli olup olmadığının**** tespiti, çocuklar söz konusu olduğunda daha sıkı bir incelemeye tabidir: AİHM, ****Salduz / Türkiye****, Başvuru No.36391/02, 27 Kasım 2008, para. 60; AGS, ****Uluslararası Hukukçular Komisyonu (ICJ) / Çek Cumhuriyeti****, Şikayet No.148/2017, 20 Ekim 2020.

* Adalete erişimdeki usuli kısıtlamalar, özellikle de çocukları benzersiz bir şekilde etkileyebilecek olanlar -örneğin, çocuk başvuru sahiplerinin reşit olma yaşına geldiklerinde hukuki yardım arayışını engelleyebilecek zamanasımı süreleri- adaletin sağlanması amacıyla orantılı olmalı ve çocukların etkili bir hukuki çareye erişimini reddedemez: AİHM, ****Stagno / Belçika****, Başvuru No.1062/07, 7 Temmuz 2009; AİHM, ****Mizzi / Malta****, Başvuru No.26111/02, 12 Ocak 2006; AİHM, ****Efstathiou ve Diğerleri / Yunanistan****, Başvuru No.36998/02, 27 Temmuz 2006.

* Mahkeme, "ön soruşturma yapılmaksızın gerçekleştirilen bir ön incelemenin, makamların polis tarafından kötü muameleye ilişkin inandırıcı iddiaların ****etkili bir şekilde soruşturulması**** gerekliliklerini yerine getirmesi için yetersiz olduğuna" hükmetmiştir: AİHM, ****A. / Rusya****, Başvuru No.37735/09, 12 Kasım 2019, para. 66; AİHM, ****Lyapin / Rusya****, Başvuru No.46956/09, 24 Temmuz 2014; AİHM, ****Samesov / Rusya****, Başvuru No.57269/14, 20 Kasım 2018.

* Ayrıca, inandırıcı kötü muamele iddialarına yönelik ön inceleme, makamların ispat yükünü ortadan kaldırmaz: AİHM, ****Olisov ve Diğerleri / Rusya****, Başvuru No.10825/09, 2 Mayıs 2017; AİHM, ****A. / Rusya****, Başvuru No.37735/09, 12 Kasım 2019.

****_Ceza Gözaltısı/Tutukluluk_****

* AİHM, Devlet aktörlerinin, çocukların "gözaltında tam kontrolleri altındayken" kötü muameleden korunmaları konusunda "pozitif bir yükümlülüğü" olduğunu vurgulamıştır. Çocukların benzersiz savunmasızlığı, Devlet aktörlerini, muameleyi bireysel ihtiyaçlarına göre farklılaştırmak, önceden kötü muamele tespit edildiği durumlarda gelecekteki zarardan güvence altına almak ve ek koruma sağlamakla yükümlü kılar: AİHM: ****I.E. / Moldova Cumhuriyeti****, Başvuru No.45422/13, 26 Mayıs 2020, para. 46.

* Bir çocuğun gözaltına alınma/tutuklanma gerekliliğini göstermek, yetişkinlerde olduğundan daha yüksek bir standartı karşılamalıdır. Çocukların soruşturma aşamasında tutukluluğu, en son çare olarak, yalnızca mümkün olan en kısa süre için kullanılmalıdır. Gözaltı/tutukluluk kesinlikle gerekli olduğunda, çocuklar her zaman yetişkinlerden ayrılmalıdır: AİHM, ****Nart / Türkiye****, Başvuru No.20817/04, 6 Mayıs 2008; AİHM, ****Çoselav / Türkiye****, Başvuru No.1413/07, 9 Ekim 2012; ****I.E. / Moldova Cumhuriyeti****, Başvuru No.45422/13, 26 Mayıs 2020.

* ****Çocukların yetişkinlerle birlikte gözaltında tutulması/tutuklanması****, AİHS'in 3. Maddesinin fiili bir ihlali ile sonuçlanabilir: AİHM, ****Güveç / Türkiye****, Başvuru No.70337/01, 20 Ocak 2009.

* Ceza suçuyla suçlanan bir kişi, Devlet gözaltının/tutukluluğun devamı için "ilgili ve yeterli" nedenler olduğunu gösteremediği sürece, yargılama öncesinde daima serbest bırakılmalıdır: AİHM, ****Smirnova / Rusya****, Başvuru No.46133/99 ve 48183/99, 24 Temmuz 2003, para. 58.

* AİHM, Devlet makamlarından, yargılama öncesi gözaltı/tutukluluk lehinde ve aleyhindeki argümanları dengelerken, çocuğun yaşına ve bireysel ihtiyaçlarına özellikle dikkat etmelerini talep etmektedir: AİHM, ****Korneykova / Ukrayna****, Başvuru No.39884/05, 19 Ocak 2012, para. 43–44; AİHM, ****Selçuk / Türkiye****,

Başvuru No.21768/02, 10 Ocak 2006, para. 35–36; AİHM, **J.M. / Danimarka**, Başvuru No.34421/09, 13 Kasım 2012, par. 63.

* Çocukların gözetimine alınması/tutuklanması bağlamında "eğitimsel gözetim" kavramı, sınıf öğretimiyle eşdeğer tutulmamalıdır: AİHM, **D.G. / İrlanda**, Başvuru No.39474/98, 16 Mayıs 2002, para. 81.

* Ayrıca bkz: **M.P. / Danimarka**, Başvuru No.25263/22, İletilme 12 Mayıs 2022 (psikiyatri tesislerinde çocukların fiziksel olarak kısıtlanması hakkında); diğer ilgili uluslararası hukuk:

* Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 186. Maddesi § 4, bir suç işlediği iddia edilen çocukların (18 yaş altı kişiler) soruşturma aşamasında tutukluluk süresinin en fazla dört aya kadar uzatılabileceğini belirtmektedir.

* Avrupa Cezaevi Kuralları, ilgili bölümlerde şunu belirtir: "Kural 11.1: 18 yaşın altındaki çocuklar yetişkinler için olan bir hapishanede değil, özel olarak bu amaç için tasarlanmış bir kurumda tutulmalıdır."

* Birleşmiş Milletler Mahkumların İslahına İlişkin Asgari Standart Kurallar ("Nelson Mandela Kuralları"), ilgili bölümünde şunu belirtir: "Kural 11: Farklı mahkum kategorileri, cinsiyetleri, yaşları, sabıka kayıtları, gözetimine alınma/tutuklanma nedenleri ve ıslah tedavilerinin gereklilikleri dikkate alınarak ayrı kurumlarda veya kurumların ayrı bölümlerinde tutulacaktır."

* Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, ilgili bölümünde şunu belirtir: "Madde 37: Taraf Devletler, ...(c) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğun, insanlık onuruna ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlığa yakışır ve kişinin yaşının gerektirdiği ihtiyaçları gözetken biçimde muamele göreceğini güvence altına alır. Özellikle, özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, aksinin çocuğun yüksek yararına olduğu düşünülmekçe, yetişkinlerden ayrılacaktır."

* Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanmasına Hakkında Asgari Standart Kurallar ("Pekin Kuralları"), ilgili bölümünde şunu belirtir: "Kural 13.4: Yargılama öncesi gözetiminde tutulan çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulacak ve yetişkinleri de barındıran bir kurumun ayrı bir bölümünde veya ayrı bir kurumda tutulacaktır."

* Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, ilgili bölümünde şunu belirtir: "Madde 10(2)(b): Suçlanan çocuklar yetişkinlerden ayrılacak ve mümkün olan en kısa sürede yargı önüne çıkarılacaktır."

****Çocuk Mağdurların ve Tanıkların Korunması****

* Küçük çocuklar **bir öğretmen tarafından kötü muamele gördüğünde**, yaşları ve kötü muamelenin niteliği, bu sınıflandırmanın gerektirdiği değerlendirmeye birlikte, çocukları özellikle savunmasız olarak sınıflandırmak için yeterlidir: ABAD, **Maria Pupino'ya karşı ceza davası**, Dava C-105/03, 16 Haziran 2005.

* İkincil mağduriyetin korunması ve önlenmesine yönelik tüm önlemler, sanığın her zaman adil bir yargılama aldığı şekilde tasarlanmalıdır: ABAD, **Maria Pupino'ya karşı ceza davası**, Dava C-105/03, 16 Haziran 2005.

* Benzer şekilde, makamlar, yargılama sürecinde **çocuk mağdurların yeniden mağdur edilmesini veya travma yaşamasını önlemek** için her türlü çabayı göstermelidir. Mağdurun çektiği acıya, duygusal ıstıraba veya travmaya, özellikle de bu çocuk mağdurların benzersiz savunmasızlığıyla ilgiliyse, kayıtsız kalmak, bir Madde 3 ihlali oluşturmak için yeterli olabilir: AİHM, **B / Rusya**, Başvuru No.36328/20, 7 Şubat 2023; AİHM, **N. G. / Türkiye**, Başvuru No.40591/11, 9 Şubat 2021.

* Mahkeme geçmişte, bir çocuğa, özellikle zihinsel engelli bir çocuğa yönelik **cinsel şiddetin**, mağduru etkili bir şekilde koruyan ceza usullerini ("etkili caydırıcılık vazgeçilmezdir") gerektirdiğini ve bu tür usullerin bulunmamasının "temel değerlerin ve özel hayatın temel yönlerinin" ihlali anlamına geldiğini tespit etmiştir. AİHM, **X ve Y / Hollanda**, Başvuru No. 8978/80, 26 Mart 1985, para. 27.

* Makamların, bilinen veya makul bir tehdit olduğunda çocukların güvenliğini etkili bir şekilde denetleyememesi ve **sağlayamaması**, makamların çocukları koruma konusundaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirememesi anlamına gelir: AİHM, **Kayak / Türkiye**, Başvuru No.60444/08, 10 Temmuz 2012.

* Ayrıca bkz: AİHM, **M. ve M. / Hırvatistan**, Başvuru No.10161/13, 3 Eylül 2015 (çocuk mağdurların yeniden travma yaşamasını önlemek için yargılamanın hızla sonuçlandırılmasının özel gerekliliği hakkında); AİHM, **Kayak / Türkiye**, Başvuru No.60444/08, 10 Temmuz 2012.

****SIĞINMA & GÖÇ****

****İlgili AİHS Maddeleri:****

- * Madde 3: İşkence ve Kötü Muamele Yasağı
- * Madde 5: Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı
- * Madde 8: Kişisel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı
- * Protokol 4, Madde 4: Göçmenlerin Toplu Sınır Dışı Edilmesi Yasağı

****Üstün İlkeler:**** Bir çocuk göçmenin aşırı savunmasızlığı, çocuğun statüsünden veya ebeveyn(ler)inin yasadışı göçmen statüsünden önce gelir ve çocuğun, ebeveyn(ler)inin yanında olup olmamasına bakılmaksızın, ek koruma hakkına sahip olmasını sağlar. Çocuk göçmenlerin gözetimine alınması/tutuklanması, en son çare olarak görülmeli ve yalnızca çocuğun yaşına ve ihtiyaçlarına uyarlanmış koşullarda, mümkün olan en kısa süre için gerçekleşmelidir. Çocuk göçmenler yasal ve insani yardım alma hakkına sahiptir, tehlikeli veya istikrarsız koşullardan derhal çıkarılmalı ve tüm belirlemelerde üstün yararlarının en önemli husus olarak ele alınması gerekir. Çocuklar için gözetim/tutukluluk koşullarının uygunluğunu değerlendirirken, Mahkeme öncelikle çocuğun yaşını, gözetim/tutukluluk koşullarının maddi durumunu ve gözetim/tutukluluk süresini dikkate alacaktır.

****İlgili İçtihat****

****Çocuk Göçmen Gözetimi/Tutukluluğu****

*** **"Aşırı Savunmasızlık"*****

* Diğer bağlamlarda olduğu gibi, sığınma ve göç konularında Devlet makamları, savunmasız kişileri, özellikle de çok küçük, refakatsiz veya her ikisi birden olan çocukları koruma ve bakma konusunda pozitif bir yükümlülüğe sahiptir. Bir çocuğu sınır dışı etme kararları, çocuğun bakılıp bakılmayacağını ve varışta muhtemelen karşılaşacağı koşulları dikkate almalıdır. Refakatsiz bir çocuk göçmenin "aşırı savunmasızlığını" dikkate almama veya makamların haberdar olduğu veya olması gereken kötü muameleyi önlememe, geçmişte Mahkeme'yi Madde 3'ü ihlal eden "tam bir insanlık eksikliği" bulmaya yöneltmiştir: AİHM, ***Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika**, Başvuru No.13178/03, 12 Ekim 2006, para. 103, 66; ayrıca bkz: AİHM, **Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar / Malta**, Başvuru No.25794/13 ve 28151/13, 22 Kasım 2016; AİHM, **H.A. ve Diğerleri / Yunanistan**, Başvuru No.19951/16, 28 Şubat 2019.

* Mahkeme ayrıca, çocuğun "aşırı savunmasızlığının" "belirleyici faktör olduğunu ve yasadışı göçmen statüsüne ilişkin değerlendirmelerden önce geldiğini" tespit etmiştir; bu durum çocuk ebeveyn(ler)inin yanındayken de geçerlidir. **Çocuğun ebeveyn(ler)inin varlığı**, "makamları, çocukları koruma ve Sözleşme'nin 3. Maddesi uyarınca pozitif yükümlülüklerinin bir parçası olarak uygun önlemler alma görevlerinden muaf tutmaz." AİHM, **Popov / Fransa**, Başvuru No.39472/07, 19 Ocak 2012, para. 91; ayrıca bkz: AİHM, **Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika**, Başvuru No.13178/03, 12 Ekim 2006; AİHM, **G.B. ve Diğerleri / Türkiye**, Başvuru No.4633/15, 17 Ekim 2019; AİHM, **Tarakhel / İsviçre [BD]**, Başvuru No.29217/12, 4 Kasım 2014; AİHM, **Muskhadzhiyeva ve Diğerleri / Belçika**, Başvuru No.41442/07, 19 Ocak 2010.

* Refakatsiz göçmen çocukların değil, ilgili makamların, bakım ve istikrarlı barınma sağlamak için "gerekli adımları atma" sorumluluğu vardır. Ayrıca, makamların **geçici yerleştirme** emirlerine göre hareket etmemesi veya çocuğu uygun olmayan bir durumdan çıkarmaması, savunmasız çocuk göçmenleri "korumak ve onlarla ilgilenmek" yükümlülüğünü yerine getirememek anlamına gelebilir ve bu Madde 3'ün ihlalidir (AİHM, **Khan / Fransa**, Başvuru No.12267/16, 28 Şubat 2019, para. 90, 44). "Mülteci statüsü elde etmeye çalışan" bir çocuk, "ister yalnız ister ebeveyn(ler)inin yanında olsun", "koruma ve insani yardım alma" hakkına sahiptir. AİHM, **Tarakhel / İsviçre**, Başvuru No.29217/12, 4 Kasım 2014, para. 99.

* Mahkeme, gözetimin/tutukluluğun **zararlı etkilerini**, bir çocuğun benzersiz zihinsel, duygusal ve gelişimsel ihtiyaçlarını (başlarına gelenleri anlama veya işleme kapasitelerinin sınırlı olması dahil); gözetimin/tutukluluğun küçük çocuklarda neden olabileceği özel stres, kaygı ve travmayı; ve özgürlükten yoksun bırakmanın genel etkilerini içeren kümülatif bir ölçüm olarak değerlendirir: AİHM, **N.B. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.49775/20, 31 Mart 2022; AİHM, **Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika**, Başvuru No.13178/03, 12 Ekim 2006; AİHM, **G.B. ve Diğerleri / Türkiye**, Başvuru No.4633/15, 17 Ekim 2019; AİHM, **M.H. ve Diğerleri / Hırvatistan**, Başvuru No.15670/18, 18 Kasım 2021.

* **İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Muamele**

* Mahkeme, göçmen gözetiminin/tutukluluğunun tüm koşullarının yeterliliği belirlemek için değerlendirilmesi gerekirken (AİHM, **Labita / İtalya [BD]**, Başvuru No.26772/95, 6 Nisan 2000), Madde 3 ve 5 ihlallerinde **özellikle öne çıkan** üç alan olduğunu tespit etmiştir. İlgili kısımlarda bunlar şunları içerir: göçmenin yaşı, gözetim/tutukluluk koşullarının maddi durumu ve gözetim/tutukluluk süresi:

*AİHM, **M.D. ve A.D. / Fransa**, Başvuru No.57035/18, 22 Temmuz 2021; AİHM, **Price / Birleşik Krallık**, Başvuru No.33394/96, 10 Temmuz 2001; AİHM, **Mikadze / Rusya**, Başvuru No.52697/99, 7 Haziran 2007); AİHM, **Rahimi / Yunanistan**, Başvuru No.8687/08, 5 Nisan 2011; AİHM, **N.B. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.49775/20, 31 Mart 2022; AİHM, **A.D. / Malta**, Başvuru No.12427/22, 17 Ekim 2023; ve AİHM **J.B. ve Diğerleri / Malta**, Başvuru No.1766/23, 22 Ekim 2024.

* **Yaş ve Maddi Koşullar**

* Çocukların göç bağlamında "özel ihtiyaçları" vardır, sadece savunmasızlıkları ve "bağımsızlıktan yoksun olmaları" nedeniyle değil, aynı zamanda sığınmacı statüleri nedeniyle de. Gözetim merkezlerinin bu ihtiyaçları karşılama yeteneğinde en önemli olan, koşulların çocukların yaşına ve ihtiyaçlarına, mobilya ve çocuk bakımı ihtiyaçları, gözetim/tutukluluk süresi, tıbbi bakıma ve diğer insani hizmetlere erişim, psikolojik hizmetler, açık havaya ve egzersize erişim, eğitim ve eğitimsel gözetim, hukuki temsil ve insani yardım dahil olmak üzere, iyi bir şekilde "uyarlanmış" olmasıdır. Çocukların yetişkin tesislerinde gözetiminde tutulması/tutuklanması genellikle kötü muamele teşkil eder: AİHM, **R.R. ve Diğerleri / Macaristan**, Başvuru No.36037/17, 2 Mart 2021, para 41, 44; AİHM, **Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika**, Başvuru No.13178/03, 12 Ekim 2006; AİHM, **Tarakhel / İsviçre**, Başvuru No.29217/12, 4 Kasım 2014; AİHM, **S.F. ve Diğerleri / Bulgaristan**, Başvuru No.8138/16, 7 Aralık 2017; AİHM, **Muskhadzhiyeva ve Diğerleri / Belçika**, Başvuru No.41442/07, 19 Ocak 2010; AİHM, **Moustahi / Fransa**, Başvuru No.9347/14, 25 Haziran 2020; AİHM, **Darboe ve Camara / İtalya**, Başvuru No.5797/17, 21 Temmuz 2022; AİHM, **M.H. ve Diğerleri / Hırvatistan**, Başvuru No.15670/18, 18 Kasım 2021; AİHM, **Rahimi / Yunanistan**, Başvuru No.8687/08, 5 Nisan 2011.

* Koşulların çocukların ihtiyaçlarına uyarlanmasının yanı sıra, Mahkeme gözetim/tutukluluk koşullarını değerlendirirken, "gözetim alanındaki kişisel alan, açık havada egzersiz imkanı, doğal ışık veya hava erişimi, havalandırma ve temel sağlık ve hijyen gerekliliklerine uyum" gibi faktörleri diğer değerlendirmelerin yanı sıra dikkate almıştır. Çocukların bulunduğu durumlarda, bu koşullar yalnızca yetişkinlerin bulunması durumuna kıyasla daha sıkı bir incelemeye tabi tutulabilir. "Küçük çocukları uygun olmayan koşullarda gözetiminde tutmak/tutuklamak... tek başına Madde 5 § 1'in ihlali sonucuna yol açabilir." AİHM, **G.B. ve Diğerleri / Türkiye**, Başvuru No.4633/15, 17 Ekim 2019, para. 100, 151; AİHM, **Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika**, Başvuru No.13178/03, 12 Ekim 2006; AİHM, **Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan**, Başvuru No.14902/10, 31 Temmuz 2012. Bu aynı zamanda çocuğun geçmiş travmalarının ve gözetimin/tutukluluğun

çocuğun gelişimi ve ilişkileri üzerindeki etkisinin değerlendirilmesini içerebilir: AİHM, **M.H. ve Diğerleri / Hırvatistan**, Başvuru No.15670/18, 18 Kasım 2021.

* Şiddete veya huzursuzluğa maruz kalma, çocuklar söz konusu olduğunda Mahkeme için özellikle endişe vericidir: AİHM, **Rahimi / Yunanistan**, Başvuru No.8687/08, 5 Nisan 2011, para. 85, 91.

* Mahkeme, geçmişteki Madde 3 ihlalleri ile Madde 3 eşliğini karşılamayan davalar arasında, mağdurun yaşı da dahil olmak üzere "davanın tüm koşullarına" dayanarak koşulların "asgari şiddet düzeyini" değerlendirerek ayırım yapmıştır: AİHM, **A.B. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.11593/12, 12 Temmuz 2016, para. 108.

* ****Süre****

* Hapishane benzeri koşullar, duysal veya duygusal zarara katkıda bulunanlar veya çocuklarda kaygı, belirsizlik veya sıkıntıya başka şekilde katkıda bulunabilecek koşullar, aileler için aksi takdirde yeterince uyarlanmış olsa bile "çocuklar için zararlı sonuçlar doğuracak ve Madde 3'ün... eşliğini aşacaktır": AİHM, **M.H. ve Diğerleri / Hırvatistan**, Başvuru No.15670/18, 18 Kasım 2021, para. 199; AİHM, **R.C. ve V.C. / Fransa**, Başvuru No.76491/14, 12 Temmuz 2016; **R.K. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.68264/14, 7 Aralık 2016.

* Gözaltı/tutukluluk süresi "birincil öneme sahiptir", çünkü Mahkeme, koşullar aksi halde uygun olmasa bile kısa bir sürenin "izin verilebilir" olabileceği sonucuna varmıştır. Çok küçük çocuklar veya bebekler söz konusu olduğunda, kısa bir süre bile kabul edilemez olabilir ve çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal refahına zararlı olabilir: AİHM, **A.B. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.11593/12, 12 Temmuz 2016, para. 114; AİHM, **R.C. ve V.C. / Fransa**, Başvuru No.76491/14, 12 Temmuz 2016.

* Küçük çocukların söz konusu olduğu, refahları için uygun olmayan koşullarda birkaç ay veya daha uzun bir süre, Madde 5'in ihlali anlamına gelen "fili bir özgürlükten yoksun bırakma" teşkil eder: AİHM, **R.R. ve Diğerleri / Macaristan**, Başvuru No.36037/17, 2 Mart 2021, para. 74; AİHM, **H.M. ve Diğerleri / Macaristan**, Başvuru No.38967/17, 2 Haziran 2022; AİHM, **R.M. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.33201/11, 12 Temmuz 2016; AİHM, **M.B.K ve Diğerleri / Macaristan**, Başvuru No.73860/17, 24 Şubat 2022.

* ****Çocukların Yasal Gözaltısı/Tutukluluğu ve "En Son Çare"*****

* Mahkeme, geçmişteki Madde 3 ihlalleri ile Madde 3 eşliğini karşılamayan davalar arasında, çocuk başvuru(lar)a gelecek zararın yakınlığını veya olasılığını, kötü uyarlanmış bir kabul merkezine yerleştirilme dahil olmak üzere değerlendirerek ayırım yapmıştır. Bu olasılık veya yakınlığın bulunmadığı durumlarda, Mahkeme ihlal tespit etmeyi reddetmiştir: AİHM, **N.A. ve Diğerleri / Danimarka**, Başvuru No.15636/16, 28 Haziran 2016; AİHM, **S.M.H. / Hollanda**, Başvuru No.5868/13, 17 Mayıs 2016.

* Makamlar, çocuklar da dahil olmak üzere herhangi bir göçmenin gözüaltına alınmasının/tutuklanmasının hem yasal hem de keyfi olmadığını göstermelidir. İkincisini değerlendirirken, makamların iyi niyetle hareket edip etmediği, gözüaltının/tutukluluğun devamı ile belirtilen amaç arasında yeterli bir bağlantı olup olmadığı ve gözüaltı/tutukluluk süresi ile koşullarının makul olup olmadığı gibi çeşitli parametreler devreye girer: AİHM, **Kanagaratnam / Belçika**, Başvuru No.15297/09, 13 Aralık 2011.

* Mahkeme, "çocuklarla ilgili tüm kararlarda, **üstün yararlarının** en önemli husus olması gerektiğini" vurgulamıştır; bu, "çocukların gözüaltına alınmasının/tutuklanmasının yalnızca bir son çare önlemi olduğunun" sağlanmasını da içerir. AİHM, **Popov / Fransa**, Başvuru No.39472/07, 19 Ocak 2012, para. 140-141. Mahkeme, "çeşitli uluslararası kuruluşların Devletleri giderek daha fazla, çocukların göçmen gözüaltısını/tutukluluğunu derhal ve tamamen durdurmaya veya ortadan kaldırmaya çağırdığını" (AİHM, **M.H. ve Diğerleri / Hırvatistan**, Başvuru No.15670/18, 18 Kasım 2021, para. 200) ve makamların, bir çocuğun gözüaltına alınmasının/tutuklanmasının gerçekten "bir son çare önlemi" olduğunu gösterebildikleri durumlarda Madde 5'e uygun hareket ettiklerini belirtmiştir. AİHM, **M.D. ve A.D. / Fransa**, Başvuru No.57035/18, 22 Temmuz 2021, para. 86.

* Çocuk göçmenler ve aileler, gözetimlerinin/tutukluluklarının yasallığının, hukuki yardım ve başvuru sahiplerinin anlayabileceği bir dilde materyaller sağlanması da dahil olmak üzere, anlamlı bir **yasal incelemesine** hak kazanır: AİHM, **Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan**, Başvuru No.14902/10, 31 Temmuz 2012.

* Makamlar, **refakatsiz çocukların** varlığını, onlara bir vasi atanabilmesi, yasal yardım ve koruma sağlanabilmesi ve mevcut yardımlar hakkında bilgilendirilebilmeleri için, kamu davacısına veya diğer ilgili makamlara bildirmekle yükümlüdür: AİHM, **Sh.D. ve Diğerleri / Yunanistan, Avusturya, Hırvatistan, Macaristan, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Slovenya**, Başvuru No.14165/16, 13 Haziran 2019.

* Ayrıca bkz: AİHM, **R.R. ve Diğerleri / Macaristan**, Başvuru No.36037/17, 2 Mart 2021 (çocuk sığınmacılar için kabul edilebilir koşulların değerlendirilmesi); AİHM, **M.S.S. / Belçika ve Yunanistan [BD]**, Başvuru No.30696/09, 21 Ocak 2011; AİHM, **Khalifa ve Diğerleri / İtalya**, Başvuru No.16483/12, 15 Aralık 2016 (kabul edilebilir gözetim/tutukluluk koşulları sorusu hakkında genel olarak). İletilen davalar: AİHM, **Hasani / İsveç**, Başvuru No.35950/20, İletilme 22 Eylül 2022; **K.O. ve v.O. / Polonya**, Başvuru No.46748/21, İletilme 6 Şubat 2023; **Sharafane / Danimarka**, Başvuru No.5199/23, 12 Kasım 2024.

* Mahkeme geçmişte, çocuk psikiyatristi Dr. Hayez'in "hapsedin çocukların gelişimi üzerindeki felaket etkisi" ve bunun "kökten bir aşağılık duygusu ve umutsuzluğa, bozulmuş bir benlik imajı ve öz saygıya, ebeveynlerin ve ailenin değeri hakkında şüphelere" yol açabileceği hakkındaki çalışmasına atıfta bulunmayı uygun görmüştür.

* Makamlar, çocuklar da dahil olmak üzere herhangi bir göçmenin gözetimine alınmasının/tutuklanmasının hem yasal hem de keyfi olmadığını göstermelidir. İkincisini değerlendirirken, makamların iyi niyetle hareket edip etmediği, gözetiminin/tutukluluğun devamı ile belirtilen amaç arasında yeterli bir bağlantı olup olmadığı ve gözetim/tutukluluk süresi ile koşullarının makul olup olmadığı gibi çeşitli parametreler devreye girer: AİHM, **Kanagaratnam / Belçika**, Başvuru No.15297/09, 13 Aralık 2011.

* Mahkeme, "çocuklarla ilgili tüm kararlarda, **üstün yararlarının** en önemli husus olması gerektiğini" vurgulamıştır; bu, "çocukların gözetimine alınmasının/tutuklanmasının yalnızca bir son çare önlemi olduğunun" sağlanmasını da içerir. AİHM, **Popov / Fransa**, Başvuru No.39472/07, 19 Ocak 2012, para. 140-141. Mahkeme, "çeşitli uluslararası kuruluşların Devletleri giderek daha fazla, çocukların göçmen gözetimini/tutukluluğunu derhal ve tamamen durdurmaya veya ortadan kaldırmaya çağırdığını" (AİHM, **M.H. ve Diğerleri / Hırvatistan**, Başvuru No.15670/18, 18 Kasım 2021, para. 200) ve makamların, bir çocuğun gözetimine alınmasının/tutuklanmasının gerçekten "bir son çare önlemi" olduğunu gösterebildikleri durumlarda Madde 5'e uygun hareket ettiklerini belirtmiştir. AİHM, **M.D. ve A.D. / Fransa**, Başvuru No.57035/18, 22 Temmuz 2021, para. 86.

* Çocuk göçmenler ve aileler, gözetimlerinin/tutukluluklarının yasallığının, hukuki yardım ve başvuru sahiplerinin anlayabileceği bir dilde materyaller sağlanması da dahil olmak üzere, anlamlı bir **yasal incelemesine** hak kazanır: AİHM, **Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan**, Başvuru No.14902/10, 31 Temmuz 2012.

* Makamlar, **refakatsiz çocukların** varlığını, onlara bir vasi atanabilmesi, yasal yardım ve koruma sağlanabilmesi ve mevcut yardımlar hakkında bilgilendirilebilmeleri için, kamu davacısına veya diğer ilgili makamlara bildirmekle yükümlüdür: AİHM, **Sh.D. ve Diğerleri / Yunanistan, Avusturya, Hırvatistan, Macaristan, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Slovenya**, Başvuru No.14165/16, 13 Haziran 2019.

* Ayrıca bkz: AİHM, **R.R. ve Diğerleri / Macaristan**, Başvuru No.36037/17, 2 Mart 2021 (çocuk sığınmacılar için kabul edilebilir koşulların değerlendirilmesi); AİHM, **M.S.S. / Belçika ve Yunanistan [BD]**, Başvuru No.30696/09, 21 Ocak 2011; AİHM, **Khalifa ve Diğerleri / İtalya**, Başvuru No.16483/12, 15 Aralık 2016 (kabul edilebilir gözetim/tutukluluk koşulları sorusu hakkında genel olarak). İletilen davalar: AİHM, **Hasani / İsveç**, Başvuru No.35950/20, İletilme 22 Eylül 2022; **K.O. ve v.O. / Polonya**, Başvuru No.46748/21, İletilme 6 Şubat 2023; **Sharafane / Danimarka**, Başvuru No.5199/23, 12 Kasım 2024.

* Mahkeme geçmişte, çocuk psikiyatristi Dr. Hayez'in "hapsedin çocukların gelişimi üzerindeki felaket etkisi" ve bunun "kökten bir aşağılık duygusu ve umutsuzluğa, bozulmuş bir benlik imajı ve öz saygıya, ebeveynlerin ve ailenin değeri hakkında şüphelere" yol açabileceği hakkındaki çalışmasına atıfta bulunmayı uygun görmüştür. "yanlış ve karamsar bir değerlendirmeye, neyin doğru ve yanlış olduğuna dair daha köklü bir şekilde, sosyal otoritenin haksız ve her zaman güvenilmez olarak olumsuz bir imajına ve bir nefret duygusunun ve intikam arzusunun gelişmesine" yol açabileceğini belirtmiştir. Bkz: AİHM, **Kanagaratnam / Belçika**, Başvuru No.15297/09, 13 Aralık 2011, para. 41.

Giriş ve İkamet

* ABAD, bir refakatsiz çocuğun iki Üye Devlette sığınma başvurusunda bulunduğu ve her iki Üye Devletin topraklarında da aile üyesi bulunmadığı durumlarda, sorumlu Üye Devletin, çocuğun başvuru sırasında bulunduğu Üye Devlet olduğuna hükmetmiştir: ABAD, **MA ve Diğerleri / İçişleri Bakanlığı (Birleşik Krallık)**, Dava C-648/11, 21 Şubat 2013. Dava, 343/2003 sayılı Tüzüğün 6. Maddesinin yorumu ile ilgilidir.

* Avrupa Bölgeler ve Yerel Yönetimler Komitesi, "birçok Ukraynalı mültecinin özellikle savunmasız olduğunu ve yaklaşık yarısının çocuk olduğunu" vurgulamakta, Ukraynalı mülteci çocuklar için bir "Çocuk Koruma Paketi"ni desteklemekte, "insan ticaretini önlemek için güçlü önlemler çağrısında bulunmaktadır, çünkü Ukrayna'dan kaçanların çoğunluğu kadın ve çocuklardır ve insan hakları raporları, organize suç grupları tarafından cinsel ve emek sömürüsü de dahil olmak üzere hedef alındıkları ve sömürüldükleri vakalarda bir artış olduğunu göstermiştir": Avrupa Bölgeler ve Yerel Yönetimler Komitesi'nin AB bölgeleri ve şehirlerinin Ukrayna'ya desteğine ilişkin Kararı, 2022/C 301/01, 5 Ağustos 2022.

* Sınır dışı etme sorularında, Mahkeme, makamların çocuk göçmenin ve toplumun birbiriyle çatışan çıkarlarını dengelemek zorunda olduğuna, bu dengenin uluslararası sözleşmeler, özellikle de Çocuk Hakları Sözleşmesi tarafından yönetildiğine hükmetmiştir: AİHM, **A.M. ve Diğerleri / Fransa**, Başvuru No.24587/12, 12 Temmuz 2016.

Aile Birleşimi ve Ayrılmış Çocuklar

* Mahkeme, Dublin III Tüzüğü'nün 27. Maddesinin, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 7, 24 ve 47. Maddeleriyle birlikte okunmasının, refakatsiz bir çocuğa, devralmayı reddetme kararının yargısal incelemesi hakkı tanınmasını gerektirdiğini ifade etmiştir. Ancak, çocuğun akrabasının böyle bir temyiz hakkı yoktur: ABAD, **I, S / Adalet ve Güvenlik Devlet Sekreteri, [BD]**, Dava C-19/21, 1 Ağustos 2022.

* Refakatsiz bir mülteci çocuğun, bu süreçte reşit olmuş olan ebeveynine aile birleşimi amacıyla ulusal vize verilmesinin reddedilmesi, AB hukukuna aykırıdır: ABAD, **Bundesrepublik** **Almanya / SW ve BL**, Dava C-273/20, 1 Ağustos 2022; **Bundesrepublik Almanya / BC**, C-355/20, 1 Ağustos 2022; **Bundesrepublik Almanya / XC**, C-279/20, 1 Ağustos 2022.

* 18 yaşın altındaki bir çocuk tarafından yapılan uluslararası koruma başvurusu, ebeveynlerine bu tür bir korumanın başka bir Üye Devlette zaten verilmiş olması gerekçesiyle, Dublin III Tüzüğü uyarınca kabul edilemez olarak reddedilemez: ABAD, **RO / Bundesrepublik Almanya**, Dava C-720/20, 1 Ağustos 2022.

* ***Yerleşik bir göçmenin sınır dışı edilmesi***, özellikle başvuru bir çocuk olduğunda, bireyin Madde 8 haklarına müdahaledir. Madde 8, "diğer insanlarla ilişkiler kurma ve geliştirme hakkını korur" ve bir bireyin "sosyal kimliğinin yönlerini kapsayabilir". Bu nedenle, "yerleşik göçmenlerle içinde yaşadıkları topluluk arasındaki sosyal bağların tamamı, Madde 8 tarafından korunan 'özel hayat' kavramının bir parçasını oluşturur": AİHS, **Maslov / Avusturya [BD]**, Başvuru No.1638/03, 23 Haziran 2008, para. 63; AİHS, **Osman / Danimarka**, Başvuru No.38058/09, 14 Haziran 2011.

* Mahkeme, çocuklarını menşe ülkede geride bırakan ve başka bir yere yerleşen ebeveynlerin "bu çocukların kalacağına dair geri alınamaz bir karar aldıkları ve gelecekteki herhangi bir aile birleşimi fikrinden vazgeçtikleri varsayılamayacağına" hükmetmiştir: AİHM, **Sen / Hollanda**, Başvuru No.31465/96, 21 Aralık 2001, para. 176.

* Benzer şekilde, ebeveynler çocuklarını gönüllü olarak başka bir ülkede ikamet etmek üzere gönderdiklerinde, çocuk ailesiyle teması sürdürme hakkını veya ikamet ve sınır dışı kararlarında aile birleşimi çıkarlarının dikkate alınması hakkını kaybetmez: AİHM, **Osman / Danimarka**, Başvuru No.38058/09, 14 Haziran 2011.

* Devletlerin göçmenlerin ikamet yeri veya aile birleşimi tercihlerine saygı gösterme konusunda genel bir yükümlülüğü olmamakla birlikte (AİHM, **Abdulaziz, Cabales ve Balkandali / Birleşik Krallık**, Başvuru No.9214/80, 28 Mayıs 1983), çocukları ve aileleri içeren davalarda, makamlar çocuğun üstün yararına öncelik vermeli ve sınır dışı etmenin aile hayatının sağlanması ve korunmasında ne ölçüde engel teşkil edeceğini dikkate almalıdır: AİHM, **Mugenzi / Fransa**, Başvuru No.52701/09, 10 Temmuz 2014; AİHM, **Sen / Hollanda**, Başvuru No.31465/96, 21 Aralık 2001.

* Aileler, sınır dışı ve birleşme konularında, Madde 8 tarafından korunan çıkarlara saygı da dahil olmak üzere, usuli korumalar ve adil yargılama hakkına sahiptir. Yeterli bir karar verme süreci hem adil hem de çabuktur: AİHM, **Ciliz / Hollanda**, Başvuru No.29192/95, 11 Temmuz 2000; AİHM, **Saleck Bardi / İspanya**, Başvuru No.66167/09, 24 Mayıs 2011.

* Mahkeme, çocukların **aile birleşimi** başvuruları sırasındaki **yaşlarını**, aile birleşiminin gerçekleşme olasılığını ve çocukların başvuru ülkesi ile ikamet veya menşe ülkeleri arasındaki bağlarını -dilsel, kültürel, sosyal ve ailesel- dikkate alacaktır. Mahkeme geçmişte, "ilgili çocukların... küçük çocuklar kadar bakıma ihtiyaç duymayacakları ve giderek kendi başlarının çaresine bakabilecekleri bir yaşa geldikleri" başvuruları reddetmiştir. AİHM, **Berisha / İsviçre**, Başvuru No.948/12, 30 Temmuz 2013, para. 56; **I.A.A ve Diğerleri / Birleşik Krallık**, Başvuru No.25960/13, 8 Mart 2016; AİHM, **Sen / Hollanda**, Başvuru No.31465/96, 21 Aralık 2001.

****ÇOCUK KATILIMI****

****İlgili AİHS Maddeleri:****

- * Madde 5: Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı
- * Madde 6: Adil Yargılanma Hakkı
- * Madde 8: Kişisel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı

****Üstün İlkeler:**** BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. Maddesi uyarınca, kendi görüşlerini oluşturabilen her çocuk, kendilerini etkileyen konularda, idari ve yargısal işlemler de dahil olmak üzere, söz konusu görüşleri ifade etme hakkına sahiptir. Çocuğun olgunluğu ve yeteneği ölçüsünde mümkün olduğunca, çocuklara dinlenilme ve tercihlerini ifade etme fırsatı verilmelidir. Bir çocuğun, kendisini etkileyen veya açılan yargılamalara katılma hakkı.

****İlgili İçtihat****

* Mahkeme, çocuğun kendi yargılamasını **anlama ve katılma hakkı** ile, Madde 6'nın ceza davalarında izin verdiği şekilde, duruşmanın aleniyeti ve kamuoyuna açıklığı üzerindeki belirli sınırlamalar arasında yakın bir bağ kurmuştur: AİHM, **T. / Birleşik Krallık**, Başvuru No.24724/94, 16 Aralık 1999; AİHM, **Stanford / Birleşik Krallık**, Başvuru No.16757/90, 23 Şubat 1994.

* Çocuklar, olgunlukları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak, mümkün olduğunca kendilerini etkileyen konulara dahil edilmelidir. Mahkeme, çocukların kendilerini maddi olarak etkileyen işlemlerde, ailevi konularda

(AİHM, **M. ve M. / Hırvatistan**, Başvuru No. 10161/13, 3 Eylül 2015; AİHM, **N.Ts. / Gürcistan**, Başvuru No.71776/12, 2 Şubat 2016) olduğu kadar medeni veya cezai konularda da (AİHM, **G.U. / Türkiye**, Başvuru No.16143/10, 18 Ekim 2016; **Güvey / Türkiye**, Başvuru No.70337/01, 20 Ocak 2009) dinlenilme ve görüşlerinin yeterince temsil edilme hakkı olduğunu vurgulamıştır.

* Çocuklarla seyrek görüşmek veya anlamlı bir katılım olmaksızın, sadece rapor hazırlamak gibi, yeterli çocuk katılımı oluşturmaz: AİHM, **N.Ts. / Gürcistan**, Başvuru No.71776/12, 2 Şubat 2016.

* Ayrıca bkz: **A.P. ve A.M. / Çek Cumhuriyeti**, Başvuru No.22216/20, İletilme 27 Mayıs 2020 (çocuğun katılımı olmadan, bir çocuğun bakımının anneden bir kriz merkezine devredilmesi hakkında).

****ÇOCUK TİCARETİ ve ZORLA ÇALIŞTIRMA****

****İlgili AİHS Maddeleri:****

* Madde 3: İşkence ve Kötü Muamele Yasağı

* Madde 4: İnsan Ticareti, Kölelik, Zorla Çalıştırma Yasağı

****Üstün İlkeler:**** Çocukların özel savunmasızlığı, onlara sadece çocuk ticaretine karşı etkili caydırıcılık oluşturmakla yükümlü olmayan, aynı zamanda bu tür eylemlere ilişkin tüm inandırıcı iddiaları soruşturan ve insan onuruna ve bütünlüğüne yönelik bu tür ihlalleri işleyenleri kovuşturan makamlar tarafından ek koruma hakkı verir. Madde 4 anlamında "zorla veya zorunlu çalıştırma" olarak nitelendirilebilmek için, geleneksel fiziksel zorlama bulunmasa bile, çocukların seçenek yokluğuna eşdeğer bir korku ve umutsuzluk tespit etmeleri yeterlidir.

****İlgili İçtihat****

* Mahkeme, "çocukların ve diğer savunmasız bireylerin, özellikle, insan ticareti veya zorla çalıştırma gibi kişisel bütünlüğe yönelik ciddi ihlallere karşı, etkili caydırıcılık şeklinde Devlet korumasına hak kazandığına" hükmetmiştir: AİHM, **Stubbings ve Diğerleri / Birleşik Krallık**, Başvuru No.22083/93, 22 Ekim 1996, para. 64; **A. / Birleşik Krallık**, AİHM, **Siliadin / Fransa**, Başvuru No.73316/01, 26 Temmuz 2005; AİHM, **V.C.L. ve A.N. / Birleşik Krallık**, Başvuru No.77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021.

* "Zorla veya zorunlu çalıştırma" olarak nitelendirilebilmek için fiziksel veya zihinsel zorlama mutlaka gerekli değildir. Özellikle çocuklar söz konusu olduğunda, Mahkeme, bireyin ayrılma veya hizmeti reddetme konusunda anlamlı bir seçeneği olmayacak kadar tehdit altında hissetmesinin yeterli olduğunu vurgulamıştır. Bu korku, refakatsiz göçmenlerin artan savunmasızlığı ile daha da şiddetlenebilir: AİHM, **Siliadin / Fransa**, Başvuru No.73316/01, 26 Temmuz 2005, para. 116-118; AİHM, **C.N. ve V. / Fransa**, Başvuru No.67724/09, 11 Ekim 2012.

* Mahkeme, "ticareti yapılan çocuk mağdurlarının, ticareti yapıldığının farkında olmayan veya ifşa etmekten çok korkabilecek özellikle savunmasız bir grup olmaları nedeniyle", mağdur statüleri, çocuk ticareti mağdurlarının zorla çalıştırılmaları sırasında işledikleri suçlardan dolayı kovuşturulması çabalarının, kullanılabilir kanıt elde etmenin sınırlarını ve çocuğun iradi kusurluluğunu dikkate alması gerektiğine hükmetmiştir: AİHM, **V.C.L. ve A.N. / Birleşik Krallık**, Başvuru No.77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021, para. 199.

* Devletin çocukları "Madde 3 ve 8 kapsamına giren şiddet eylemlerinden" koruma çabaları, "insan onuruna saygıyı sağlamayı ve çocuğun üstün yararını korumayı hedeflemeli", gelecekteki kötü muameleye karşı caydırıcılık üretmeli ve mevcut veya gelecekteki kötü muameleyi makul bir şekilde önlemelidir: AİHM, **Söderman / İsveç**, Başvuru No.5786/08, 12 Kasım 2013, para. 81; AİHM, **M.P. ve Diğerleri / Bulgaristan**, Başvuru No.22457/08, 15 Kasım 2011; AİHM, **V.C.L. ve A.N. / Birleşik Krallık**, Başvuru No.77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021.

* Mahkeme, Devletlerin Madde 4 uyarınca hem "Madde 4'ü ihlal eden eylemleri cezalandırma ve etkili bir şekilde kovuşturma" hem de "makamların dikkatine geldiğinde potansiyel sömürü durumlarını soruşturma usuli yükümlülüğü" olduğunu açıklığa kavuşturmuştur. Bu, özellikle çocuk mağdurlar söz konusu olduğunda geçerlidir: AİHM, **C.N. ve V. / Fransa**, Başvuru No.67724/09, 11 Ekim 2012, para. 104; AİHM, **Rantsev / Kıbrıs ve Rusya**, Başvuru No.25965/04, 7 Ocak 2010; AİHM, **M. ve Diğerleri / İtalya ve Bulgaristan**, Başvuru No.40020/03, 31 Temmuz 2012.

İKLİM ADALETİ

İlgili AİHS Maddeleri:

- * Madde 2: Yaşam Hakkı
- * Madde 3: İşkence Yasağı
- * Madde 6: Adil Yargılanma Hakkı
- * Madde 8: Kişisel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı
- * Madde 13: Etkili Bir Hukuk Yoluna Başvuru Hakkı

Üstün İlkeler: Çocukların savunmasızlığı, onlara iklim adaletine erişim hakkı verir. Makamlardan, çocuk istismarı vakalarını ele almak, caydırmak ve kovuşturmak için tüm makul araçları ve mevcut yetkileri kullanmaları beklenir. Bu, makul bir süre içinde kapsamlı bir soruşturma yürütmeyi ve acil hukuki yardım sağlamayı içerir. Bunun dışında, iklim değişikliğini durdurmak için karar alma süreçlerine çocukların dahil edilmesini sağlamalıdır.

-**Adalete Erişim**

Eski belediye başkanı, yetersiz hükümet eyleminin yaşam hakkını (AİHS Md. 2) ve özel ve aile hayatına ve konutuna saygı hakkını (AİHS Md. 8) ihlal ettiğini ileri sürerek ulusal iklim politikalarının yargısal incelemesini talep etmektedir: AİHM, **_Carême / Fransa_**, Başvuru No.7189/21, 9 Nisan 2024. Mahkeme, Sözleşme uyarınca mağdur statüsü sağlanmadığı için başvuruyu kabul edilemez buldu.

Bir dizi heyelan ile ilgili olarak, mahkeme, Devlet makamlarının yeterli önlemleri almadığını ve yeterli bir adli soruşturma yapılmaması ve mülkiyetin korunmaması nedeniyle AİHS Md. 2'yi (yaşam hakkı) ihlal ettiğini tespit etti: AİHM, **_Budayeva ve Diğerleri / Rusya_**, Başvuru No.15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 ve 15343/02 (2008).

Heathrow havaalanından gelen gürültü ile ilgili olarak, Mahkeme AİHS Madde 13'ün (etkili bir hukuk yoluna başvuru hakkı) ihlal edildiğini tespit etti: AİHM, **_Hatton ve Diğerleri / Birleşik Krallık_**, Başvuru No.36022/97 (2003).

Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı

Kıdemli kadınlar iklim değişikliğinin sağlık sorunlarını şiddetlendirdiğini savunuyor: AİHM, **_Verein KlimaSeniorinnen Schweiz ve Diğerleri / İsviçre_**, Başvuru No.53600/20 (2024) (Mahkeme, AİHS'in 8. Maddesinin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğini ve oybirliğiyle, AİHS'in 6(1). Maddesinin (mahkemeye erişim) ihlal edildiğini tespit etti).

Bir atık arıtma tesisi ile ilgili olarak, Mahkeme AİHS Madde 8'in (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğini tespit etti: AİHM, **_Giacomelli / İtalya_**, Başvuru No.59909/00 (2007).

Bir çelik fabrikasından kaynaklanan emisyonlarla ilgili olarak, Mahkeme AİHS Madde 8'in (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğini tespit etti: AİHM **_Fadeyeva / Rusya_**, Başvuru No.55723/00 (2005).

Devletin bir kimya fabrikasına ilişkin riskler hakkında bilgi sağlamaması nedeniyle, Mahkeme Devletin AİHS Madde 8'i (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal ettiğini tespit etti: AİHM, ****_Guerra ve Diğerleri / İtalya_****, Başvuru No.116/1996/735/932 (1998).

Bir atık arıtma tesisinin neden olduğu kirlilikle ilgili olarak, Mahkeme AİHS Madde 8'in (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğini tespit etti: AİHM, ****_López Ostra / İspanya_****, Başvuru No.16798/90 (1994).

****Aile Hukuku Yargılamaları****

****İlgili AİHS Maddeleri:****

* Madde 8: Kişisel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı

****Üstün İlkeler:**** Aile Hukuku Yargılamalarını içeren davalarda, çocuk haklarını içeren diğer davalarda olduğu gibi, çocuğun üstün yararı en önemli husus olmalıdır. Bir çocuğun aile bağındaki çıkarı, ailesiyle teması sürdürme; geçici bir bakım rejimi oluşturma; veya bir çocuğun gelişimsel olarak şekillenmesine yardımcı olacak (babalık gibi) bilgi edinme hakkı kurma gibi herhangi bir sorunda temel öneme sahiptir. Çocuklar ayrıca, ebeveynlerinin medeni durumu, cinsel yönelimi veya çocuğun evlat edinilmiş veya biyolojik statüsüne bakılmaksızın, ailevi bağlardan doğan miras veya vatandaşlık gibi temel yasal korumalara hak kazanır.

****İlgili İçtihat****

****Babalık/Nesep, Velayet ve Vatandaşlık****

* Bir Üye Devlet mahkemesi, bir çocuğun ikametgahı, yargılama sırasında yasal olarak 1996 Lahey Sözleşmesi'ne (Rusya) taraf bir üçüncü Devlet toprağına nakledilmişse, Brüksel II *ter* Tüzüğü'ne dayanarak çocuğun velayetine ilişkin konularda karar verme yetkisine sahip olmayacaktır: ABAD, ****CC / VO****, Dava C-572/21, 14 Temmuz 2022.

* Mahkeme, bir ebeveyn ve çocuk arasında sürekli, uzun süreli iletişim olmamasının, Madde 8 kapsamında korunan "yerleşik bir aile ilişkisi" bulunmasını engelleyebileceğine hükmetmiştir: AİHM, ****Katsikeros / Yunanistan****, Başvuru No.2303/19, 21 Temmuz 2022, para. 47.

* Mahkeme, Sözleşme'nin 8. Maddesinin "Üye Devletlere, bir çocuğun, biyolojik olarak ilişkili olsun ya da olmasın, onun yeterince uzun bir süre bakımını üstlenmiş bir kişiyle temasını sürdürmenin çocuğun üstün yararına olup olmadığını somut olay bazında inceleme yükümlülüğü getirdiği şeklinde yorumlanabileceğine" ve yalnızca biyolojik ilişki sistemine esnek olmayan bir şekilde bağlı kalan sistemlerin yetersiz olduğuna hükmetmiştir: AİHM, ****V.D. ve Diğerleri / Rusya****, Başvuru No.72931/10, 9 Nisan 2019, para 126, 129; AİHM, ****Carbonai / İtalya****, Başvuru No.9825/21, 29 Kasım, 2022, para 16-18. AİHM, ****Nazarenko / Rusya****, Başvuru No.29933/04, 19 Ocak 2016.

* Mahkeme, medeni uyuşmazlıklar için makul bir zaman çerçevesinin gerekli olduğunu ve bunu başaracak şekilde hukuk sistemlerini organize etmenin Devletlere kaldığını vurgulamıştır: ****G.H. / Avusturya****, Başvuru No.31266/96, 3 Ekim 2000; AİHM, ****Mikulić / Hırvatistan****, Başvuru No.53176/99, 7 Şubat 2002.

* Mahkeme, babalık/nesepe ilişkin davaların Madde 8 kapsamına girdiğine hükmetmiştir (****Rasmussen / Danimarka****, Başvuru No.8777/79, 28 Kasım 1984; ****Keegan / İrlanda****, Başvuru No.16969/90, 26 Mayıs 1994); bireyler, "bireysel insan varlıkları olarak kimliklerinin ayrıntılarını belirlemelerine" yardımcı olan veya "kişilikleri üzerinde biçimlendirici etkileri" olan bilgilere hak kazanır: AİHM, ****Gaskin / Birleşik Krallık****, Başvuru No.10454/83, 7 Temmuz 1989, para. 39; AİHM, ****Mikulić / Hırvatistan****, 53176/99, 7 Şubat 2002, para. 54.

* Benzer şekilde, Madde 8'de ifade edilen aile hayatı kavramı "sadece evlilik temelli ilişkilere sınırlı değildir, aynı zamanda yeterli süreklilik bulunduğu diğer fiili 'aile bağlarını' da kapsayabilir": AİHM, ****Kroon ve Diğerleri / Hollanda****, Başvuru No.18535/91, 27 Ekim 1994, para. 30; AİHM, ****Mikulić / Hırvatistan****, Başvuru No.53176/99, 7 Şubat 2002.

****Geçici Bakım ve Velayetin Alınması****

* Kesinlikle gerekli olmadığında veya çocukların üstün yararını ilerletmediğinde, bir aileyi evlat edinme veya geçici yerleştirme usulleri yoluyla dağıtmak, Madde 8 kapsamındaki aile hayatına bir müdahale teşkil eder: AİHM, **A.I. / İtalya**, Başvuru No.70896/17, 1 Nisan 2021, para. 101; AİHM, **Y.I. / Rusya**, Başvuru No.68868/14, 25 Şubat 2020; **Soares de Melo / Portekiz**, Başvuru No.72850/14, 16 Şubat 2016; **Pontes / Portekiz**, Başvuru No.19554/09, 10 Aralık 2012.

* Bir çocuğu geçici bakıma veya velayete vermek veya başka şekilde bir aileyi dağıtmak "aşırı bir önlemdir" ve bu, makamları mevcut diğer önlemleri araştırmaya ve çocuğa yönelik mevcut veya gelecekteki herhangi bir zarar iddiasına ilişkin kanıt sunmaya zorunlu kılar. Bir çocuğu bakıma almak "geçici bir önlem olarak görülmeli", mümkün olan en kısa zaman çerçevesi ile ve "nihai amaç doğal ebeveyni çocuğuyla birleştirmek olmalıdır": AİHM, **Strand Lobben ve Diğerleri / Norveç [BD]**, Başvuru No.37283/13, 10 Eylül 2019, para. 187; AİHM, **A.I. / İtalya**, Başvuru No.70896/17, 1 Nisan 2021; AİHM, **V.D. ve Diğerleri / Rusya**, Başvuru No.72931/10, 9 Nisan 2019.

* Ebeveyn ve çocuk arasındaki "bağların tamamen ve kesin olarak koparılması", aile hayatına yönelik aşırı ağırlıkta bir Devlet müdahalesi olarak kabul edilir ve bu nedenle sadece istisnai olmakla kalmamalı, aynı zamanda çocuğun üstün yararı tarafından yönlendirilmeli ve ayrıca "söz konusu olan çıkar çatışmaları arasında adil bir dengenin" temsilcisi olmalıdır. Böyle bir kararın gerektirdiği "daha sıkı inceleme", bir ebeveyn doğrudan aile birleşimi için başvurmasa bile makamlardan talep edilir: AİHM, **Abdi İbrahim / Norveç [BD]**, Başvuru No.15379/16, 10 Aralık 2021, para. 150, 162, 149; AİHM, **Strand Lobben ve Diğerleri / Norveç [BD]**, Başvuru No.37283/13, 10 Eylül 2019.

* Mahkeme, birlikte olmanın bir ebeveyn ve çocuk için aile hayatının temel bir unsuru olduğunu tespit etmiştir. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte kalmalarını engelleyen Devlet önlemleri, Madde 8'in ihlalini oluşturur ve başvuru sahiplerinin aile hayatı hakkının üzerinde olan meşru bir amaçla veya çocuğun üstün yararını ilerletmekle haklı gösterilmelidir: AİHM, **A.I. / İtalya**, Başvuru No.70896/17, 1 Nisan 2021, para. 83; **K. ve T. / Finlandiya**, Başvuru No.25702/94, 12 Temmuz 2001; **Barnea ve Caldararu / İtalya**, Başvuru No.37931/15, 22 Haziran 2017.

* Ayrıca bkz: **A.P. ve A.M. / Çek Cumhuriyeti**, 22216/20, İletilme 15 Ocak 2021 (çocuğun katılımı olmadan, bir çocuğun bakımının anneden bir kriz merkezine devredilmesi hakkında).

****Ayrımcılık Yapmama, Yasal Statü ve Ayrıcalıklar****

* ABAD, bir AB Üye Devletinin, kimlik kartı veya pasaport düzenlemek için önceden bir doğum belgesi tesis edilmesini talep edemeyeceğine hükmetmiştir. Ayrıca, çocuğun eşcinsel bir birlikteki ebeveynlerinden biriyle AB topraklarında serbestçe dolaşma ve ikamet etme hakkını kullanmasına izin veren benzer belgeleri de tanımalıdır: ABAD, **V.M.A. / Stolichna Obsthina, Rayon 'Pancharevo'**, Dava C-490/20, 2 Ekim 2020.

* Mahkeme ayrıca, AB hukuku uyarınca, eşcinsel eşin, ABİŞ'nin 21. maddesi uyarınca dolaylı ikamet hakkının tanınması yükümlülüğü olduğunu açıklığa kavuşturmuştur: ABAD, **Relu Adrian Coman / Inspectoratul General pentru Imigrări**, Dava C-673/16, 5 Haziran 2018.

* Mahkeme, "bir ayrımın, nesnel ve makul bir gerekçesi yoksa Madde 14 anlamında ayrımcı olduğuna" hükmetmiştir (AİHM, **Fretté / Fransa**, Başvuru No.36515/97, 26 Şubat 2002, para. 34). Bu tanım, çocuğun yasal hakları ve ayrıcalıklarıyla ilgili olarak, biyolojik ve evlat edinilmiş çocuklar arasında veya evli kişilerin çocukları ile evlilik dışı veya gayri meşru ilişkilerden doğan çocuklar arasında keyfi ayrımlar için geçerlidir: AİHM, **Pla ve Puncernau / Andorra**, Başvuru No.69498/01, 13 Temmuz 2004; AİHM, **Mazurek / Fransa**, Başvuru No.34406/97, 1 Şubat 2000.

* Mahkeme'ye göre, evlat edinilmiş bir çocuk "her açıdan biyolojik bir çocukla aynı yasal konumdadır: aile hayatıyla bağlantılı ilişkiler ve sonuçlar ve bunun sonucunda ortaya çıkan mülkiyet hakları" ve aksini öne süren herhangi bir iddia ağır bir ispat yükü gerektirir: AİHM, **Pla ve Puncernau / Andorra**, Başvuru No.69498/01, 13 Temmuz 2004, para. 61.

* Benzer şekilde, Mahkeme, çocuklara meşruiyetleri veya "evlilik dışı doğum" gerekçesiyle verilen, miras veya intikal gibi haklar ve ayrıcalıklarda her türlü yasal ayrımcılığı haklı çıkarmaya karşı bir karine olduğunu tespit etmiştir: AİHM, **Mazurek / Fransa**, Başvuru No.34406/97, 1 Şubat 2000, para. 49; AİHM, **Camp ve Bourimi / Hollanda**, 28369/95, 3 Ekim 2000; AİHM, **Marckx / Belçika**, 6833/74, 13 Haziran 1979; **Fabris / Fransa [BD]**, 16574/08, 7 Şubat 2013; AİHM, **Mitziinger / Almanya**, Başvuru No.29762/10, 25 Ocak 2018; AİHM, **Brauer / Almanya**, Başvuru No.3545/04, 28 Mayıs 2009.

* **Doğum statüsü** temelinde yapılan ayrımlar için haklı gerekçeler olabilir ancak dengelenmesi gereken tüm haklar ve çıkarlar dikkate alındığında orantılı olmalıdır. Örneğin, 'meşru' mirasçılarının, aile tarafından tanınan ve aileyle ilişkisi olan 'gayri meşru' bir mirasçı pahasına miras paylarını koruma çıkarları orantısızdır: AİHM, **Camp ve Bourimi / Hollanda**, Başvuru No.28369/95, 3 Ekim 2000.

* Benzer şekilde, vatandaşlık haklarının değerlendirilmesinde veya verilmesinde, diğer tüm gerçekler eşit olduğunda, makamlar bir çocuğun **doğum statüsü veya 'meşruiyeti** veya ebeveynlerinin doğum sırasındaki ilişkisinin niteliği arasında ayırım yapamaz: AİHM, **Genovese / Malta**, Başvuru No.53124/09, 11 Ekim 2011

Eğitim

* Mahkeme, **aşı durumu** nedeniyle okuldan uzaklaştırmanın "çocukların kişiliklerini geliştirmeleri ve önemli sosyal ve öğrenme becerileri edinmeye başlamaları için önemli bir fırsatın kaybı" anlamına gelebileceğini kabul etmekle birlikte, yine de aşı zorunluluklarının "nüfusun sağlığını koruma gerekçesiyle tutarlı olduğunu" tespit etmiştir. AİHM, **Vavrička ve Diğerleri / Çek Cumhuriyeti [BD]**, Başvuru No.47621/13, 8 Nisan 2021, para. 306.

* Karma eğitim ortamlarında **engelli çocukları** barındırma bağlamında, Mahkeme, "bağlama özgü değerlendirmeleri" içeren esnek bir "takdir marjına" izin vermiştir. Daha spesifik olarak, Mahkeme, Madde 14'ün "aşırı yükler veya diğer önemli çıkarlar, örneğin diğer öğrencilerin refahı, güvenliği ve eğitimi üzerindeki etkisi ne olursa olsun, yapılabilecek tüm olası düzenlemelerden ziyade makul uyum sağlamayı gerektirdiğini" vurgulamıştır: AİHM, **T.H. / Bulgaristan**, Başvuru No.46519/20, 11 Nisan 2023, para 120, 122; AİHM, **Arnar Helgi Lárusson / İzlanda**, Başvuru No.23077/19, 31 Mayıs 2022, para 59.

* Mahkeme, **ırk ayrımcılığının** "özellikle sinsi" olduğunu ve agresif Devlet eylemi gerektirdiğini vurgulamıştır. Buna göre, eğitimde ayrımcılık bağlamında "ayırımcı niyetin kanıtlanması gerekli değildir". Yukarıdakilerden, niyetten bağımsız olarak, Roman çocukların ayrı sınıflarda veya okullarda eğitim görmesinin, yeterli bir düzeltici tepki olmaksızın Madde 14 yükümlülükleriyle bağdaşmadığı sonucu çıkar. AİHM, **Szolcsán / Macaristan**, Başvuru No.24408/16, 30 Mart 2023, para. 46, 48, 57; AİHM, **D.H. ve Diğerleri / Çek Cumhuriyeti [BD]**, Başvuru No.57325/00, 13 Kasım 2007, para. 176; AİHM, **Horváth ve Kiss / Macaristan**, Başvuru No.11146/11, 29 Ocak 2013, para. 127.

ÇOCUK DOSTU ADALET KONUSUNDA ÇALIŞAN AVRUPA DÜZEYİNDEKİ TEMEL PAYDAŞLAR

Bu bölüm, Avrupa'da çocuk dostu adalet alanında çalışan temel paydaşları, Avrupa düzeyindeki son gelişmeleri ve Avrupa Konseyi ile Avrupa Birliği kurumlarındaki gündem ve fırsatların bir analizini sunmaktadır. Savunuculuk çabaları bu nedenle çeşitli kurum ve ajansların planladığı temalar ve toplantılara göre düzenlenebilir.

Avrupalı ortaklarla ve politika yapıcılarla etkileşimde bulunmak, çocuk dostu adaleti bir siyasi gündemde önceliklendirme savunuculuk hedefini uygulamak için son derece önemlidir. Kuruluşlar, uzmanlar ve politika yapıcılar dahil olmak üzere çeşitli paydaşlarla işbirliği, farklı bakış açılarından, kaynaklardan ve uzmanlıklardan yararlanmayı sağlar. Ortaklıklar, kapsamlı stratejiler geliştirir, iyi uygulamaları paylaşır ve adalet sistemindeki çocukların hakları, refahı ve korunmasını önceliklendiren reformlar için birlikte savunuculuk yapar. Politika yapıcılarla aktif olarak etkileşime girerek, CFJ-EN (Çocuk Dostu Adalet Avrupa Ağı) ve üyeleri, politika kararları için önde gelen bir etki unsuru haline gelebilir. Bu bölümde, çocuk dostu adaletin kalbinde yer alan ilgili paydaşların kapsamlı olmayan bir listesini bulacaksınız.

- ****Avrupa Birliği Paydaşları****

****AVRUPA BİRLİĞİ****

****AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ****

****AVRUPA BİRLİĞİ ZİRVESİ****

****AVRUPA PARLAMENTOSU****

teklif

****AVRUPA KOMİSYONU****

teklif

****AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ****

Bakanlar

Milletvekilleri (AP)

1 Komisyon Üyesi/Üye Devlet

DG İklim Eylemi

DG Adalet

Çocuk Hakları Koordinatörü Marie-Cécile Rouillon

DG Göç ve İçişleri

****Çocuk Katılımı Platformu****

****AB Çocuk Hakları Ağı****

****Çocuk Hakları Avrupa Forumu****

****AVRUPA PARLAMENTOSU****

Komiteler/Alt Komiteler

Çocuk Hakları Grubu

AFET (Dış İlişkiler)

ENVI (Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği)

CULT (Kültür ve Eğitim)

JURI (Hukuk İşleri)

LIBE (Sivil Özgürlükler, Adalet ve İçişleri)

FEMM (Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği)

PETI (Yurttaş Petisyonları)

Çocuk Hakları AP Koordinatörü

DROI (İnsan Hakları Alt Komitesi)

SANT (Sağlık Kamu Politikası)

Ulusal düzeyde Çocuk Ombudsmanı

****AJANSLAR****

****Temel Haklar Ajansı (FRA)****

****Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA)****

Eşitlik, ayrımcılık yapmama & ırkçılık
Çocuklar, gençler & yaşlılar

****AK Çocuk Hakları Koordinatörü****

AK Çocuk Hakları Koordinatörü ekibi, Komisyon ile Üye Devletler arasında çocuk haklarının korunması ve teşviğiyle ilgili çeşitli konularda daha yakın işbirliği kurar. Ayrıca, çocuk haklarının korunması ve teşvikinden sorumlu ulusal makamlar arasında ve onlarla bilgi, deneyim ve iyi uygulama alışverişini kolaylaştırarak Üye Devletlerin çocuk haklarına saygı gösterilmesini sağlama çabalarını destekler. AK Çocuk Hakları Koordinatörü, DG Adalet bünyesinde bir Çocuk Hakları ekibine liderlik eder.

****Avrupa Komisyonu Çocuk Hakları Forumu****

AK, Çocuk Hakları AB Stratejisi'nin AB ve ulusal düzeyde uygulanmasını izler ve yıllık Çocuk Hakları Avrupa Forumu'nda ilerleme hakkında rapor verir. Çocuk Hakları Koordinatörü, çocuk haklarının tüm ilgili politika ve eylemlerde düzgün bir şekilde dikkate alınmasını sağlamak için AK'nın tüm departmanlarıyla birlikte çalışır.

****Avrupa Komisyonu Çocuk Hakları Ağı****

Ağın amacı, AB ve Üye Devletler arasında çocuk hakları konusunda diyalogu ve karşılıklı öğrenmeyi güçlendirmektir. AB Çocuk Hakları Stratejisi'nin uygulanmasını, izlenmesini ve değerlendirilmesini destekler. Ulusal Makamlar gibi daimi üyeler ve STK'lar, Ombudsmanlar, araştırmacılar gibi davetli temsilcilerden oluşur. DG Adalet başkanlık eder ve yılda bir veya iki kez toplanır.

****DG JUST (Adalet ve Tüketiciler Genel Müdürlüğü)****

DG JUST, adalet, hukukun üstünlüğü, temel haklar, eşitlik ve tüketici koruma konularındaki AB yasalarını uygular. GM, çocuklar, mağdurlar ve savunmasız gruplar dahil olmak üzere bireysel hakları korur ve toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık yapmama ve çeşitliliği teşvik eder. GM ayrıca tüketici hakları ve ürün güvenliğini denetler ve karşılıklı güvene ve yargı kararlarının tanınmasına dayalı bir AB adalet alanı oluşturmayı amaçlar.

****DG EAC (Eğitim, Gençlik, Spor ve Kültür Genel Müdürlüğü)****

DG EAC, eğitim, öğretim, gençlik, spor ve kültür alanlarında AB politikalarını geliştirmekten ve uygulamaktan sorumludur. Erasmus+ ve Yaratıcı Avrupa gibi amiral gemisi programları yöneterek, yaşam boyu öğrenmeyi, beceri geliştirmeyi ve eğitim sistemleri içinde kapsayıcılığı teşvik eder. Genel Müdürlük, eğitim ve öğretimi modernleştirmek için AB ülkeleri arasındaki işbirliğini desteklerken, kültürel çeşitliliği teşvik eder, sanatçıların hareketliliğini kolaylaştırır ve kültüre erişimi artırır. Ayrıca, gençlerin demokratik yaşama katılımını ve gönüllülük faaliyetlerine katılımını teşvik etmek için çalışır.

****DG Göç ve İçişleri****

DG Göç ve İçişleri'nin rolü, AB'nin güvenliğini sağlamak, ortak bir AB göç ve sığınma politikası oluşturmak ve AB üyesi olmayan ülkelerle diyalogu ve işbirliğini teşvik etmektir. Terörle mücadele, organize suç, insan ticareti konularında çalışır.

****Avrupa Parlamentosu Çocuk Hakları Koordinatörü****

AB Parlamentosu Çocuk Hakları Koordinatörü, AB politikalarında çocuk haklarını izlemek ve aktif olarak tanıtmak, Parlamento'nun bu alandaki eylemlerinin tutarlılığını ve görünürlüğünü sağlamak, uluslararası aile anlaşmazlıklarında sınır ötesi arabuluculuğu teşvik etmek ve uluslararası ebeveyn çocuk kaçırma veya diğer sınır ötesi aile anlaşmazlıklarında AB vatandaşları için merkezi bir bilgi noktası olarak hizmet vermekle görevli merkezi bir irtibat noktası olarak hareket etmekten sorumludur.

****Avrupa Parlamentosu Çocuk Hakları Grubu****

Çocuk Hakları Grubu, AP içinde çocuk haklarını ana akımlaştıran ve yasama ve yasama dışı çalışmaların çocuklar üzerindeki etkisini değerlendiren ilk resmi organdır. Farklı siyasi gruplar arasında görüş alışverişinde

bulunur ve Üyeler ile sivil toplum arasındaki teması kolaylaştırmaya yardımcı olur. Yasama döneminin başında siyasi grupların başkanları arasındaki anlaşma ile kurulur.

****FRA – Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı****

FRA, AB ve ulusal karar alıcılara bağımsız, kanıta dayalı tavsiyeler sunarak temel haklar üzerine tartışmaların, politikaların ve mevzuatın daha bilgili ve hedef odaklı olmasına yardımcı olur. FRA, ayrımcılık yapmama, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, veri koruma, adalete erişim, sığınma ve göç, LGBTQ hakları vb. diğer odak alanlarının yanı sıra çocuk hakları konusunda uzmanlaşmış bir birim içerir. FRA, AB genelinde temel hakların durumunu araştırır, anketler yapar, raporlar hazırlar ve izler.

• ****Avrupa Konseyi Paydaşları****

****AVRUPA KONSEYİ****

GR-C EĞİTİM, KÜLTÜR, SPOR, GENÇLİK & ÇEVRE

GR-DEM - DEMOKRASİ

****BAKANLAR KOMİTESİ****

Yan gruplar

GR-SOC - SOSYAL & SAĞLIK SORUNLARI

GR-J - HUKUKİ İŞBİRLİĞİ

GR-H - İNSAN HAKLARI

****DEMOKRASİ VE İNSAN HAYSIYETİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ****

****AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ****

****İNSAN HAKLARI KOMİSYONERİ****

****PARLAMENTERLER MECLİSİ****

Komiteler

JUR (Hukuk İşleri ve İnsan Hakları)

MIG (Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler)

EGA (Eşitlik ve Ayrımcılık Yapmama)

****DEMOKRASİ VE İNSAN HAYSIYETİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ****

****ÇOCUK HAKLARI DAİRESİ****

Agnes von Maravic

Çocuk Hakları Dairesi Başkanı ve Çocuk Hakları AK Koordinatörü

****Çocuk Haklarına İlişkin Yönlendirme Komitesi (CDENF)****

****Lanzarote Komitesi****

****İşbirliği projeleri Çocuklar****

****Ukraynalı Çocuklar için Danışma Grubu (CGU)****

****S. ÇOCUK HAKLARINA İLİŞKİN YÖNLENDİRME KOMİTESİ (CDENF)****

****Ebeveyn ayrılığı ve bakım işlemlerinde çocuğun hakları ve üstün yararı uzmanlar komitesi (CJ/ENF-ISE)****

****Disiplinler arası ve kurumlar arası hizmetler yoluyla çocuk dostu adalete erişim uzmanlar komitesi (ENF-JUS)****

****Şiddetin önlenmesi uzmanlar komitesi (ENF-VAE)****

****Çocuk Hakları Dairesi Başkanı ve Çocuk Hakları AK Koordinatörü****

Çocuk Hakları Dairesi Başkanı, çocuklara eşit fırsatlar sağlayan, çocukların katılımını, şiddetten uzak bir yaşamı ve tüm çocuklar için erişilebilir bir adalet sistemini teşvik eden Avrupa Konseyi Çocuk Hakları

Stratejisi'nin uygulanmasını takip eder. Son olarak, dijital ortamda çocuk haklarını güçlendirmek için güçlü bir gündem oluşturmaya odaklanır. Bu Daire, Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Koordinatörü tarafından yönetilmektedir.

****CDENF Komiteleri ve Çalışma Grupları****

CDENF, çocuk hakları alanındaki standart belirleme faaliyetlerinden sorumlu olan Avrupa Konseyi hükümetler arası organıdır. Bakanlar Komitesi'ni, yetki alanındaki genel öncelikler ve gelecekteki çalışmalar konusunda uygun eylem ve öneriler hakkında tavsiyelerde bulunarak Konsey'in bu alandaki çalışmalarına rehberlik eder. CDENF ayrıca Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi'nin (2022-2027) uygulanmasını denetler. Çeşitli uzman komitelerini içerir, bunlar:

- Şiddetin önlenmesi uzmanlar komitesi (ENF-VAE)
- Disiplinler arası ve kurumlar arası hizmetler yoluyla çocuk dostu adalete erişim uzmanlar komitesi (ENF-JUS)
- Ebeveyn ayrılığı ve bakım işlemlerinde çocuğun hakları ve üstün yararı uzmanlar komitesi (CJ/ENF-ISE)
- Çocuk Haklarına İlişkin Geçici Komite (CAHENF) (faal 2020-2022)
- Çocuklara Yönelik Şiddete Yanıtlar Çalışma Grubu (CDENF-GT-VAE) (faal 2016-2019)

● **Küresel Düzeydeki Temel Paydaşlar**

****Birleşmiş Milletler Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocuklar Küresel Araştırması Bağımsız Uzmanı****

2019'da yayınlanan BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocuklar Küresel Araştırması, Manfred Nowak liderliğinde, dünyanın dört bir yanından geniş bir uzman ekibi ve görüşülen 274 çocukla işbirliği içinde yürütülen kapsamlı bir çalışmadır. Araştırmanın bulguları, çocukların özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı altı tematik alanı ilgilendirmektedir: çocuk adaleti, birincil bakıcılarıyla birlikte gözetim, göçle ilgili nedenlerle, kurumlarda, silahlı çatışma bağlamında veya ulusal güvenlik gerekçeleriyle.

****Genel Sekreterin Şiddete Karşı Çocuklar Özel Temsilcisi****

Genel Sekreterin Şiddete Karşı Çocuklar Özel Temsilcisi, çocuklara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması için küresel, bağımsız bir savunucudur. 30 Mayıs 2019'da Genel Sekreter, Dr. Najat Maalla M'jid'i Şiddete Karşı Çocuklar Özel Temsilcisi olarak atadı.

****Çocuklarla Adalet Küresel Girişimi****

Çocuklarla Adalet Küresel Girişimi, paydaşların, akademik temsilcilerin ve toplum üyelerinin değişim ve katılım alanları oluşturan Çocuklarla Adalet Dünya Kongrelerini düzenlemektedir. Dünya Kongreleri her 3 veya 4 yılda bir farklı bir ülkede düzenlenir ve çocuk adaleti ile ilgili en güncel konulara odaklanır.

****SKA16+ Çocuklar İçin Adalet Çalışma Grubu****

SKA16+ Çocuklar İçin Adalet Çalışma Grubu, Strathclyde Üniversitesi'ndeki Inspiring Children's Futures Enstitüsü tarafından yönetilmektedir. Pathfinders for Justice'in uluslararası, çok kuruluşlu Çocuklar İçin Adalet Çalışma Grubu, çocukları ve çocukların insan haklarını, SKA 16.3 hedefi doğrultusunda herkes için adaletin merkezine aktif olarak koyan stratejik bir vizyona sahiptir: Ulusal ve uluslararası düzeyde hukukun üstünlüğünü teşvik etmek ve herkes için adalete eşit erişimi sağlamak. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ne ulaşmak için kolektif küresel zorluğumuzun temel bir parçasını oluşturur. CFJ-EN, bu Çalışma Grubunun aktif bir üyesidir.

****CJAG (Çocuk Adaleti Savunuculuk Grubu)****

Bu grup, çocuk adaleti alanında çalışan önemli uluslararası sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır. Terre des hommes tarafından yönetilmektedir. CFJ-EN, bu Savunuculuk Grubunun aktif bir üyesidir.

• **Diğer Temel Paydaşlar**

****CRAG - Çocuk Hakları Eylem Grubu****

CFJ-EN, Avrupa Birliği tarafından ortak finanse edilmektedir. Ancak burada ifade edilen görüşler yalnızca yazara aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Avrupa Birliği veya hibe veren otorite bunlardan dolayı sorumlu tutulamaz.

NOT :DİP NOTLAR

1** BM İnsan Hakları Konseyi (UN A/HRC/25/35)

2** Yönlendirme, Gözaltı Değil.pdf; UNICEF Yönlendirme ve Gözaltı Alternatifleri Araç Seti)

³ BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuğun üstün yararının birincil düşünce olarak dikkate alınması hakkına ilişkin 14 No'lu Genel Yorum (2013), paragraf 6

5 https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1;

<https://alfts.gov.au/resources/policy-and-practice-papers/what-child-abuse-and-neglect;>

<https://papyrus-project.org/what-is-abuse/>, Dünya Sağlık Örgütü, 2006, s. 9

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1;

<https://aifs.gov.au/resources/policy-and-practice-papers/what-child-abuse-and-neglect;>

<https://papyrus-project.org/what-is-abuse/>, Dünya Sağlık Örgütü, 2006, s. 9

[7] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin çocuk dostu adaletle ilişkin İlkeleri, Avrupa Konseyi, 2010

[6]https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1;

<https://aifs.gov.au/resources/policy-and-practice-papers/what-child-abuse-and-neglect;>

<https://papyrus-project.org/what-is-abuse/>, Dünya Sağlık Örgütü, 2006, s. 9

[7] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin çocuk dostu adaletle ilişkin İlkeleri, Avrupa Konseyi, 2010)

[8] BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuğun dinlenilme hakkına ilişkin 12 No'lu Genel Yorum (2009), paragraf 1

[9] CM/Rec(2012)2 - Bakanlar Komitesi'nin üye devletlere 18 yaş altı çocukların ve gençlerin katılımına ilişkin Tavsiye Kararı (Bakan Vekillerinin 1138. toplantısında 28 Mart 2012'de Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir)

[10] Çocuk Hakları Eğitimi Araç Seti: Çocuk Haklarını Erken Çocukluk Eğitimine, UNICEF, İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarına Yerleştirmek (Cenevre, 2014), s. 21

[11] Çocuk Ticareti, UNICEF, 2025

[12] Çocuk Mağdur ve Tanıkların Yer Aldığı Davalarda Adaletle İlişkin İlkeler, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey 2005/20 Sayılı Kararı (2005), Ek IV, paragraf 9

¹³ Ulusal İnsan Hakları Kurumları (UIHK) Serisi: Çocuk Dostu Şikayet Mekanizmaları, UNICEF (2018), s. 7

¹⁴ Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları), madde 11 (b)

¹⁵ BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuk adalet sistemindeki çocukların haklarına ilişkin 24 No'lu Genel Yorum (2019), paragraf 8

¹⁶ UNICEF Yönlendirme ve Gözaltı Alternatifleri Araç Seti

¹⁷ BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuk adalet sistemindeki çocukların haklarına ilişkin 24 No'lu Genel Yorum (2019), paragraf 8

¹⁸ BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuk adalet sistemindeki çocukların haklarına ilişkin 24 No'lu Genel Yorum (2019), paragraf 8

¹⁹ BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuk adalet sistemindeki çocukların haklarına ilişkin 24 No'lu Genel Yorum (2019), paragraf 8

²⁰ Ulusal İnsan Hakları Kurumları (UIHK) Serisi: Çocuk Dostu Şikayet Mekanizmaları, UNICEF, 2018, s. 7

²¹ BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, paragraf 12(2), ayrıca bakınız: Child Rights International Network, Dinlenilme Hakkı

²² BM Çocuk Hakları Komitesi, çocuk adalet sistemindeki çocukların haklarına ilişkin 24 No'lu Genel Yorum (2019), paragraf 12

23 Çocuğa yönelik şiddet, Dünya Sağlık Örgütü, 2022

24 <https://www.un.org/en/global-issues/youth>, UNICEF, 2025

